Jacques

CHESSEX

Laureat al Premiului Goncourt

Căpcăunul

EDITURA LIDER

Poetul şi scriitorul JACQUES CHESSEX este astăzi unul dintre cei mai remarcabili din Elveţia. Stilul extraordinar nu reprezintă singura explicaţie a succesului său. Temele pe care le evocă beneficiază de o fascinaţie cutremurătoare, o întrepătrundere profundă între senzualitate şi metafizică, prin maniera proprie de a asocia dragostea şi moartea, erotismul şi transcendenţa. Fatală dualitate a fiinţei umane, pe care numai arta, prin multiplele sale manifestări, reuşeşte să o surmonteze.

Pentru romanul de faţă, autorul a primit Premiul Goncourt, în 1973.

„Să-ţi distrugi tatăl. Să-l faci să devină o grămăjoară de cenuşă pe fundul unei urne. Ca nisipul. Pulbere anonimă, fără glas“. Acest lucru ar putea părea uşor de realizat într-o epocă în care tinereţea îşi ucidea părinţii, ascultînd Joan Baez şi Donovan. Este însă un lucru imposibil pentru Jean Calmet, profesor de limba latină la Lausanne. După ce tocmai asistase la incinerarea tatălui său, fantomele şi ameninţările trecutului revin pentru a-l chinui pe mai departe. O poveste în care se derulează firul unei vieţi devorate de un căpcăun tiranic, ce a furat plăcerea de a trăi fiului său şi i-a exacerbat temerile. Un asemenea tată nu moare niciodată...

ISBN (10) 973-629-121-9
ISBN (13) 978-973-629-121-0

Preţ 22,9 RON (20,6 + 1,89 TVA + 0,41 T.L.)

JACQUES CHESSEX
CĂPCĂUNUL

CUPRINS:
Crematoriul
Spiritul lui Dionysos
Gelozia
Jertfirea

I.
CREMATORIUL.

Pleacă de la mine, căci zilele mele nu sunt decât o suflare.
Iov, VII, 16.

E seara în care începe zbuciumul lui.

Mai întâi se descoperi ciudat de singur când se văzu aşezat dinaintea meniului pe care tocmai îl comandase la Hotelul Angliei. La celelalte mese se râdea, femei înfloritoare şi bronzate răspundeau unor bărbaţi chipeşi. Tineri se ţineau de mână. Jean Calmet, crispat, posac, mută preocupat pe farfurie trei fileuri de biban, mai stoarce o dată lămâie peste ele, apoi împinge cu furculiţa pe cel mai mic ca să-l alinieze ironic între ceilalţi doi, fără să se hotărască să ducă ceva la gură. Vinul se încălzea în pahar. De o oră îl persecuta o imagine. Jean Calmet şovăia să o privească, o respingea, o îngrămădea între straturile opace ale memoriei pentru că ştia că avea să sufere în clipa în care şi-o va reprezenta cu precizie. Dar imaginea vagă ieşea la suprafaţă, insista, şi acum Jean Calmet nu mai putea să o evite pe fondul de umbră care o făcea şi mai distinctă. Brusc, singurătatea lui deveni insuportabilă şi întregul tablou se lumină.

Era o scenă de demult, dar care se reprodusese de mii de ori pe vremea când trăia împreună cu familia, la Lutry, pe malul lacului, în casa răvăşită de ţipetele

certurilor, de zgomotul vântului care zbuciuma plopii şi brazii. Se aşezaseră la masă pentru cină. Tatăl imens prezida din capul mesei. Lumina apusului îi înroşea fruntea strălucitoare, braţele lui groase luceau în lumina portocalie, forţa lui era vizibilă, fericită, muşchii şi grăsimea tare de pe piept umpleau cămaşa descheiată, dând la iveală smocul de peri cenuşii dintre mamelele ale căror sfârcuri împungeau pânza în două locuri. În jurul lui, încăperea părea cufundată în noapte. Dar înaintea umbrei care se ridica din pământ şi din colţurile îndepărtate ale sălii mari era acea masă luminată, concentrată, acel alt soare infailibil şi detestabil care roşea, care strălucea, care se ilumina de întreaga lui putere.

Şezând la capătul opus al mesei, Jean Calmet asculta dezgustat zgomotele gurii tatălui său ocupat să înfulece. Plescăielile îl scârbeau ca o mărturie murdară. Se vorbea puţin, fraţii şi surorile se uitau unii la alţii, mama mânca repede, se ridica întruna, tropăia din bucătărie în sufragerie, şoricel cenuşiu, înfricoşat. Martha, o elveţiancă de limbă germană care o ajuta la gospodărie, se uita fix în farfurie cu un aer reprobator. Doctorul mesteca şi înghiţea fără oprire, dar privirea lui implacabilă se aşeza pe fiecare dintre ai săi, trecea peste toţi comesenii, măsurându-i de sus în jos şi de jos în sus, iar Jean Calmet se simţea disperat de a fi încă o dată străpuns de acei ochi atotputernici care îl iscodeau şi îl ghiceau. Sub focul lor albastru, devenea livid, se simţea străveziu şi total dezarmat, incapabil să pară indiferent sub căutătura înfricoşătoare. Doctorul ştia totul despre el, doctorul citea în el, fiindcă era stăpânul, iar stăpânul rămânea masiv, impenetrabil în forţa lui concentrată şi rubicondă în lumina înserării.

Ruşinea şi disperarea sfâşiau inima lui Jean Calmet. Tatăl lui îi ştia dorinţele de larvă. Cunoştea ascunzătoarea batistelor cleioase… Vedea totul dintr-o singură privire. Jean Calmet îşi pleca ochii în farfurie, fără putinţa de a scăpa inchizitorului. Tristeţea îl sugruma şi ar fi vrut să se arunce de gâtul bătrânului, să-şi plângă toate lacrimile din

corp pe pieptul lui amplu şi sonor. Fiindcă Jean Calmet îşi iubea tatăl. Îl iubea, iubea acea forţă masivă şi iscoditoare, îl scârbea şi-i invidia pofta de mâncare, iubea acel glas dominator şi în acelaşi timp se temea de el. O teamă puţin laşă îl oprea să dea fuga la doctor şi să i se aciuieze în braţe. Îi era ruşine de laşitatea lui ca de o trădare.

Cina se terminase de multă vreme, doctorul îşi sorbea zgomotos cafeaua, dar nimeni nu îndrăznea să se ridice de la masă. Servitoarea îşi făcea de lucru în vârful picioarelor. În sfârşit, se aprindeau lămpile – era semnalul: după un rapid bună seara, fiecare ieşea în grabă din încăpere şi fugea să se ascundă în camera sa ca într-o vizuină secretă. Dar Jean Calmet nu-şi putea veni în fire. Avea impresia că privirea judecătorului său îl urmărea, îl scruta prin ziduri. Târziu în noapte, încă mai căuta în cărţi un refugiu sau o distracţie. Se culca. Dacă ceda dorinţei, fibra corpului său se crispa la gândul că tatăl lui avea să-l surprindă; mai rău: că îl văzuse, că îl observase.

Avea cincisprezece ani. În vremea aceea i se întâmpla să comită mici furtişaguri, o încercare de a sustrage ceva acelei priviri. Ca să se înarmeze cu un secret. Intra într-o librărie şi buchisea cu un aer cuminte şi degajat. Brusc, băga în buzunar culegerea de poezii sau revista şi ieşea în stradă cu senzaţia de povară, de opacitate, care îl ocrotea împotriva tatălui său. Poseda în cele din urmă ceva al lui, un loc ferit, un loc ascuns de cenzor! Dar Jean Calmet îşi iubea tatăl. Oare de ce nu i-o fi spus? îl podidiră lacrimile şi rămase o clipă golit de gânduri. Apoi începu să mănânce din peştele rece, străduindu-se să se adune şi să rezume situaţia. „Am treizeci şi opt de ani, îşi spuse. Sunt profesor la gimnaziu. Şaizeci de puşlamale de ambele sexe gândesc prin mine”. Dar amintirea acelor tineri nu-l înveseli, dimpotrivă, se simţi prea solitar, prea bizar de mâhnit pentru a pretinde să le dea chiar şi cel mai neînsemnat exemplu, pentru a le propune ceva anume. Nici vinul nu reuşi să-l reconforteze. Achită nota de plată şi se întoarse să se închidă la el în cameră.

Se întinse pe pat, dar nu izbuti să adoarmă.

Ceremonia din cursul dimineţii îi revenea în minte. Sentimentul de eliberare pe care-l resimţise la crematoriu îl tortura ca o remuşcare. Se strădui, cum citise prin nişte reviste, să-şi lase corpul să atârne greu, iar membrele fără niciun control al voinţei. Era pe punctul de a dobândi o primă pace, când îi trecu prin gând: „Fac pe mortul”. Dintr-odată durerea se redeşteptă. Revăzu cimitirul Bois-de-Vaux, aleile netede, miile de morminte: în adâncul fiecărei gropi, un schelet întins, un cadavru în stare de descompunere conserva rudimentar forma omului care fusese. „Ultimul somn” păstra familiaritatea unei obişnuinţe simple şi bune în care se recunoştea, derizoriu, puţinătatea puterii de care dispune moartea. Era acolo ceva liniştitor, unificator, care îi sfâşia inima lui Jean Calmet. Mormântul ca un pat de toate zilele. Oasele sfidau timpul. Craniul, dinţii, fracturile, talia celui ce zăcea acolo erau uşor de recunoscut – se puteau identifica plombele dentistului, inelele, zdrenţele hainelor. Această formă de supravieţuire pur fizică îi păru brusc lui Jean Calmet la fel de preţioasă ca şi eternitatea. Iar el, ce făcuse el cu tatăl lui? Ce hotărâseră fraţii şi surorile lui, ce-i supuseseră spre aprobare? Dacă stăteai să asculţi, nimic nu era mai murdar ca un corp ce putrezeşte sub o mână de pământ. Trebuia să se gândească la mama sa. Imaginea doctorului în descompunere ar fi urmărit-o fără răgaz. Şi igiena! Era o toamnă deosebit de caldă. Un motiv în plus. Pe un asemenea timp, morţii se strică mai repede. Jean Calmet îşi dăduse consimţământul cu un sentiment de uşurare. Doctorul avea să fie redus la cenuşă. Nu se cuvenea să i se lase nicio şansă de a-şi conserva, în pământul îngăduitor, vigoarea lui exasperantă şi scandaloasă. Trebuia distrusă această forţă, aceşti muşchi, până la ochii peste care se închiseseră, pentru câteva ore, pleoapele grele şi roşii. Să-şi distrugă tatăl. Să facă din el o grămăjoară de cenuşă pe fundul unei urne. Precum nisipul. Praf anonim şi fără glas. Nisip orb.

Iar acum, Jean Calmet era bântuit de gândul acestei urne. Unde s-o pună? Nu era sigur că mama lui nu ar dori

să o aibă lângă ea. Angajatul de la pompe funebre îi avertizase ceremonios pe fraţii lui şi pe el: „Se întâmplă uneori ca văduva să vrea să păstreze cenuşa în grădină, în salon sau chiar la căpătâiul patului, ca să nu se despartă de fiinţa iubită”. Pe moment, Jean Calmet zâmbise în sinea lui, cuprins de milă pentru atâta superstiţioasă fidelitate. Acum, pe când stătea culcat în umbra umedă, istovit sub cearşafurile grele, amintirea cuvintelor funcţionarului începu să-l neliniştească, să-l obsedeze: dorinţa naivă a acestor femei provenea dintr-o intuiţie profundă, magică, în măsură să confere recipientului şi bietului său conţinut virtutea terifiantă a prezenţei? Acele rămăşiţe pe care le crezuse atât de total dezlegate de putere regăseau astfel, prin prostia unor babe ramolite, o malefică importanţă. Nu se poate, era mai bine să se convingă de inocenţa unui pumn de zgură. Gunoi adunat cu mătura.

Jean Calmet îşi aminti cu plăcere de modestia câtorva înţelepţi care ţinuseră să li se împrăştie pulberea într-o pădure, pe o câmpie, sau să se presare pe cursul unui râu o fină ploaie argintată. Îşi imagină diafana semănătură, goana ei între malurile umbroase; amestecându-se foarte repede cu apa, devenind ea însăşi apă curgătoare, gonind îndelung mai înainte de a dispărea în mare sau a se transforma în ceaţă. Jean Calmet văzu parcă aievea sufletul celui mort în nori, prea fericit în credinţa că se afla la sfârşitul destinului său terestru. Invidie mortul şi sufletul acela.

Se sucea şi se învârtea, străduindu-se să se liniştească, repetându-şi că la ora aceea cenuşa tatălui său se afla încă la crematoriu, în cutia de aluminiu, ferecată şi numerotată, în care fusese închisă chiar în dimineaţa acelei zile. Când în cele din urmă adormi, visă că se agăţa de o iarbă neagră ca să ajungă în vârful unui taluz înalt. Aflat la jumătatea drumului, deasupra lui se decupă pe cerul nopţii un taur enorm: monstrul îl lua în coarne şi îl zdrobea. Mai târziu, avea să-şi amintească adesea de acest coşmar.

Gimnaziul îl învoise două zile în vederea ceremoniei.

Jean Calmet era liber şi astăzi. Începu să se gândească la adunarea ce urma să aibă loc seara. Fusese stabilită pentru ora opt, la Lutry. S-ar fi întrunit în sufragerie, dinaintea fantomei doctorului din capul mesei. Ar fi citit o serie de termeni tehnici, ar fi răsfoit paginile unui catalog: pe cea din stânga, reproduse cu grijă în mici cadre negre, ar fi văzut fotografiile urnelor disponibile în fabrică; pe cea din dreapta – dimensiunile acestora, avantajele şi preţul curent, uneori corijat cu pixul. Jean Calmet se miră de subitul lui interes profund faţă de categoriile diverselor obiecte funebre. În urmă cu o săptămână nu ştia nimic despre publicarea unui anunţ mortuar, alegerea unui sicriu, despre cărţile de vizită ale fabricanţilor de urne şi ale lucrătorilor în marmură funerară. Habar n-avea nici de geografia cimitirului pe lângă care trecea totuşi cu maşina, de-a lungul unei laturi interminabile, ori de câte ori cobora spre malul lacului. La începutul dimineţii avu impresia că se deschisese subit dinaintea lui un domeniu imens prin care circula minunându-se de diversitatea şi ierarhiile lui. Către amiază, ca din nebăgare de seamă, merse pe jos prin cimitir, admirând numeroşii antreprenori de pompe funebre, sculptorii, gravorii, lucrătorii în marmură, mozaicarii, ale căror ateliere şi vitrine se înghesuiau în împrejurimi. Mai înainte nu le băgase în seamă niciodată.

În dimineaţa acelei zile i se întâmplă să uite adevăratul obiect al vizitei lui, preocupat de toată acea varietate funebră. Apoi îşi aduse aminte de tatăl său şi se întunecă. Intră în cafeneaua unde ieri dimineaţă, exact la aceeaşi oră, fusese servită o gustare uşoară la ieşirea din crematoriu. Cafeneaua avea un nume frumos: Locul de odihnă. Chelnerii nu-l recunoscuseră, însă în fundul sălii, într-un soi de nişă, reţinută ieri pentru familia doctorului, azi se afla o alta în faţa aceloraşi sticle, aceloraşi ceşti de ceai şi aceloraşi prăjituri, şi acest spectacol îl reconfortă preţ de o clipă. Nimic nu mai avea însemnătate, pentru că aceleaşi scene puteau fi jucate zi după zi fără ca patronul sau chelnerii stabilimentului să remarce şi altceva în afară de o familie în negru, mereu la fel, întrunită de trei sau

patru ori pe zi în fundul sălii, pentru a celebra trecerea morţii.

Jean Calmet îşi veni în fire printr-un efort aproape anormal al voinţei. Brusc, trupul lui gustă răcoarea umbroasă a cafenelei şi spiritul său fu vrăjit de singurătate. Mulţumită lui Dumnezeu, doctorul nu mai era decât un strat subţire de cenuşă pe fundul unei cutii închise cu cheia. Era sigilată cu un număr matricol pe care Jean Calmet şi-l notase cu grijă în carnet. Carnetul se afla în buzunarul lui. Pipăi copertele mici prin velurul sacoului, deasupra inimii care bătea din nou regulat. Totul era în ordine.

Afară, soarele lovea în casele care îţi luau ochii. Jean Calmet se gândi iritat la întrunirea din seara aceea. Aveau să vorbească iar despre doctor. Fantoma enormei creaturi rubiconde râdea cu toată gura în capul mesei. Cei cinci copii vor coborî glasul pentru a intra în amănuntele morţii şi ale moştenirii. Mama va străbate încăperea fără să rostească un cuvânt, va dispărea şi va reveni în vârful picioarelor, cu o cafetieră în mână, servindu-i pe toţi în tăcere. Amănuntele morţii… Uluit, Jean Calmet îşi dădu seama că nu ştia nimic despre moartea tatălui său. Îi telefonaseră la gimnaziu, dar nu preluase el mesajul şi pe moment încercase un sentiment de uşurare, ca o dulce convalescenţă, care îl împiedicase să-şi imagineze ultimele clipe ale tatălui său, anulându-i curiozitatea mai târziu, când se afla în prezenţa medicului care îl asistase până la sfârşit. Atunci i-ar fi fost uşor să se informeze, chiar şi foarte discret, asupra modului în care doctorul trecuse prin ultima uşă. Dar nu-l întrebase pe medic. Îi evitase compania. Doar o clipă se aflase în apropierea lui atunci când intrase în cafenea, dar conversaţia foarte dezlânată nu depăşise banalităţile de circumstanţă. „A fost îngrozitor”, repeta mama, dar acest cuvânt era singurul care i se potrivea lui şi, oricum, vocabula prea uzată nu spunea nimic precis în legătură cu ultima dramă. „Lasă că-i bine aşa”, îşi zise Jean Calmet. „Nu văd de ce aş suferi cerând să mi se povestească sfârşitul lui în amănunt. Îi

venise rândul. Există dreptate pe lumea asta”. Şi se lăsa pătruns de această idee, savurându-şi regularitatea pulsului care bătea distinct la încheietura mâinii şi suflul de aer care-i umfla plămânii de douăsprezece ori în şaizeci de secunde. Aer inhalat şi aruncat afară. Zvâcnirea sângelui. „Dacă m-aş juca ţinându-mi respiraţia, îşi spunea Jean Calmet, dacă n-aş mai răsufla, ca altă dată, aş vedea negru înaintea ochilor, aş zări cercuri cafenii rotindu-se sub pleoape, aş simţi că mă umflu, apoi că plesnesc, aş auzi dangătul aceloraşi clopote în capul meu”. Găsise un petic de iarbă în fundul grădinii din Lutry, avea şapte ani, stătea culcat pe jos şi tulpinile gramineelor proaspăt tăiate îi înţepau omoplaţii prin cămaşa subţire. Deodată simţi nevoia să moară ca să fie la fel de viteaz ca eroii şi cavalerii din cartea de istorie. Îşi amintea de Ioana d’Arc cuprinsă de flăcări şi de Roland rănit de moarte sunând din corn sub stânci, în timp ce plămânii lui explodau într-o ploaie de sânge în fundul gâtului. Băieţaşul îşi desfăcea braţele ca un martirizat, trăgea în piept o gură enormă de aer, îşi bloca brusc respiraţia şi supliciul începea: pete brune, puncte arzătoare ca un foc de artificii, sunet de clopote în urechi… „Sufăr, îşi repeta Jean Calmet încântat, şi ceva îi inunda sângele cu un foc negru pe care nu-l va mai uita. Am fost făcut să sufăr. Trebuie să rezist fricii, trebuie să îndrăgesc această suferinţă”. Îl cuprindea ameţeala. O plăcută beţie de iniţiat şi de victimă. Apoi ceda în faţa panicii, aerul pătrundea în el cu zgomot, cerul îşi recăpăta transparenţa albastră prin care porumbei sălbatici şi pescăruşi săgetau ca nişte păstrăvi.

Pe atunci, o elevă a lui Jean Calmet începuse să slăbească, să devină palidă, cearcăne verzi arcuindu-i-se sub ochi.

Sub axile îi apăruseră inflamaţii şi ganglioni la gât. În septembrie suferise o primă operaţie şi după câteva săptămâni lumea credea că se vindecase. Apoi ganglionii reapăruseră şi locul tinerei din clasa a doua clasică rămânea din ce în ce mai des gol.

— Isabelle o să moară, îi spusese Eugenie lui Jean

Calmet. Şi ea ştie asta. Ne-am dus să-i facem nişte fotografii cu Alain. Vreţi să le vedeţi?

Era spre sfârşitul unei lecţii, într-o dimineaţă, şi Eugenie scosese un teanc de poze dintr-un săculeţ de tricot portocaliu.

Isabelle.

Ochii de un negru arzător străluceau în orbitele adânci.

Slăbiciunea feţei. Paloarea. Părul întunecat, şuviţe pe frunte şi pe acel chip de sfântă, cutremurător de viu, o gură mare, cu buza inferioară puţin umflată ca pentru o ultimă inspiraţie lacomă înaintea saltului. Isabelle-care-va-muri. Şi ea o ştie. Şi asta îi fascinează pe colegii ei.

Jean Calmet privea intens chipul condamnat, gâtul slab unde se săpa misterios o singură adâncitură care se pierdea în cămaşa cu carouri. Isabelle, camera ei, chipul ei luat de foarte aproape. Ochiul lui Jean Calmet pătrunde în ochiul larg deschis al tinerei fete, în adâncul orbitei luminescente. Umerii goi, capul sprijinit de un poster al lui Joan Baez, jaluzelele aproape închise filtrează soarele de la ora patru. Şi chipul ei e închis, ochii sunt îndreptaţi spre tavan, nasul subţiat, obrajii scofâlciţi, doar buza umflată ca pentru un sărut dat unui iubit invizibil. Isabelle, cu dinţii înspăimântător de albi, în faţa unei uşi zăvorâte. Isabelle tăiată în două, un singur ochi negru şi arzător îl fixează pe Jean Calmet. Isabelle-care-va-muri. Şi care ştie. Şi care sfârtecă, fără să vrea, biata inimă a lui Jean Calmet.

Isabelle nu reveni la clasă decât o oră sau două pe săptămână, ca în vizită, cu un şal de lână pe umeri şi cu paloarea ei fosforescentă. Apoi absentă câteva săptămâni. Jean Calmet află de la elevii lui că era din ce în ce mai slăbită şi că avea noi ganglioni foarte proeminenţi sub claviculă. În fiecare zi, după cursuri, un mic grup de colegi mergea să o vadă, străduindu-se să-şi ascundă sentimentele şi terorizaţi, în cămăruţa ei din Sauvabelin. Nu stătea culcată. Desena frenetic, scria poeme, oboseala părând să o fi părăsit pentru totdeauna. Părinţii ei îi lăsau pe tineri în pace: tatăl, profesor într-un alt gimnaziu,

zâmbea enigmatic pe coridor. Mama le aducea coca-cola şi chifle, după care dispărea undeva în fundul apartamentului.

Acum Isabelle nu mai cântărea decât treizeci şi opt de kilograme, dar mai trecea pe la şcoală.

— Nu vreau să mor virgină, le spusese prietenilor.

Îl alesese pe Marc şi făcuseră dragoste pe malul lacului, ascunşi în trestie, pe un sac de dormit adus de băiat, într-o noapte de toamnă pe când lebedele, sturzii, raţele trimiteau chemări peste apele ceţoase până în revărsatul zorilor, printre malurile trandafirii.

Marc e frumos. Are un nas mare şi o şuviţă de păr care îi cade peste sprâncene. Poartă eşarfe şi pulovere şi gravează în aramă portrete ale Isabellei, reproducându-le pentru câţiva colegi; o desenează pe Isabelle goală în faţa pădurilor şi ţese tapiserii în violet şi alb. Isabelle l-a ales pe Marc. A făcut dragoste cu el de vreo trei-patru ori.

Ghirlanda de ganglioni apărea înspăimântătoare pe gâtul ei. „Inoperabilă”, spuseseră medicii. Nu mai venea deloc la ore.

Când ajunse să cântărească treizeci şi cinci de kilograme, cu două săptămâni înainte să moară, organiză o excursie la Crécy, un sat din Broye suspendat pe un circ de coline. De ce la Crécy? Bunica ei avea acolo o fermă. Vacanţele copilăriei. Secerişul. Fântâna cu apă rece în zori după prima plimbare nocturnă cu un dragon însurat, chiar înainte de prima comuniune, la cincisprezece ani şi jumătate, el se joacă stropindu-te, ia apă în palma lui lată, te răstoarnă pe ghizdul fântânii, te plesneşte cu apa îngheţată şi te sărută violent: gura lui care mai mirosea a vin şi a tutun introduce în gura ta o limbă lungă ce-ţi taie răsuflarea şi-ţi adună saliva până în fundul gâtului şi printre interstiţiile dinţilor. Ai cincisprezece ani şi jumătate. Peri noi ţi se încreţesc în chiloţi. Ai menstruaţie de trei ani şi încă nu te-ai obişnuit cu asta. Toată viaţa e înaintea ta, fiindcă niciodată nu-ţi trecuse prin minte că ai să mori la şaptesprezece ani, înger al Domnului, ipostază de treizeci şi trei de kilograme, acum, mică martiră

torturată în Auschwitz-ul lui Dumnezeu.

Ea, Isabelle, era cea care conducea expediţia. Aveau cu ei aparatele foto. Făceau parte din grup Marc, Jacques, Eugenie, Anna, Alain şi turcul Surene. Luaseră un autocar până la Moudon şi de acolo, pe jos, ajunseseră la Crécy, unde se îndreptaseră imediat spre cimitir, fără să se mai oprească nici la cafenea, nici la biserică, cum făcuse Anna care, cu înclinaţiile ei teatrale, ţinea să-i căsătorească pe Isabelle şi pe Marc dinaintea Sfântului Altar.

Cimitirul din Crécy e la vreo câteva sute de metri de sat, într-o uşoară pantă de deasupra văii imense. Era timpul când iarba este de un verde crud, când ramurile sunt îmbobocite şi vântul călduţ topeşte ultimele petice de zăpadă de la liziera pădurilor.

Isabelle ştia că îi mai rămăseseră cincisprezece zile de trăit.

La capătul ultimei alei, ultimul loc de dinaintea ogoarelor, este pregătită o groapă; grămada de pământ, conică, aşteptată să acopere coşciugul coborât în pământul primitor şi rece din Crécy.

Soarele inundă cimitirul.

Isabelle se îndreaptă spre groapa ei, se opreşte o clipă pe marginea acesteia, se apleacă şi culege în căuşul palmei un pic din pământul care o va acoperi peste cincisprezece zile.

Băieţii şi fetele stau pe două bănci la câţiva paşi, tovarăşi, fraţi şi surori, paznici liniştiţi în aparenţă, sfâşiaţi de teroare şi tandreţe. Tânăra moartă se culcă acum în plin soare pe mormântul vecin cu al ei, vântul uşor trece printre chiparoşi clătinându-i, un piţigoi ciripeşte în tufiş, iar din vale urcă mirosul focurilor de crengi aprinse pe taluzurile îndepărtate ale fermelor.

Isabelle, se vede cum respiră, stă întinsă pe mormântul vecin cu al ei. Îşi uneşte mâinile pe piept, apoi le desface şi cu stânga, cu braţul întins, atinge, mângâie buza nisipoasă a gropii.

Anne începe să plângă, se ridică şi pleacă singură în fundul cimitirului.

Alain şi Jacques fac poze: Isabelle culcată pe lespedea vecinului ei, Isabelle pipăind marginea gropii ei, Isabelle mergând spre mormântul ei, în picioarele goale, cu saboţii sub braţ; vântul îi saltă rochia pe coapse, poate că-i o fantomă care se duce pe aleea lungă; pletele fantomei flutură în jurul capului, piţigoii îi vorbesc de pe lumea cealaltă – unde va trebui să se întoarcă: „Vino, fantomă adorabilă a celei mai frumoase fete care a existat vreodată, regăseşte-ţi căile de umbră lunară unde te-ai născut, coboară în văgăunele noastre pline de noapte parfumată!”

Dar Isabellei nu-i vine a crede. O aşteaptă pământul bolovănos să putrezească, să se topească între scândurile dislocate. Dezgustător. Dumnezeu e un ticălos. Şi Anne plânge întruna, cu fruntea strivită de zidul acoperit cu licheni pe care aleargă procesiuni de gândăcei roz închis, fraţii tuturor micuţilor născuţi morţi din valea preafericită.

Isabelle s-a mişcat pe lespede, ferindu-şi ochii de soarele orbitor.

Tăcere. Apoi piţigoii. Ciori, foarte departe. „N-am să le cunosc niciodată, vor plana deasupra acestui mormânt, ele vor trăi două sau trei ierni mai mult decât mine, nu voi mai fi decât oase îmbrăcate în zdrenţe de pânză când le va veni şi lor rândul, o mânuţă de vâscozităţi şi de pene îngheţate în spatele unui mărăciniş de noiembrie. Nu vreau să mă gândesc la ultima rochie, dar am şi ales albul cu panglici aurii. Albul, puritate, rochia mea, o Marc, Marc al meu, fiindcă vom fi făcut dragoste. Nu voi muri virgină, Marc, dragul meu, mă vei vedea în rochia mea albă, cu mâinile împreunate pe panglicile ţesute cu aur, Tata şi Mama vor închide coşciugul şi voi mă veţi însoţi până la Crécy”.

O albină s-a aşezat pe lespedea caldă, Isabelle deschide iar ochii, îşi întinde braţele lungi de-a lungul trupului şi cu palmele atinge piatra. Soare plăcut, o albinuţă de pe acum pudrată cu polen. „Ai dat iama, albinuţo, prin primii mâţişori de alun, prin bobocii de ciuboţica cucului, de arnică, mierea ta va fi caldă în iarna

asta, dar eu nu voi mai fi aici ca s-o gust”.

Străbătând stofa, soarele îi încălzeşte sânii rotunzi, atât de proaspeţi, atât de tineri pe mizeria coastelor.

Acum se petrece ceva tandru. Marc s-a ridicat, s-a apropiat de tânăra fată, s-a întins lângă ea pe lespede şi şi-a pus mâna arsă de soare pe fruntea palidă a Isabellei. Nu se mişcă, nu scoate un cuvânt, îşi cufundă privirea în ochii intens negri ai tinerei, îi vorbeşte din priviri, o iubeşte, se află pe muchia dintre zi şi noapte; el va rămâne în lumină cu mierea, cu păsările, cu vara, iar ea se va duce, umbră rece, umbră rătăcitoare prin spaţiile pustii. O, Marc! Ce frumos era gestul tău deasupra acestui mormânt, în acea după-amiază de martie, pe culmile văilor însorite. Ce blândă e mâna ta pe fruntea albă, ce misterioasă şi limpede privirea ta în privirea acestei făpturi vii, care de pe acum îţi vorbeşte de noapte.

Ochii li s-au umplut de lacrimi. Plâng copiii, plâng în tăcere dragostea lor, îşi plâng singurătatea înfricoşătoare.

Cine hotărăşte? Cine condamnă? Marc, Isabelle. Va trăi zece zile, cincisprezece zile, va fi îmbrăcată în rochia cea albă, dricul o va aduce de la Lausanne la cimitirul ales de ea, la mica ei groapă, sub acest soare.

Orfeu şi Euridice s-au culcat unul lângă altul pe lespede, ascultă vântul în iarbă, respiră mirosul unui foc de crengi, se înfioară când piţigoiul îşi trimite chemarea prin fluierături scurte. Băieţii şi fetele s-au retras în fundul cimitirului, privesc scena de departe, n-o vor uita niciodată.

Toate astea i-au fost povestite lui Jean Calmet la sfârşitul lui martie, mult mai târziu, când mugurii apăreau pe ramuri, când mâţişorii se acopereau de o pulbere galbenă, când porumbeii albăstrui şi roz se iubeau pe turlele catedralei.

Preocupat mereu să ajungă la timp, Jean Calmet sosi primul la Peupliers şi fu nevoit să suporte conversaţia îngrijorată a mamei lui. Se uita la mărunta femeie cenuşie cu o compasiune duşmănoasă. Din ea ieşise. De la ea i se trăgea statura pirpirie, fragilitatea, emotivitatea şi acea

prea faimoasă fineţe pe care tatăl lui o ridica în slăvi râzând cu hohote ca pentru a-şi bate joc mai bine de el şi a-l umili. Cenuşie. Bătând în cenuşiu. Asta era. Mama lui, un soi de şoricel bătrân, înspăimântat şi terorizat.

Ea nu îndrăznea să abordeze singurul subiect care-l interesa, se învârtea în jurul lui, îl evita. Pentru prima oară, Jean Calmet privea cu toată atenţia marea sufragerie unde obiectele de aramă frecate bine străluceau în razele soarelui ce apunea. Lângă un perete se afla o bancă, masa mare era goală, dar scaunele din trestie, cu spătarul înalt, indicau locul fiecăruia. În capul mesei, înspre perete, se afla teritoriul tatălui. Doctorul se rezema de spătarul scaunului la câţiva centimetri de pendula cu balansier solemn, un orologiu înalt ca un sicriu, provenind din fundul unei văi jurasiene unde un unchi de departe, îndopat cu vişinată şi psalmi, îl meşterise o iarnă întreagă în spatele geamurilor mici, zgâriate de promoroacă.

Jean Calmet privea orologiul. Arama cadranului strălucea în lumina crepusculului. Bătăile limpezi şi lente rupeau tăcerea. Încă o dată, îşi admiră tatăl pentru că putuse să stea ani de-a rândul în faţa acestei maşinării ridicate ca un monument în spatele lui: de parcă ar fi vrut să se asimileze alegoric acestei forţe, de parcă ar fi vrut să-i avertizeze pe toţi de dominaţia lui irevocabilă. Dar tatăl murise şi pendula cea mare continua să bată în cutia ei.

— Ai fost liber şi azi? i se adresă mama timid.

De milă, Jean Calmet o întrebă despre doctor. Mama lui se lumină. Cu o mândrie înfricoşată în care el recunoştea tot ce detestase la ea – acel orgoliu de sclavă martirizată lăudând severitatea stăpânului – începu să povestească zilele lui din urmă.

— A muncit până în ultima clipă, tu ştii, bietul meu Jean. Până în ultima clipă! Respira anevoie de la ultimul atac, dar se încăpăţâna să-şi vadă toţi bolnavii în fiecare dimineaţă, nu voia să lase pe nimeni în plata Domnului, iar după-amiaza nu şi-a scurtat niciodată consultaţiile. Ar fi putut să renunţe la vizite, dar a ţinut să vadă fiecare

bolnav la domiciliu, fără să uite pe nimeni. Pe nimeni. Până în ultima clipă i-a îngrijit pe toţi. Era un sfânt, bietul meu Jean. Îţi dai seama ce efort a trebuit să facă inima lui bolnavă! Se sufoca, avea ameţeli…

Cu o groază crescândă, Jean Calmet îşi amintea de agitaţia lui în dimineţile în care îşi însoţea tatăl. Să fi avut opt, nouă ani. Urcau scări interminabile, trânteau uşile ascensoarelor mizerabile, după ce doctorul suna de două ori, pătrundeau în apartamente cu mobile înghesuite şi prost aerisite, în camere unde se condensa miasma acră a unui bătrân neras care gemea.

Urma baletul monoton şi dur, cearşafuri date la o parte, cămaşă ridicată până la brâu, doctorul palpând, apăsând un deget pe o burtă, ciupind o pungă de grăsime, aplecându-se ca un canibal deasupra unei inimi, cercetând acea carne care se abandona, flască şi umflată sau uscată, roşiatică, febrilă, rănită, formidabilelor lui mâini. De fiecare dată, sexe, fese desfăcute, tufişuri de peri. Gemete, respiraţii hârâite, lacrimi murdare sau tumori, bube, pete şi toate acele neputinţe nude, toate acele organe sexuale expuse, toate acele pubisuri asemeni unor dâre de funingine pe pielea palidă alcătuiau o înfricoşătoare galerie cadaverică asupra căreia domnea stăpânul cărnii îndurerate şi umilite. Stând tăcut într-un colţ, la început în umbră, buimăcit, Jean Calmet nu-şi putea desprinde ochii de la scenă, fascinat de precizia mişcărilor tatălui său, bolnav de forţa lui şi supunându-se el însuşi autorităţii ei. Uneori, doctorul avea nevoie de el. Trebuia să coboare din nou în curte, să caute un flacon sau o seringă curată în portbagajul bătrânului Chevrolet sau să pregătească ceai în bucătărie pentru bolnav, să dizolve un praf în apă caldă, s-o aducă la patul a cărui miasmă acidă îi punea un nod în gât.

Dar trecuseră trei zile de când inima doctorului cedase. Stăpânul se sufoca la rândul lui, aruncând de pe el cearşafurile, gesticulând ca şi cei pe care îi îngrijise, respingând grotesc moartea care îi încleşta pieptul. Tiranul se sufocase ore de-a rândul, hârâind, rostogolind

ochii înnebuniţi, bătând aerul cu braţele ca un prunc uriaş, pentru ca în final inima lui mare şi roşie să explodeze în cuşca ei de coaste şi de carne.

Jean Calmet îşi privea mama cu o curiozitate nouă, întrebându-se cum de putuse suporta această tutelă aproape cincizeci de ani. Era supărat pe supuşenia ei. Totul ar fi putut fi altfel – inclusiv viaţa lui – dacă ea s-ar fi revoltat. Dar ea trăise atâţia ani fără să cârtească sub povara ţipetelor, ordinelor, capriciilor furioase, voracităţii lui de mâncău, maniilor lui autoritare de doctor. Tatăl şi mama lui făceau parte amândoi din familii de ţărani mai curând săraci. Se căsătoriseră de tineri. El muncise ca un nebun ca să-şi plătească studiile – calfă de zidar, muncitor la terasamente, hamal în gară. La douăzeci şi cinci de ani îşi deschisese propriul cabinet în Lutry şi acolo rămăsese. Podgorenii îl adoptaseră: împreună cu ei bea zdravăn, vigoarea lui impunându-le. Când se ivea prilejul, le înghesuia pe fetele lor, ridica fustele duduilor din cafenele. Avea faţa roşie, nasul coroiat şi lucitor, buzele groase. Mirosea a trabuc şi a vin alb. Transpira. Ea era mărunţică, puţin adusă de spate. Ştearsă. O descopereai intimidată şi încremenită, între două uşi, neîndrăznind să intre în odaia în care doctorul îşi citea ziarul, împroşcând injurii la adresa lumii întregi. Sau cu gâtul întins, ascultând, mai şoricel ca niciodată, paşii grei ce făceau să scrâşnească pietrişul de pe terasă şi portiera maşinii închizându-se cu zgomot: o clipă de răgaz. Dar stăpânul nu întârzia să intre, exploda, întorcea totul cu fundul în sus şi începea tropăitul mărunt dintr-o cameră în alta, alergarea grijulie, neliniştită, ezitările, lungile aşteptări în dreptul uşilor, unde copiii ei o surprindeau, stânjeniţi, răniţi de spaimele ei şi prea pătrunşi de propria lor frică pentru a îndrăzni să o îndemne spre vreo cutezanţă.

Reprezentantul pompelor funebre sosi în acelaşi timp cu fraţii şi surorile lui. Toţi luară loc în jurul mesei. Bărbatul, ceremonios, îmbrăcat în negru, scoase din servietă o broşură mare şi o deschise fără grabă.

— Ţin mai întâi să vă prezint condoleanţele casei

noastre, rosti el cu glas dulce. Noi ştim că familiile care trec prin asemenea încercări au nevoie de serviciile noastre. Şi ne străduim să le satisfacem exigenţele. Pentru domnul, tatăl dumneavoastră, care a fost incinerat ieri dimineaţă, cred că vreţi să comandaţi o urnă.

Toată lumea tăcea. Reprezentantul pompelor funebre marcă o pauză pentru a sublinia importanţa mesajului său, apoi reluă cu o voce mieroasă:

— Bineînţeles, casa noastră dispune de vreo douăzeci de modele diferite, de la cele mai scumpe şi mai îngrijit lucrate, până la cele mai modeste. La fel ca şi pentru sicrie. O întreagă gamă, de la stejar masiv, capitonat cu mătase, la simpla ladă din lemn de brad, închiriată pentru respectiva împrejurare. Dar nu e vorba despre aşa ceva. Să vedem urnele.

Tuşi şi ridică în sus catalogul larg deschis, astfel încât cei din jurul mesei să poată vedea distinct crochiurile şi fotografiile care străluceau în culori electrice pe hârtia satinată, scânteietoare. Faţa lui searbădă radia de gravitate deasupra costumului negru de comis mortuar. „Necrofagule, gândi Jean Calmet, te îmbogăţeşti de pe urma unui comerţ murdar, furnizezi, ca îngrăşământ pentru patronii tăi, o ciudată cenuşă!” Apoi îşi dădu seama că invidia siguranţa omului palid şi senin, cu cap de ibis pleşuv, care de mai multe ori pe zi, poate chiar în fiecare seară, scotea din încurcătură familiile îndoliate, împotmolite în obligaţii complicate.

Bărbatul plimbă catalogul pe sub privirile asistenţei.

— Vedeţi, doamnelor şi domnilor, avem tot felul de urne. (Îşi drese glasul.) Tipul A1, reluă el, cel mai scump, este din marmură albă de Carrara. Obiectul e greu: douăsprezece kilograme o sută. Patruzeci de centimetri în înălţime. Un model foarte stabil. Evident, preţul e pe potrivă, dar reprezintă tot ce puteţi găsi mai frumos pe piaţă. Priviţi liniile acestea curbe, aceste reflexe luminoase. O adevărată operă de artă!

Îşi îndreptă indexul, cu respect, spre poza unui vas mare pe care l-ai fi putut crede tăiat dintr-o bucată de

gheaţă albă ca neaua şi intolerabil de pură.

— Tipul A2, continuă el după o pauză admirativă, şi el este foarte îngrijit. E dintr-o marmură roz, pătată cu roşu şi brun – ciubuce, postament rotund, capac asortat, origine garantată, unsprezece kilograme, patruzeci şi cinci de centimetri. Pisica sau câinele dumneavoastră se poate juca în jur, căci e imposibil să răstoarne o asemenea piesă. Modelul B1 este tot din marmură: o marmură pestriţă autentică, priviţi micile cochilii încrustate, e importată special pentru casa noastră. Acest articol este executat în două mărimi: la simpla dumneavoastră cerere, vă putem livra formatul mare, în care încape cenuşa a doua persoane. Este practic, reţineţi, reprezintă o mângâiere să ştii că într-o zi sau alta cenuşa ta se va alătura celei a defunctului.

Jean Calmet tresări. Nimeni nu se clintise în jurul mesei. Pasărea solemnă întoarse pagina.

— Modelul B2 este dintr-un stuc prelucrat cu grijă, verde sau negru, inscripţionarea în aur intră în sarcina casei noastre. Modelul C e dintr-un bronz ars artizanal. Laturile sunt ornate cu motive în relief, la alegere, cu corole de lalele sau frunze de iederă. Tipul D este din oţel, cu mânere prinse în nituri. Un mic capac prevăzut cu o cheie vă oferă aceeaşi securitate ca o casă de bani. Trebuie să vă spun că executăm acest model în miniatură, de dimensiunea unui ou de porumbel, pentru cenuşa pruncilor morţi la naştere; articolul îşi găseşte uşor locul într-un bagaj, într-o valiză, de exemplu, într-o poşetă, astfel că puteţi lua cu dumneavoastră pe micul dispărut chiar şi într-o călătorie. Evident, în cazul urnelor mari, urne de adult, treaba e mai dificilă. Dar toate articolele noastre sunt livrate cu soclu; la comandă, îl instalăm chiar noi în salon, în living, în birou, unde vă convine. În acest fel nu vă mai despărţiţi de dragul defunct.

Pentru a doua oară, Jean Calmet fu străbătut de un frison violent. Trebuia să evite cu orice preţ ca urna tatălui său să rămână la Peupliers. Trebuia închis într-un loc îndepărtat, întemniţat după solide gratii definitive. Luă

cuvântul şi vorbi pe un ton îngrijorat:

— N-ar fi mai bine să depunem urna la columbariu? Există cu siguranţă nişte nişe libere. În felul acesta, cunoştinţele noastre i-ar putea aduce tatii un omagiu fără să ne invadeze casa.

— Nimic mai simplu, răspunse comisul, spre marea uşurare a lui Jean Calmet. E suficient un telefon şi noi aranjăm totul cu crematoriul. Ne ocupăm de toate. La sfârşit vă transmitem o mică factură şi treaba se rezolvă ca pe roate. Puteţi, de asemenea, să obţineţi o concesiune pe douăzeci şi cinci de ani. După al douăzeci şi patrulea sunteţi încunoştinţaţi de scadenţă de către administraţie, în cazul de faţă de Biroul de înhumări şi Monumente Funerare, şi aveţi tot timpul să vă pregătiţi. De altfel, în ziare apar periodic atenţionări.

Adăugă ca pentru sine:

— Desigur, e o soluţie bună columbariul. Paznicul ţine nişele foarte curate, şterge praful în fiecare dimineaţă, iar urna dumneavoastră străluceşte ca un ban nou!

Jean Calmet şi-l închipui pe portarul îmbrăcat în albastru, cu un pămătuf în mână, curăţând de praf fiecare piesă de marmură sau de alamă, insistând, scotocind toate colţişoarele din spatele vasului sinistru, urmărind cu înverşunare praful de pe pereţii nişei şi de pe mânere, de pe toate ridicăturile, de pe dungile capacului, de pe relieful pântecului urnei, cu o minuţiozitate de maniac supravegheat de o adunare de fantome bănuitoare. Dar mai ales îl tulbura un cuvânt – nişa, cu imaginea căreia se asociau de îndată zboruri moarte, gângureli, pene cenuşii şi roz înfoiate, guşiţă lângă guşiţa îndrăgostită pe care columbariul, alt cuvânt promiţător de aripi mângâietoare şi de calde îmbrăţişări de pene, începuse să-l incite de îndată ce comisul de la pompe îl pronunţase în deplina lui inocenţă. Astfel, acest loc, retras în ocolul lui de chiparoşi, dobândea o graţie fină, inconsistenţa unei colivii preţioase, unde soarele filtrat de arborii negri iriza penele aripilor, aprindea un cioc, incendia pleoape de coral, gheruţe de perlă roz, interminabile demonstraţii de tandreţe în

adâncul alveolelor răcoroase.

Comisul o dată plecat, catalogul trecu din mână în mână în jurul mesei. Jean Calmet se uita la fraţii şi la surorile lui cu stupoare. Niciodată nu se simţise mai departe de ei. Se agitau, vorbeau cu atât mai mult şi cu atât mai tare cu cât explicaţiile individului îi siliseră să tacă. Privirea lui trecea necruţătoare de la unul la altul. Étienne, inginer agronom, înalt, roşcat ca tatăl, dar mai puţin robust, mai puţin puternic, care se însurase prea devreme numai ca să scape de doctor. Pe urmă Simon, învăţător, roşcovan şi fin, Simon care avusese neplăceri fiindcă se închidea toată vara cu nişte băieţi într-o cabană de pe munte. Simon, preferatul mamei. Simon care îşi petrecuse copilăria corcolit de ea, refugiat între fustele ei, în confidenţele ei, în şuşotelile ei tânguitoare. Simon ornitologul. Simon care cutreiera pădurile cu un binoclu înşurubat la ochi. Simon pe care Jean Calmet îl invidia fiindcă întotdeauna era lângă el un tânăr zvelt, stând la pândă sau îngenuncheat alături ca să prindă un inel de picioruşul unei gaiţe, ca să mângâie, cu un deget uşor, capul de mătase al unui piţigoi prins în fileul întins de ei între doi meri din grădină. Nu-i iubea pe aceşti fraţi ai lui, dar măcar pe ăştia doi, pe cel mare şi pe al doilea născut, îi înţelegea, îi cunoştea intuitiv. În schimb, din surorile lui emana un mister opac care îl îndepărtase constant de ele, care-i provocase o teamă amestecată cu angoasă şi remuşcări. Hélène, blonda voinică, infirmiera, care vorbea ore întregi cu doctorul chirurg despre tratamente şoc şi despre toate bârfele din spital. Anne, care era mai mare decât el cu doi ani, Anne, care nu făcea nimic, care călătorea, primea cărţi-poştale de prin Suedia, de prin Statele Unite, dispărea, se întorcea logodită, îşi schimba amantul, pleca iar, veselă, grăbită, se mai logodea o dată şi învăţa o nouă limbă, o nouă ţară, mai înainte de a se încurca în alte complicaţii la întoarcere.

Jean Calmet era prâslea: mezinul, micul mezin, cum i se spusese de mii de ori în timpul copilăriei, încât acest cuvânt ajunsese odios şi roşea de ruşine şi de furie la

şcoala de duminică şi la catehism când pastorul povestea istoria ultimului fiu al lui Iacob: „Raşela muri dându-i viaţă. Dorise să fie numit Benoni, fiul durerii mele, dar tatăl lui îl striga Benjamin, adică fiul dreptei mele…” Până şi el, Jean Calmet, purta ca al doilea prenume pe cel de Benjamin, scris pe actele lui oficiale, ceea ce explica repulsia sa când era nevoit să-şi prezinte paşaportul, cartea de identitate, livretul militar sau alt document care-i amintea acest nume detestat. Şi-l repeta în singurătate, ca să sufere, îndurând greutatea consoanelor: Jean-Benjamin Calmet, Peupliers, Lutry, Vaud. Jean-Benjamin Calmet, compania a VII-a, secţia 4. În campanie. Jean-Benjamin Calmet, profesor la Gimnaziul cantonal din Cetate, calea Rovéréaz 78, Lausanne.

Copiii doctorului Paul Calmet şi ai doamnei, născută Jeanne Rossier. O familie. O descendenţă. Veniţi, fiii mei, daţi fuga, fiicelor, voi îmi veţi încălzi membrele, forţa voastră îmi va îndulci zilele bătrâneţii, iar când nu voi mai fi, voi veţi avea grijă de cenuşa mea. Astfel veţi şti că nu sunt mort cu desăvârşire, fiindcă gena mea trăieşte în voi până la ultima generaţie. Étienne, Simon, Hélène, Anne şi Jean. Până la ultima generaţie. Jean Calmet îşi reţine un zâmbet ironic: doar Étienne avea copii, pe care el nu se străduia să-i cunoască, departe de aşa ceva, deoarece i se păreau nişte sălbatici ciufuliţi şi urlători în rarele împrejurări când dăduse peste ei la Peupliers.

Jean Calmet privea gânditor chipurile fraţilor şi ale surorilor lui. Aşadar, moartea tatălui nu schimbase nimic? Aveau aceleaşi expresii încordate, aceleaşi gesturi iritante şi aproape temătoare trecându-şi catalogul din mână în mână. Fraţii lui încercau întotdeauna să se ia în serios. Îşi jucau rolul de orfani cu o străduinţă care îţi făcea rău. Hélène şi Anne rămâneau mereu acele străine atrăgătoare şi respingătoare, cu sinuozităţi pline de o lipicioasă umezeală. Nu, nimic nu se schimbase. Ca şi mai înainte, pendula bântuia interminabil încăperea, lampa avea aceeaşi culoare portocalie, colorând vasele de aramă şi banca neagră, lacul se vedea prin fereastra deschisă,

noaptea era albastră deasupra apei negre şi în adâncul peisajului, sub munte, străluceau luminiţele din Evian. Ca şi mai înainte. Nimic nu se schimbase. O tristeţe invadă carnea lui Jean Calmet, îngreunându-l ca o sfârşeală insuportabilă. Ca să scape de ea, se interesă de catalog, se scutură şi încercă brusc o bucurie interioară. Tatăl era mort şi îl incineraseră la crematoriu. Mort, doctorul. O mânuţă de cenuşă. Citi cu voce tare, comentând descrierea articolelor recomandate de funcţionar, detaliind anumite puncte, revenind asupra altora. Vorbea improvizând, cu un glas puternic şi limpede, de parcă ar fi analizat un text în faţa elevilor lui.

Căzură de acord asupra urnei din marmură pestriţă. Tipul B1. Toţi găseau frumoasă acea marmură cu cochilii, cenuşiul-brun al pietrei, fineţea ei şi numele amintind de catifea. Articolul părea foarte natural din cauza cochiliilor fosilizate care înveseleau marmura: fiecare gândea că ar fi fost pe gustul elementar al tatălui. Se alese modelul pentru un loc. Lui Étienne îi reveni sarcina să transmită comanda la pompele funebre.

Întorcându-se acasă, Jean Calmet dădu peste un arici şi îl privi îndelung. Îşi lăsase maşina la garaj şi urca pe calea Rovéréaz cu paşi mărunţi, când desluşi un râcâit în hăţişul unui gard viu, apoi o suflare, un soi de plânset piţigăiat, repetat, care se pierdea într-un mârâit. Ar putea să pară bizară relatarea acestei întâlniri nas în nas cu un arici preocupat în asemenea măsură încât nici măcar nu-l zări pe Jean Calmet. Întâmplarea urma să aibă, mai multe zile la rând, o semnificaţie de bun augur: ca o prevestire fericită care i-ar fi fost transmisă de animal; o lecţie de sălbăticie la marginea grădinilor umede, sub secera lunii, în iarba albastră.

Jean Calmet văzu mai întâi nişte ochi frumoşi care luceau sub ramurile joase ale unui laur: o pupilă neagră încercuită cu aur, în jurul căreia nişte pori, şi ei aurii, moaraţi, descriau o pată ce atrăgea privirea. Nasul se mişcă, avid, umed, mică cireaşă neagră în vârful unui rât cu blană de abanos, foarte netedă. Nemişcat, uimit, Jean

Calmet se întreba dacă animalul avea să-l zărească şi să dispară. În pofida oricărei raţiuni, în adâncul lui îşi dorea ca ariciul să rămână pe loc. Vietatea avea să-i dea un sfat. Toate simţurile lui Jean Calmet se concentrau spre ea – spre acel cap solid şi fin care se desluşea, distinct luminat de lună, pe fondul frunzelor negre. Se auzi un scrijelit în umbră şi apăru corpul, suplu, lung, purtat de un pântece rotund de o ciudată senzualitate. Lăbuţele scurte alergară câţiva centimetri, nasul adulmecă pământul, burta ondulă, rotundă şi plină, sub armura zbârlită a ţepilor ale căror vârfuri albe alcătuiau un halou argintiu care îi dădea acestei apariţii uimitor de terestre o alură diafană, spiritualizând-o.

Jean Calmet asculta urcând în el avertismentul care îl tulbura. Perfect imobil, se simţi brusc pătruns de mirosuri de iarbă udă, de drumuri desfundate, de humus putrezind, de dârele limacşilor, de insecte cu labe mari, de rozătoare isteţe şi temătoare, de parcă nişte picături de vigoare ar fi ţâşnit violent în el din adâncul unui sol secret, îmbătându-l, cutremurându-l, năpădindu-l cu o febrilitate proaspătă şi nouă. Sălbăticia animalului era extraordinară printre grădinile îngrijite şi vilele cochete. Ieşită din pământul intact şi puternic, vietate pură, minunat de inocentă sub coroana spinilor argintii, era semnul primitiv aşteptat de Jean Calmet dintotdeauna, simbolul unei libertăţi vesele şi sălbatice, dovada că nicio dominaţie nu va subjuga niciodată marile forţe telurice care izvorăsc, care ţâşnesc, care se strecoară printre construcţiile aberante.

Ariciul se decupa pe drum cu precizia unei figuri heraldice. Luna albea asfaltul şi arunca argint ariciului ghemuit, conturat pe nisip, gândi surprins Jean Calmet, care începu să-şi recapete suflarea. Se scurse un minut lung, în timpul căruia vântul puse în mişcare frunzele, mirosul pământului deveni mai dens, aproape agresiv, atât era de încărcat de emanaţiile materiilor intrate în putrefacţie şi în acelaşi timp la fel de noi ca savoarea lăptoasă a rădăcinilor. Ariciul stătea pe loc, negru, cu ţepi fosforescenţi. Dintr-odată se puse în mişcare, termină de

traversat drumul, se strecură în iarbă şi dispăru sub un alun. Jean Calmet îl mai auzi mişcându-se, ţepii scrijelind scoarţa copacilor; o insectă trosni în botul animalului şi nu mai răzbătu niciun alt zgomot în afara trecerii vântului prin frunzişuri. Umbra se refăcea. Vietatea se întorsese în misterul ei.

În lunile care urmară, Jean Calmet avea să întâlnească şi alte animale augurale. În noaptea aceea adormi uşor şi se odihni profund. La sculare, a doua zi dimineaţă, nu-şi amintea să fi avut niciun vis urât. Nu taur, nu tată coborând vijelios un taluz şi zdrobindu-l! Văzu în asta un semn favorabil şi se bucură să se întoarcă la gimnaziu.

Jean Calmet închide uşa cancelariei şi porneşte pe coridorul rămas pustiu, unde bustul lui Ramuz[1], negru, sinistru, aruncă o privire goală spre micul lavabou al secretariatului. Jean Calmet abia se mişcă, de parcă un mecanism ascuns s-a stricat în adâncul lui. Şi totuşi dimineaţa fusese bună, îşi ţinuse cursurile cu bucuria începuturilor. O mirare îl ţintuieşte locului. Clopotele catedralei bat amiaza. Bronz grav în vârful colinei, tresăltând pe meleagurile din jur, orchestră cerească de călugări şi de episcopi care i-au înlocuit pe calviniştii cu tichia pătrată. O coţofană zboară oblic prin faţa plopilor tremurători asemeni unor aureole diafane. Jean Calmet se opreşte, nu-l mai ţin picioarele, dar privirea lui fotografiază scena veselă, arbuştii, gresia edificiului scăldat în lumina galbenă a soarelui şi prăpastia ceţoasă care a înlocuit oraşul, sub colină. Pluteşte în aer ceva viu după bătaia clopotelor, aproape hazliu, ca o tiflă. Jean Calmet se pune din nou în mişcare, convins că el este singurul îngrijorat în acea lumină de miere. A predat lecţii bune: Petronius, Apuleius. Elevilor să-i le place să citească împreună cu el. Scriitorii din epoca decadentă li se par deschişi, complici. Nu-i suportă pe Cicero şi Vergiliu, pe

1 Charles-Ferdinand Ramuz (1878-1947), scriitor elveţian de expresie franceză, autor de romane în care redă poezia naturii şi a vieţii din Vaud (n.tr.).

care îi consideră aserviţi puterii, asimilându-i cu plictisul şcolar, cu compunerile, cu notele obţinute la teme şi traduceri. Dimpotrivă, magia textelor din perioadele tulburi, înrudirile lor orientale, genul lor de pasiune iraţională îi atrag, îi fascinează şi fiecare curs ajunge să fie animat de vrăjitoarele, de vârcolacii şi trivialităţile lui Apuleius. Dar ce-i cu oboseala asta, cu spaima din membre? Jean Calmet se îndreaptă spre Cafe de l'Evêché. Un grup de fete în blugi o iau înaintea lui – râd, vorbesc tare, părul lung le flutură pe umerii încă bronzaţi. Jean Calmet intră la Evêché şi ia loc la singura masă liberă de lângă vitrină. Comandă un Ricard şi se concentrează, posomorât, în contemplarea peisajului. Puştoaicele acelea frumoase tocmai trec pe malul drept al podului Bessières, fac pe nebunele, se împing, se întorc, gesticulările lor se detaşează ca o provocare pe cerul de un albastru cenuşiu. Jean Calmet le simte cât de minunat de vesele şi zdravene sunt şi primeşte drept în inimă lovitura pe care o cunoaşte.

Bea un gât de Ricard.

Nu-i bun Ricard-ul pentru neliniştiţi. Acţionează prea repede asupra sistemului. Două aripi opace de fiecare parte a craniului, dulcele care arde, care îţi ridică stomacul în esofag: e departe sănătatea gălăgioasă a liceenelor. Jean Calmet se cufundă în răul lui ca într-o reverie pufoasă. De ce s-o fi făcut profesor? Ca să scape de adulţi? Ştie prea bine că adultul cel mai cumplit a fost dintotdeauna tatăl lui, care nu-l părăseşte nici după moarte. Clasele în care a intrat, în care va intra de acum înainte, reprezintă refugii împotriva autorităţii acestui tată care se înverşunează cu întreaga lui greutate asupra restului lumii. Refugiu precar şi cu atât mai ameninţător cu cât spiritul mortului pătrunde aici mai uşor decât voluminoasa lui carcasă! Oare de ce, chiar în acest moment, Jean Calmet se gândeşte la cabana unui sfârşit de vară a copilăriei lui cu o nostalgie aproape disperată? Pentru că e solitar şi plictisit? Revede aievea peisajul: seară, vântul se ridică din adâncul văii şi spulberă frunzele platanilor care nu-şi iau zborul ca cele ale altor arbori, ele

fug pe orizontală către muntele în umbra de pe acum plină de clopote. În jos se întinde valea uscată. Acolo domneşte prospeţimea învolburată care ridică frunzele spre indigoul violent al cerului… Jean Calmet îl revede pe tatăl şi pe mama lui şezând sub lampa roşie din încăperea cu pereţi din lemn, e singur în preajma lor, citeşte Gomoara de pe insulă, se ridică, se apropie de fereastră şi vântul îi bagă şuviţele de păr în ochi. Scena se fixează dinaintea lui cu o precizie acută: iarba agitată, seara violet, înăuntru lampa, cămaşa albă a tatălui său descheiată, dând la iveală peri cărunţi, mama puţin retrasă din cercul de lumină, cu o revistă pe genunchi; tăcerea se prelungeşte, ascultă cu toţii tânguirea fohnului printre platani. Ah, totul era cu putinţă pe atunci, îşi spune Jean Calmet pe care îl sfâşie imaginea aceea fericită: se juca cioplind bărcuţe din lemn de brad, putea să citească istorioare cu piraţi, să decoreze un bulgăre de unt cu vârful furculiţei, să-şi imagineze goana fantomelor în podul cabanei, să încerce a-l ajunge din urmă pe doctor printre stânci, să privească neobosit zborul ciorilor pe deasupra crestelor albe, ca o broderie cu ţipete răguşite a căror ameninţare te face să zâmbeşti.

Jean Calmet dă pe gât Ricard-ul dintr-o înghiţitură şi ochii i se întorc spre imaginea de demult: pe atunci era protejat, păzit, viaţa era înaintea lui, deschisă, posibilă, nimic nu distrugea certitudinea şi tandreţea.

Îl scutură un frison. În jurul lui, muncitori în albastru, negustori în halate albe îşi plătesc consumaţia înainte de a se întoarce la garaje, la prăvălii. Primii elevi de după-amiază încep să se adune în mici grupuri vesele, se aşază, aprind ţigări, comandă cafele, băieţii îşi petrec braţul pe după gâtul fetelor. Jean Calmet nu izbuteşte să se ridice şi să plece. Nicio hotărâre. Dispărută, forţa dimineţii aceleia. Dar, ca o revanşă a gimnaziului, loc neîntinat, asupra lumii adulţilor şi a serioşilor, în Evêché invadează periodic tinerii care restabilesc ordinea lui. Sau dezordinea! Dar nimeni nu poate citi în el de când a murit doctorul; până şi această idee îl linişteşte. Pipăie cu satisfacţie bentiţa de mătase neagră care-i barează de şase zile reverul sacoului. Unii

dintre elevii lui îl salută politicos. Jean comandă friptură rece ca să-şi facă de lucru şi se sileşte să mănânce tot. Se apropie ora două şi jumătate, ora cursurilor: grupurile se despart zgomotos, se ridică, în stradă e o gălăgie colorată, înghionteli de copii mari cu plete lungi, o paradă de coliere cu clopoţei, de sariuri, de blugi decoloraţi, de insigne antiatomice, de bluzoane U.S., de bărbi tunse şi de dinţi strălucitori. Apoi nimic. Catedrala bate sfertul de oră. În cafeneaua pustie, chelneriţele golesc scrumierele într-o cutie mare de aluminiu pe care o plimbă de la o masă la alta, bombănind. Jean Calmet se ridică, iese şi porneşte cu paşi mici pe strada de la Mercerie.

Împinse uşa buticului şi fu plăcut surprins de parfumul destul de vulgar de cosmetice care domnea aici. Pentru ca jumătatea de oră să rămână pe deplin completă şi bună, acest parfum prea dulceag era necesar. Se simţi, de asemenea, mulţumit că, la acea oră, era singurul client din salon: domnul Liechti o să aibă tot timpul să-l răsfeţe, să-l înconjure cu atenţii. Jean Calmet va putea să guste plăcerea fără martori. Altă condiţie indispensabilă: să nu arunce priviri neliniştite în spatele lui. Fără ziar boţit cu nervozitate sau agitat, fără tusete menite să atragă atenţia. Aşezat într-un fotoliu de trestie în mijlocul prăvăliei lui micuţe, domnul Liechti citeşte o revistă italiană. Bucuros, el se ridică şi Jean Calmet încercă un liniştitor sentiment de tihnă să revadă dinţii lungi şi rari, obrajii supţi şi fruntea înaltă, pleşuvă a bătrânului frizer. Un pieptene alburiu se iţeşte din buzunarul halatului albastru. Cu un gest teatral, Jean Calmet e invitat să ia loc într-unul dintre cele două fotolii din piele uzată. Jean se aşează, se răsturnă uşor, ceafa îi întâlni tetiera răcoroasă. De îndată îl năpădi o plăcere prevestitoare a unei beatitudini complete. Dar nimic nu trebuia forţat. Domnul Liechti avea mişcări lente, meticuloase, şi pe Jean Calmet îl încântară de acele pregătiri din prăvălia silenţioasă în care pluteau efluvii acide de apă de colonie.

Nu întâmplător îşi făcuse un obicei din a frecventa acel loc. Demodată, fără pretenţii de lux, frizeria era puţin

frecventată. În plus, avantaj apreciat mereu de cel care vrea să coboare în sine fără a fi întrerupt, domnul Liechti nu făcea parte dintre acei frizeri care îşi ucid victima cu cleveteli sportive. Era tăcut, timid şi întrebarea scurtă – „Nu vă tai?” – ieşea legitim de pe buzele lui subţiri.

Înnodă un şervet în jurul gâtului lui Jean Calmet, care se miră o dată în plus de transformarea adusă imediat feţei sale de acea bucată de pânză. În oglinda puţin pătată la colţuri, pe unde întâlnea policioara din marmură artificială, trăsăturile lui erau curios de accentuate. Relieful lor distinct se detaşa pe şervetul imaculat, şi Jean Calmet se privea pentru prima oară fără severitate şi fără arţag.

Domnul Liechti luă un borcănaş de sticlă de pe un raft şi îl scutură într-un bol de aluminiu, umplându-l cu o făină uşor granulată. Adăugă în el apă caldă şi, cu mişcări repezi de pămătuf, ridică în recipient o spumă care strălucea în faţa lambriurilor din prăvălia lui. Pămătuful se învârti când într-o parte când în alta în spuma care se îngroşa, preţ de câteva minute. Apoi domnul Liechti ridică instrumentul în lumină, apreciind densitatea cremei cu un ochi satisfăcut. Abia atunci se apucă să o aplice pe faţa lui Jean Calmet în benzi late şi plate, a căror ordine o strică imediat prin mişcări viguroase, săpunind îndelung pielea clientului său care, cu capul răsturnat sub presiunea puternică şi regulată, închidea ochii. Săpunitul îi transmitea un calm şi o prospeţime care îl făceau să se înfioare până la genunchi.

Domnul Liechti apucă un brici şi ascuţi lama lungă pe cureaua lată ca un centiron pe care o trăgea şi o întindea cu mâna stângă. Era un brici de oţel, lucitor, cu plăselele din corn galben, a cărui lamă scotea un şuierat rapid şi regulat pe curea. Apoi îi încercă tăişul cu un deget:

— Să trecem la treabă, domnule Calmet! spuse el zâmbitor, arătându-şi dinţii rari. Şi cu pămătuful în mâna stângă, învioră supleţea cremei de pe obraji şi bărbie.

Briciul porni să alerge pe pielea clientului cu o delicateţe uluitoare. Mai întâi în jurul favoriţilor, a căror

linie o marcă precis, apoi de-a lungul obrajilor, respectând simetria gesturilor exacte: mişcarea lamei pe stânga, alunecare scârţâită, urmată imediat de alta pe obrazul drept, întoarcere la stânga şi prelungirea operaţiei până la comisura buzelor; rapid, briciul trecu de partea cealaltă, gura se strânse puţin pentru a întinde pielea care se oferea astfel mai netedă şi mai fericită tăişului oţelit. Pentru a nu lăsa nimic la voia întâmplării, domnul Liechti se mai întoarse o dată pe pomeţi, trecând lama cu grijă, fără să apese, pe suprafaţa lină.

Jean Calmet, cu ochii închişi, încerca o beatitudine proaspătă. Simţea o pace profundă, fiecare mângâiere a briciului reprezenta o atenţie fină, care-l copleşea. Nu-şi mai amintea de singurătatea lui, nici de oboseală. Se lăsa în voia acelor degete dure şi pricepute, a acelei lame uscate, a mirosului acidulat al halatului şi al prăvăliei, a uşorului zgomot regulat al briciului pe barbă, blândă răzuire, a şuierului, a alunecării ce-l legăna, îi adormea amintirile şi îi trezea pe întreaga suprafaţă a pielii o voluptate care radia. Acum, domnul Liechti îi înclină energic capul pe spate, ocupându-se de bărbie prin mărunte mişcări circulare: lama mergea cu mai multă circumspecţie, se rotea, se întorcea pe lat sub buză, mai întârzia puţin, în timp ce frizerul prindea între două degete pielea, o reţinea, o reforma după trebuinţa briciului care muncea, ameliorându-şi fără încetare efectul.

Apoi tăişul coborî în lungul mărului lui Adam şi, urmărind gulerul format de şervet, urcă pe gât în mişcări mici, pantă pe stânga, pantă pe dreapta, ajunse la ureche, coborî din nou, întârzie asupra unei zone pe care n-o atinsese, alergă din nou până la favoriţi, se întoarse la nări, răzui, curăţă cu vârful rotunjit, lustrui obrajii, netezi bărbia.

Jean Calmet era stăpânit de o plăcere liniştită.

Domnul Liechti lăsă unealta pe policioara de marmură artificială, mai adăugă puţină apă caldă în spumă, învârti pămătuful în bol, mai unse o dată obrajii şi gâtul lui Jean Calmet, luă iar briciul, ascuţi din nou lama

şi, foarte lent, ca pentru a ridica spuma de pe piele, continuă alunecările: faţa apăru netedă, lucind uşor în oglindă.

Domnul Liechti ridică o parte a şervetului, puse pe ea un burete cald şi-l şterse pe Jean Calmet după urechi şi sub maxilar. Destupă imediat un flacon mare, mat şi stropi toată pielea cu o apă de colonie înţepătoare, acrişoară ca o bomboană de la bâlci; faţa începu să-l ardă, dar se răcori aproape imediat când alcoolul se evaporă. Domnul Liechti scutură şervetul, îi făcu vânt lui Jean Calmet, căruia frisonul i se propagă în tot corpul.

— Un pieptănat!

Domnul Liechti îi aranjă părul fără grabă. Se terminase.

Jean Calmet plăti, strânse mâna domnului Liechti şi se opri o clipă în pragul frizeriei. Aerul era plăcut, lumina aurie, septembrie se apropia de sfârşit, soarele după-amiezii arunca o lumină roşiatică peste strada veche. Jean Calmet inspiră profund şi plecă să hoinărească pe lângă vitrinele magazinelor. Se gândea la plăcerea lui de adineaori, rămânând destins, purtat de o bucurie deosebită: în fibra lui pătrunsese ca o forţă care voia să se facă recunoscută, să se facă iubită, o putere nouă. Jean Calmet privea trecătorii cu o siguranţă nouă, şi ea, detaliindu-le chipurile şi îmbrăcămintea, examinându-le felul cum mergeau, admirând femeile, mai ales, scrutându-le ochii, mirându-se de diversitatea atracţiei acestora şi de lumina care mocnea în adâncul lor. Câteva dintre ele îi întoarseră o privire care-l arse până în adâncul fiinţei. Putea fi deci fericit, chiar şi el? Putea să treacă drept cineva, o făptură remarcabilă, să fie fixat în mulţime de o femeie? Se putea interesa cineva de el, putea ieşi din anonimat? Avu impresia că o neruşinată îi făcuse cu ochiul ca într-o doară, că prin vitrinele magazinelor vânzătoarele îi întâlneau privirea şi nu şi-o abăteau imediat în altă parte. Jean Calmet se oprea, cerceta lacom părul, pielea, gesturile, ghicea dorinţe şi deziluzii, adulmeca piste, inventa întâlniri amoroase şi intrigi, imagina o

corespondenţă inteligentă şi voluptuoasă, o întreagă toamnă de tandreţe şi de încredere deplină.

Nu se grăbea. Cursurile de a doua zi erau pregătite şi, gândind la ele, avu un alt motiv de bucurie. Pentru a onora Metamorfozele, numi Photis şi Psyche două surori gemene, blonde şi bronzate, care ieşeau dintr-un butic pop încărcate cu pungi mari din plastic multicolor. Ronţăi un hot dog în bătaia vântului şi intră să bea o halbă la Gafe du Pont, apoi se lăsă absorbit din nou de îmbulzeala de la intrarea marilor magazine.

Se aprindeau luminile.

Blândeţea lui septembrie punea parcă o aureolă în jurul oamenilor şi al lucrurilor pe care felinarele îi scăldau în lumina roz a înserării.

În clipa în care ajunse în mica piaţă Palud, se clătină, avu impresia că o să leşine şi fu nevoit să se sprijine de un zid ca să nu cadă: tatăl lui mergea de cealaltă parte a pieţei. Tatăl lui! Lac de sudoare, Jean Calmet îşi înfipse unghiile în tencuiala primăriei. Cu ochii ieşiţi din orbite, fixa fantoma cu disperare: era chiar doctorul, nu încăpea nicio îndoială, pasul greu punând liniştit stăpânire pe trotuar, statura robustă, profilul congestionat şi batjocoritor sub pălăria pusă pe-o ureche. Apariţia se opri în dreptul unei cafenele, cu o mână întinsă spre mânerul uşii. Terorizat, Jean Calmet îşi trecu degetele peste fruntea asudată. Nu mai gândea, tremura, respira precipitat; de cealaltă parte a pieţei, la douăzeci de metri, rula cu încetinitorul îngrozitorul film: tatăl lui împingând uşa cafenelei, statura voinică, înspăimântătoare care pătrunde în local, uşa care se închide în urma ei!

Cunoştinţa îi reveni cu un sentiment de frig intens care-l îngheţă din cap până în picioare. Trecu un camion cu remorcă, ascunzându-i cafeneaua unde strigoiul trebuie că-şi sorbea vinul alb, cu trabucul între degete, cu pălăria pusă în faţa lui pe masă. Jean Calmet se hotărî brusc, traversă piaţa în fugă şi dădu năvală în Gafe du Raisin: nici urmă de doctor. Patru sau cinci singuratici sorbind din pahare şi chiar în fund, sub pendulă, un tip zdravăn, vag

roşcovan, cu umerii rotunjiţi şi privirea pierdută de oboseală… Ăsta să fi fost omul pe care îl luase drept tatăl lui? De neconceput. Doar cu câteva clipe în urmă doctorul trecea agale pe trotuarul pavat, Jean Calmet îi recunoscuse perfect profilul, mersul apăsat; doctorul purta pălăria ca un chefliu, pantalonul armonică, iar forţa lui dură radia. Jean Calmet se întoarse acasă. Spaima lui era înlocuită acum de un sentiment acut de milă: tatăl lui era mort şi revenea printre cei vii, rătăcitor, pentru că era nefericit, neliniştit, poate disperat. Cine ar fi putut să-l ajute? Ce sprijin implora de pe lumea cealaltă? Un dezgust îi strânse stomacul. Aşadar, nu îşi va afla pacea niciodată. Nu va exista niciun răgaz.

Umezeala toamnei îi căzu pe umeri. Se închise în vizuina lui tremurând şi se îndopă cu somnifere ca să fie sigur că va dormi.

A doua zi, dezgustul încă nu-l părăsise. După ore, Jean Calmet se întoarse acasă şi se apucă să răspundă teancului de scrisori de condoleanţe nemişcate pe masa lui de o săptămână. „… Profund mişcat de solicitudinea dumneavoastră… emoţionat de simpatia dovedită…”, alinia formulele, le distribuia în scris pe cap de corespondent, colegi, foşti elevi, colegi de universitate: între scrisoarea lui şi el, o întreagă galerie de judecători ironici care străpungeau bietul vid al banalităţilor lui pe măsură ce le servea. Teama şi îndoiala se infiltraseră în el mai perfid după-amiază şi nu conteneau să crească de când începuse să deschidă plicurile bordate cu negru, să citească mesajele funebre şi se apucase să răspundă. Mulţumea cunoştinţelor că îi scriseseră cu ocazia morţii tatălui său. Dar ieri la Palud, fantoma. Oare doctorul murise cu adevărat? Toată dimineaţa, Jean Calmet se dojenise pentru viziunile lui ridicole. Se lăsase ademenit o după-amiază întreagă de o înşelătoare plăcere de viaţă şi, drept pedeapsă, avusese parte de acea apariţie, de stafia aceea, de halucinaţia grotescă. Pe limbă, gustul amar al somniferelor şi în inimă – remuşcările, reproşurile care nu tăcuseră cât fusese ziua de lungă; se jurase să nu mai

cedeze unor fantasme. Doctorul dădea târcoale prin oraş! Trebuie că era emotiv şi slab din moment ce se lăsa prins de prima asemănare vagă care apărea pe nepusă-masă. Nu găsea destule cuvinte ca să se blameze, să se admonesteze. În seara aceea, lucrurile erau mai puţin simple. Neliniştea se insinua în el". De când a murit tatăl dumitale, dragul meu Jean". Respinse furios ultimul mesaj şi luă din servietă un tratat de igienă pe care îl împrumutase în cursul după-amiezii, asigurându-se că nu-l vedea nimeni, de la biblioteca gimnaziului.

Îl deschise la pagina 215 şi reciti cu extremă atenţie articolul parcurs în grabă pe cărările dintre rafturile garnisite de cărţi. Se intitula „Semnele morţii" şi Jean Calmet buchisi cuvânt cu cuvânt:

În afara opririi respiraţiei, semnele morţii sunt următoarele:

1. Oprirea pulsului.

2. Absenţa reflexelor pupilare şi corneene; întunecarea ochilor.

3. Scăderea temperaturii corpului: sub 20° C, moartea este certă.

4. Apariţia rigidităţii cadaverice.

5. Apariţia petelor cadaverice; pete de un roşu vineţiu pe părţile declive.

6. Descompunerea cadaverică.

Imediat i se făcu ruşine că împrumutase această carte idioată. Îşi resimţea naivitatea ca pe o meteahnă: se revedea în bibliotecă, neliniştit, strecurând nervos şi pe furiş tratatul în servieta întredeschisă. Tatăl lui murise pe 17 septembrie. Îl incinerase pe 20 la crematoriu. Doctorul Gross semnase actul după ce constatase moartea. Moarte definitivă. Moarte de netăgăduit din care nimeni nu se mai întoarce niciodată. Jean Calmet porni să reflecteze asupra petelor roşii şi albastre ale cadavrelor. Asupra părţilor declive. Pulpele groase, albe, învineţite de vergeturi. Suferea că un gând trivial îl dusese la brânza gorgonzola, pastă alburie, şi ea pătată de vineţiu, cu miezul verde-coclit ca venele moarte în carnea rigidă. Pete urâte pe

părţile grase ale piciorului şi la genunchi. Rotocoale violacee, echimoze sanguine. La genunchi! Jean Calmet îşi aminti de un amănunt care se petrece de obicei la crematorii: rotulele rezistau la foc, lucrătorul trebuia să le scoată din cenuşă cu lopata, apoi să le arunce într-o pungă din pânză groasă care aducea curând cu un sac de bile, zornăind funebru. Viziune copilărească! Dar pentru o clipă povestea îl amuză, alungându-i angoasa care îl frământa de ore întregi. Mintea lui vagabonda în jurul rugului pe care arsese sfântul Laurenţiu, a flăcărilor Inchiziţiei, a cuptoarelor de la Auschwitz. „Bună treabă, gândea Jean Calmet. Într-adevăr, soluţia finală. Pune mâna pe un eretic, bate-l, închide-l, dă-i o amendă, proscrie-l, prinde-l iar, bate-l din nou, căci refuză să tacă, se încăpăţânează şi-i dă cu gura mai departe! Arde-l. Şi se face linişte. Îi iei până şi forma. Focul! Straşnicul purificator! Omul tău nu mai este decât un pumn de cenuşă bună de aruncat în fluviu sau lăsată în voia vântului. Şi nu mai auzi niciodată cenuşa vorbind!” îşi spune mulţumit Jean Calmet, care intuieşte întreaga dimensiune a erorii lui. „Este exact invers! îşi zise el cu un accent ironic şi dur. Cenuşa vorbeşte cu atât mai tare cu cât martiriul e mai atroce. Nu poţi reduce la tăcere resturile persecutaţilor. Crucile Inchiziţiei, focurile de la Sfântul Ion, mormanele de pantofi, grămezile de dinţi de aur de la Auschwitz strigă Victorie! Cenuşa e vie, limbută, vindicativă, ea se reîncarnează, porneşte la atac, povăţuieşte, triumfă, persecută la rândul ei! Frigarea sfântului are mai multă putere decât tăciunii călăului. Cei care au murit în flăcări se întorc şi iau cuvântul. Dar trupurile distruse de foc”. Imaginea tatălui său în cuptorul crematoriului de la Montois îl tulbură pe Jean Calmet. Carnea doctorului plesnise în căldura cumplită, se deschiseseră fisuri, eructând grăsime, scuipând apă, se căscaseră găuri, mărginite de creste umflate, tot corpul torturat se desfăcea, se prăbuşea, ca în cele din urmă să se năruiască în adâncul cuptorului, cumplită incandescenţă cleioasă care se micşora, se aplatiza, răcindu-se încet, pastă cenuşie de oase şi de viscere, apoi zgură, jalnic nisip,

subţire strat de pulbere îngrămădită în întunecimea cuptorului ale cărui corpuri de încălzire se răcesc şi ele şi se contractă zbârnâind. Tristeţea îl înăbuşea. O sfârşeală alcătuită din remuşcări şi oroare îi comprima toracele. Îi era greu să mai stea la masa supra-încărcată de cărţi şi de lucrări ale elevilor, de parcă o lovitură violentă îi rupsese coloana în dreptul omoplaţilor, iar durerea îi strângea torsul, îi zdrobea plămânii, îi turna plumb în inimă. Lampa arunca o lumină dublă, albă în partea de jos, roz sus, pe pereţii acoperiţi de cărţi şi de gravuri ai biroului. Biroul lui! Încă un termen pe care îl luase din Lutry aşa cum capeţi o boală. „Tata este în biroul lui. Tata te cheamă în biroul lui. Grăbeşte-te, Jean, ce mai aştepţi? Tata vrea să te duci în biroul lui!” Trebuia să lase totul baltă, să alerge, să coboare scările, să deschidă uşa încăperii misterioase unde doctorul, roşu, lucea în lumina lămpii, în spatele fişelor şi dosarelor, în timp ce umbra gesturilor lui se profila enormă pe suprafaţa bibliotecii. Şi glasul lui. Din capul locului, un ton agresiv, poate fiindcă doctorul era prea presat de munca lui ca să mai nuanţeze, ca să se mai explice, ca să-i mai asculte pe alţii, care îi cedau imediat. Jean Calmet îşi aduse aminte de umilinţa lui: stătea în picioare în faţa tatălui său, aşteptând doar momentul când s-o rupă la fugă, obligat însă să asculte ordinele, să suporte torentul, râsetele, furia, bufoneriile, toată acea vigoare concentrată care se năpustea ca o furtună asupra lui. Ton arogant. Ochi care îţi frig inima. Cuvintele jignitoare plouau:

— Cretinule, imbecilule, n-o să se aleagă niciodată nimic de capul tău. Când mă gândesc că mă omor pentru voi toţi, pentru tine în special, pentru studiile tale, pentru plăcerile tale, şi de cine am parte în schimb, de un bleg, de un refulat, de un mediocru care mă scoate din sărite după o zi de muncă. Şi măcar dacă te-ai strădui în studiile pe care le faci! Nici pomeneală, loc! Domnul îşi amână examenele, sare peste seminarii cu amândouă picioarele şi îşi petrece cea mai bună parte a timpului prin cafenelele din Cetate. Dând pe gât băuturi. Şi în ce tovărăşie? Cu descreieraţi ca şi el, cu protestatari, cu paraziţi, cu rataţi,

cu palavragii. Frumoasă companie, amice. Şi cărţile tale? Cursurile tale? Faimoasa ta latină? S-a ales praful! Domnul arde gazul, hoinăreşte, domnul discută, domnul scrie poeme. Şi în timpul ăsta eu ce fac? Eu muncesc, da, domnule! Alerg, operez, fac vizite, dau consultaţii, merg la spital, îndur toate porcăriile birocraţiei, fişe de asigurări şi restul, nu am un minut pentru mine, mănânc în viteză, nu mai dorm, alerg zi şi noapte, mă sacrific pentru tine, mă lipsesc de toate, mă omor cu zile, ţi-o spun solemn, dragul meu Benjamin, mă omor pentru voi, mă omor pentru tine!

Vocea groasă, plină de mânie umplea tot biroul. Teribilii ochi albaştri fulgerau pe faţa roşie. Umerii doctorului se ridicau de indignare, îl scuturau accese de tuse, răsufla din răsputeri, se înroşea şi mai tare, se sufoca de furie. În picioare, în faţa lui, puţin adus de spate, cu palmele deschise, Jean Calmet se uita cu disperare, în transă, la stăpânul lui. Ce să-i răspundă? Asta era partea cea mai dureroasă: tatăl lui îl paraliza. Ar fi vrut să-i strige că se înşela. Că îl iubea. Că îşi urma studiile cu o anume plăcere. Că se cufunda în scriitorii latini cu pasiune. Că îi era recunoscător pentru că îi oferea condiţii să muncească într-o ambianţă agreabilă. Dar nimic nu-i ieşea de pe buze. Jean Calmet rămânea prostit, mut, cu o înfăţişare încăpăţânată şi vinovată, şi tocmai asta îl turba pe doctorul congestionat. Îi era imposibil să se elibereze de blestemata aceea de tăcere, să-i toarne totul dintr-un foc, despre singurătatea lui, despre disperarea lui, să-i sară de gât, să-l sărute, să plângă pe umărul lui indestructibil, să-şi lipească obrazul de acel obraz aspru, să-i simtă ca altă dată barba zgâriindu-i şi răzuindu-i faţa, să-i asculte glasul puternic cum pornea din gât.

— Acum dispari din ochii mei, cretinule. Eşti la fel de idiot ca fraţii şi surorile tale. Am ajuns la cincizeci şi opt de ani şi nu ştiu pe cine să mă sprijin măcar o clipă în casa asta!

Cincizeci şi opt de ani. Un om bătrân. Şi atunci, Jean Calmet îşi aminti profund ruşinat de murdara întâmplare cu Liliane. Liliane era o fată drăguţă din Paudex, chiar

frumuşică, ochi mari, căprui, înaltă, proaspătă, cu nişte sâni care săltau în sutienul foarte vizibil sub bluza de pânză. Şaptesprezece ani. Poate puţin vulgară. Tatăl ei învârtea şi el ce putea. Cei cinci sau şase copii erau îngrămădiţi în podul unei magherniţe de pescar. Liliane, în şomaj. O ucenicie de vânzătoare întreruptă după două luni. Se plimba pe plaja din Lutry, bea Coca şi fuma pe terasa hotelului Rivage. Acolo o văzuse Jean Calmet. Nostimă, plinuţă, lefteră. Se întâlniseră în fiecare după-amiază a unei luni de vară, mergeau la plajă, înotau, închiriau o barcă, trăgeau la rame până în larg, se întorceau liniştiţi pe malul îngust. Liliane râdea, se bronza, înflorea. Jean Calmet nu îndrăznea să-i atingă sânii, o săruta în faţa porţii, repede, şi aştepta întâlnirea de a doua zi cu o nerăbdare crescândă. Liliane nu avea niciodată bani. La sfârşitul verii, părinţii ei îi ceruseră să-şi găsească un loc de vânzătoare sau de lucrătoare la uzina de gaz. Jean Calmet era disperat că o pierde. Îi veni o idee. Tatăl lui se plângea întruna că e depăşit de hârţoagele biroului său, pe de altă parte bătrâna bonă nu mai era în stare să îndeplinească corect oficiile de recepţionare a pacienţilor. Ce-ar fi dacă ar angaja-o pe Liliane? Şi de data aceea doctorul primi sugestia cu satisfacţie. Liliane îşi făcuse intrarea la Peupliers pe 30 august.

Schimbarea se produsese imediat. Chiar din prima săptămână, deşi cabinetul era închis joia, ea refuzase să iasă împreună cu Jean Calmet, iar el dăduse târcoale în jurul casei ei, printre movilele de nisip şi de ciment din portul Paudex, moleşit de soare. Către ora şapte o văzuse în sfârşit.

Întorcându-se acasă, alergase spre ea, dar Liliane o rupsese la fugă pe coridor, grăbind pasul. El o strigase de jos:

— Liliane, Liliane, aşteaptă-mă!

Ea se întorsese şi privirea pe care i-o aruncase fusese tristă şi ruşinată.

— Liliane!

Niciun răspuns. Ochii aceia. Întregul lor regret. Uşa

de la intrare rămăsese deschisă, soarele înserării se revărsa în coridorul răcoros. Liliane stă în picioare pe o treaptă, într-un val de lumină care o scaldă puternic, pieptul îi tresaltă sub bluză, picioarele goale îi lucesc. Se întoarce şi se cufundă în umbră. Jean Calmet o aude cum urcă scara în fugă. Se trânteşte o uşă. Coşmar. Iese în căldura de afară, nu mai vede nimic, are ochii plini de lacrimi şi se întoarce la Peupliers pe malul lacului.

În zilele următoare, ea continuă să-l evite. La Peupliers, o întâlnea în prag, dimineaţa; se încrucişa cu ea în vestibul său, brusc, în timp ce el încerca să citească în grădină, capul ei apărea la una dintre ferestrele sălii de aşteptare sau ale cabinetului doctorului, la parter; îl descoperea cu stupoare, îl saluta stânjenită şi geamurile scânteiau imediat, căci fereastra se închidea. Imaginea Lilianei dispărea în încăpere. Asta a durat o lună. O lună de iritare, de îndoială, de nerăbdare. Jean Calmet nu mai mânca. Dormea prost. Sau deloc. Când o zărea pe Liliane în fundul unui coridor, dispărea şi el într-un ungher de parcă îşi resimţea prea jenantă propria dizgraţie pentru a mai îndrăzni să o abordeze frontal. Se ascundea de ea. Suferea. Dar suferi şi mai mult, mai murdar, şi durabil, când află adevărul.

Era într-o frumoasă zi de toamnă, spre sfârşitul după-amiezii. Vizitele probabil că se terminaseră şi Jean Calmet avea nevoie să consulte un dicţionar care se afla în biroul doctorului. Coborî la parter, puţin neliniştit, şi ca de obicei bătu scurt de două ori în uşă: niciun răspuns. Aşteptă câteva clipe, apoi intră. La dreapta, cabinetul era gol. Porni distrat pe coridor, împinse uşa biroului şi scena îl izbi drept în faţă: în picioare, cu sânii goi, Liliane se lipea de doctor care o săruta cu toată gura. Umerii, torsul, pântecele Lilianei şiroiau de lumină; ea se întoarse, uimită, şi Jean Calmet văzu pentru prima oară sânul greu, rotund al tinerei fete. Doctorul respira greu. Nimeni nu mişca. Apoi Jean Calmet se trase un pas înapoi şi închise uşa. Îl cuprinse ameţeala. O secundă. Două secunde.

— Fir-ar al naibii! se auzi glasul răguşit al doctorului

de cealaltă parte a peretelui.

Jean Calmet se făcu nevăzut, se închise în camera lui şi se prăbuşi pe un scaun. Trecuseră aproape douăzeci de ani. El împlinea pe atunci nouăsprezece; urma să înceapă al doilea semestru la Litere. Douăzeci de ani, şi tristeţea, ruşinea, umilinţa nu mai treceau. Se revedea frânt în două, nu putea nici măcar să plângă. Şi Liliane, goală, în lumina orbitoare. Şi tatăl lui, roşu, respirând greu, furios. Iar el, zdrobit de durere. De ce oare Liliane îi cedase atât de uşor ticălosului? Nu avea să afle niciodată. O revăzuse după câteva zile şi ea nu mai îndrăznise să-l evite. Făcuseră câţiva paşi de-a lungul lacului. Crispat, încordat, Jean Calmet o întrebase:

— Liliane, te-ai culcat cu el?

Încă mai avea în urechi intonaţia vulgară a răspunsului:

— Păi, ce-ai fi vrut, el m-a dezvirginat. Trebuia să se întâmple o dată, nu?

O iubea. Ea avea şaptesprezece ani. El, nouăsprezece. Ea era femeie. El – virgin şi rănit până în străfundul sufletului, înfricoşat, negăsind ce să spună ca să-i poată exprima decepţia şi tristeţea. Totuşi o privea cu o intensă curiozitate: buzele pline deasupra dinţilor laţi, o şuviţă cârlionţată peste ochii mari care nu se mai fereau, gâtul cafeniu în bluza mulată de sâni. În spatele ei, soarele de la ora şapte aprindea lacul, nori portocalii cu franjuri din aur lichid pluteau pe cer, bărci albe se încrucişau în larg sub panta verde a Savoiei. Cine hotărăşte pentru noi? Cine triumfă în frumuseţea lumii? Ce nelinişte era de băut ca o otravă în lumina acelei seri? Liliane era femeie, iar doctorul amantul ei. Propriul lui tată. Jean Calmet îşi înfigea unghiile în palmă. Propriul lui tată muşcase această gură. Gustase mireasma acestei cefe. Îi prinsese în palme sânii cu sfârcurile roz. Îi desfăcuse picioarele bronzate. Penetrase în acel pântec. Stăpânul îşi reclamase dreptul. Posedase. Şi totul continua. Toţi se plecau. Toţi cedau. El domnea. Se hrănea cu supuşenia lor. Dorise această carne proaspătă ca un tribut natural adus puterii lui. Fetiţa asta

îi aparţinea. Se frânsese în braţele lui. Gemuse sub mâinile lui, gâfâise sub forţa lui infailibilă. El era tatăl! Omul viguros, proprietarul. El făcea legea! Cincizeci şi opt de ani. Şaptesprezece ani. Dar legea. Jean Calmet respinse imediat ideea coruperii unei minore: doctorul nu o abătuse de la calea cea dreaptă pe tânăra fată, nu o sedusese. Îşi exercitase un drept. Cine ar fi îndrăznit să i-l conteste vreodată? Jean însuşi ceda acestui autorităţi, îi era ruşine, turba, dar se înclina în faţa dominaţiei suverane a tatălui său. O seară frumoasă, da. Savoia verde, cerul incendiind lacul ca de aramă şi, profilându-se pe el, Liliane care-l priveşte acum cu un soi de tandreţe, de parcă totul ar mai fi încă posibil, de parcă plimbările lor se vor relua. De parcă, după tată, şi fiul avea să se năpustească asupra acelei cărni. Jean Calmet suferi imediat din pricina acelui cuvânt urât. Acelei cărni? Cine spunea lucruri aşa de murdare? Şi îl revedea pe tatăl lui, doctorul desăvârşit, palpând cărnuri în micile apartamente mirosind a acru, dimineaţa, după urcuşul cu ascensorul care se bălăbănea sau pe scara neagră, când îl însoţea pe la sărmani, pe la umiliţi, pe la nefericiţi, care-l implorau pe stăpân să le dea ceva ca să mai trăiască încă puţin. În momentul acela, Jean Calmet trăise un soi de iluminare: ca o revelaţie care-l mai scufundase puţin, dar sigur în solitudinea lui. La fel şi ei, bolnavii, îl iubeau. Îl adorau în felul lor. Doctorul era generos. Se devota. Dădea fuga. Alerga. Se bătea cu asigurările. Le organiza înmormântarea. Se alătura cortegiului. Lua cuvântul lângă sicriul lor. Lângă patul lor cenuşiu doar el mai aducea zgomotul, voia bună, întreaga diversitate de afară. Liliane fusese cucerită de această putere. Iar el, Jean Calmet, bietul pitic? Fata asta avea fibra fragedă şi neîncepută. Tatăl ei făcea învârteli. Mama făcuse învârteli, prea mulţi copii în camera ei. Şi ce viitor? Un student nervos şi dezorientat? Doctorul radia de viaţă. Acum Jean Calmet se uita la Liliane cu tandreţe. Erau frate şi soră, dulceaţa aceea de fată şi el. Suportaseră aceeaşi murdărie – tirania. Puteau urca la suprafaţă. Să se regăsească. Să iasă din cercul infernal. Într-o bună zi va

apărea şi scăparea. Doctorul o să moară. Om vedea noi cine va intra în adevăratul regat. Dar regatul meu nu-i în lumea aceasta? Cu un extraordinar sentiment de eliberare, Jean Calmet se descoperea deodată deschis, uşor, complet spălat de orice furie. Gelozie? O va cultiva mai târziu. Ştia asta. O alungase în străfundul minţii ca pe o teamă veche. Cerul bătea într-un cenuşiu aurit. Lacul purta umbre pe ape. În faţă, Franţa căpăta tonuri ruginii, nuanţele pădurii la sfârşit de toamnă şi ale blăniţei de veveriţă. Un miros de peşte, uşor greţos şi liniştitor, plutea în jurul canalelor de scurgere ale golfului din Lutry. Acosta o barcă. Lumea se agita pe un ponton. O bătaie? Fata neliniştită şi numai savoare îl privea în adâncul ochilor.

— Jean! Trebuia ca într-una din zile.

Nu mai avu răbdare să aştepte. Brusc, îi întorsese spatele şi o luase la goană pe pietrişul jetelei[2]. Nisipul îi scârţâia în sandale ca o ultimă chemare a verii. Liliane! Vara. Şi Jean Calmet se aruncase ca un disperat în ceaţa caldă.

Iată ce-şi aducea aminte, stând la masa lui mare, în faţa cărţilor şi a fişelor, în puterea acelei nopţi populate. Îşi trecu mâna pe gât: barba începuse să înţepe. Ca pe faţa cadavrelor. Jean Calmet, un sfrijit. Totul era bine. Se ridică, verifică grijuliu zăvorul, fereastra, electricitatea, se spălă pe dinţi, se bărbieri, făcu duş, se întoarse să dea târcoale pe dinaintea rafturilor din bibliotecă, deschise un Baudelaire din colecţia Pleiade, îl închise, bău un pahar de Contrexéville, care i se păru fad ca şi viaţa lui, se învârti din nou în jurul lui Baudelaire, scotoci într-un teanc şi dădu peste o fotografie a lui Nadar[3], simţi teribila încordare a buzelor ca un rânjet, îşi recită două versuri din Gânt de toamnă, se înfioră, stinse lumina, aerisi pe întuneric în timp ce una sau două maşini pârâiau în spatele

2 Dig construit la intrarea într-un port maritim sau la gura unui fluviu pentru a evita colmatarea (N. Red.).

3 Felix Tournachon Nadar (1820-1910), fotograf şi caricaturist francez. A fotografiat celebrităţile timpului său (Panteonul lui Nadar), a realizat primele fotografii luate din balon (1858). (n.tr.)

grădinilor unde animale stupide, arici la fel de depăşiţi de evenimente ca şi el, respirau ultimele hidrocarburi ale aerului urban.

Ceremonia de depunere a urnei avu loc vineri, 20 octombrie. Era la mijlocul după-amiezii. Un soare firav îngălbenea cimitirul unde tufe de mărăcini de un roz pal apăreau ca nişte pete murdare în razele de lumină, ca dârele de sânge pe o rufă chihlimbarie. Jean Calmet o găsi pe mama lui în faţa crematoriului, într-un mantou de astrahan negru, palidă şi încovoiată. O înconjurau fraţii şi surorile lui. Fix la ora patru, reprezentantul pompelor funebre îşi făcu apariţia pe aleea centrală plină de cruci şi de monumente ornate în exces, cu pălăria neagră în mână, însoţit de slujbaşul de la crematoriu, şi el în negru, cu o pălărie antracit. Li se alăturară în pragul capelei.

Amândoi se înclinară în faţa văduvei, îi strânseră mâna îndelung, îi salutară pe rând pe toţi cu un aer grav.

— Nişa are numărul 157, spuse slujbaşul. Urna a fost adusă în dimineaţa asta. Aşa cum cer uzanţele, cenuşa a fost turnată în absenţa familiei. Bineînţeles, o puteţi vedea imediat. Dacă doriţi, vă rog să mă urmaţi.

Mica procesiune o porni spre cimitir, urcă pe o alee, trecu de o scară mărginită de cişmir, coti, intră pe o altă alee, printre morminte şi arbuşti, şi ajunse în cele din urmă în faţa columbariului ale cărui uşi cu gratii erau deschise.

— Intraţi, doamnă, vă rog, rosti slujbaşul, făcând un gest cu pălăria lui neagră spre interiorul boltit.

Étienne o luă de braţ pe mama lui şi toţi pătrunseră în mica încăpere. Lumina zilei pătrundea sub boltă prin ferestruici înguste. Jean Calmet privi în jurul lui: zidurile erau în întregime casetate în sute de nişe numerotate, a căror adâncime se distingea cu greu. Una dintre ele, la înălţimea privirii, era închisă cu o perdea neagră cu franjuri argintii: purta numărul 157, şi şi-o arătară unul altuia din priviri sau cu degetul. Apoi se lăsă tăcerea şi toţi rămaseră nemişcaţi. Trimisul pompelor funebre şi slujbaşul înaintară până în dreptul peretelui. În numele

întreprinderii lui, cel de la pompe funebre îşi reiteră condoleanţele, după care scoase o hârtie din buzunar şi dădu citire regulamentului municipal privind depozitarea cenuşii în columbariu. Hârtia odată împăturită, personajul se retrase un pas cu un aer de discreţie mâhnită.

Apoi reprezentantul pompelor funebre se duse în dreptul perdelei negre şi încet, cu o solemnitate afectată, descoperi nişa doctorului: urna din marmură pestriţă apăru superbă, luminoasă pe fondul de umbră, şi cei care formau mica asistenţă putură citi inscripţia cu majuscule de bronz:

DOCTOR PAUL CALMET 1894 – 1972

Literele şi datele luceau pe faţa zgrunţuroasă a vasului. Individul de la pompe, întors spre familie, arăta cu degetul spre nişă: de jur-împrejurul acesteia, deasupra, alături, dedesubt, se vedeau alte urne pe fondul negru al nişelor. Era ca o stranie adunare de fantome nemişcate şi rotunde care făceau de gardă, în tăcere, între zidurile reci. Jean Calmet se cutremură. Iată locuinţa tatălui său pentru următorii cincisprezece ani. În toţi aceşti ani, doctorul avea să rămână imobil sub tavanul boltit. Imobil? Urna era bine priponită. Slujbaşul se căţără pe o scară dublă, apucă cu amândouă mâinile vasul greu, îl aduse în faţa doamnei Calmet şi săltă capacul:

— Vedeţi, doamnă. Am îndeplinit cu grijă cele necesare. Cenuşa soţului dumneavoastră vă rămâne la dispoziţie. Oricând puteţi rezilia contractul printr-o simplă adresă la biroul nostru municipal.

Apoi plimbă urna de la unul la altul; unii o atingeau, se aplecau asupra orificiului căscat şi priveau o clipă în interior. Jean Calmet se trase înapoi cu oroare când veni rândul lui. Slujbaşul îl privi curios, dar plecă să depună urna în nişa ei.

Ieşiră cu toţii. Se făcuse frig. Soarele, ca o minge roşie, apunea peste morminte.

Se regăsiră dinaintea unei sticle de vin alb şi a ceaiului. Slujbaşul şi omul de la pompe îi urmaseră. Cafeneaua Locul de odihnă era plină de oameni în doliu şi

Jean Calmet privea cu un ochi critic comediile zgomotoase cărora li se dedau, cu trup şi suflet, familiile nefericiţilor pe care tocmai îi depuseseră într-o groapă sau îi prăjiseră la o mie de grade într-un cuptor din fontă oţelită. Nu îşi însoţi fraţii şi surorile la Peupliers, unde mama lor îi invitase să cineze împreună. Îi părăsi, plin de remuşcări că îi lăsa prea curând într-o asemenea împrejurare şi reveni pe străzile oraşului stăpânit de o imensă plăcere.

Era ceasul la care bandele de băieţi şi fete coborau de pe înălţimile din Lausanne, unde sunt şcolile şi facultăţile, spre gară, ca să ia trenurile în diferitele direcţii ale cantonului. „Ce frumoşi sunt!" îşi spunea Jean Calmet, care se oprise în mijlocul străzii Bourg şi privea rostogolindu-se hoardele de puştani bronzaţi. Supli, solizi, se grăbeau spre staţie vorbind în gura mare. Splendoarea lor îi tăia respiraţia: fragili, blonzi, cu şepci de moar sau meşe împletite ca ale celţilor, cu ochi clari ca apa de izvor, ţopăiau vorbăreţi. Sânii fetelor săltau în bluzoane. Aveau rochii lungi, indiene, violet sau oranj şi, cu toate că toamna era abia la debut, multe purtau cizmuliţe înalte care le dădeau un mers de cuceritoare inocent de perverse şi crude. Îl cuprinse ceva asemănător cu exaltarea. Jean Calmet recepta în trupul lui forţa băieţilor şi senzualitatea debordantă a tinerelor fete. Pe aceşti puştani travestiţi în luptători de gherilă sau în amici ai lui Clint Eastwood, pe aceste formidabile pachete de sănătate cu pieptul săltând în imitaţii de piele şi în frumosul albastru Levi's, Jean Calmet îi contempla cu o fervoare tandră care îl vindeca de austerităţile din Lutry, de fasoanele ridicole de la crematoriu. Ei erau departe de sufocarea din familia lui! Hainele lor uzate insultau bonomia lacomă a doctorului. Să meargă, să continue, să persevereze, să distrugă şandramaua, să elimine murdăriile familiilor şi pe acei patriarhi şi tirani, imbecili burtoşi care îi paralizează de secole. Îl cuprinse turbarea. Apoi începu să zâmbească, pentru că sutele de tineri veneau încă în grupuri de trei, de patru, cu hainele descheiate, dând la iveală picioare lungi, pulpe tari în blugi zdrenţuiţi, pântece plate încinse

cu lănţişoare de fier şi de argint.

Ei îl răzbunau, aceşti barbari veseli! Nu erau făcuţi să tremure înaintea taţilor sau a stăpânilor. Mai ales sănătatea lor îl frapa pe Jean Calmet: toţi erau voinici, fini, iuţi, iar luminozitatea arsă de soare a pielii lor, transparenţa privirii îl încântau. Era aceeaşi fascinaţie pe care elevii săi o exercitau asupra lui: frumuseţea lor, animalitatea bizară şi fină îl copleşeau în mod misterios în fiecare clipă a lecţiilor. Se mişcau fără încetare. Îşi suflau nasul în batiste de hârtie pe care le lăsau să cadă sub bancă. Fetele îşi dregeau glasul şi se scărpinau ca nişte îngrijitoare de vaci. Alergau prin curtea şcolii ţipând. Organizau manifestaţii cu orice prilej, pentru pace în Vietnam, împotriva raidurilor israeliene din Iordania, împotriva doamnei Golda Meir, împotriva lui Nixon, pentru răzbunarea morţii lui Amilcar Cabral. Distribuiau sub ploaia torenţială manifeste trase la şapirograf, afişau postere antiatomice sub bătaia vântului îngheţat, scandau sloganuri ecumenice pe ninsoare, pe urmă se băteau cu bulgări, se frecau cu zăpadă, alergau, se prăbuşeau pe banca lor din clasă ca nişte căţeluşi istoviţi.

Jean Calmet nu ştia că începuse să zâmbească. Continuau să treacă, iluminaţia în roşu şi aur a vitrinelor le făcea părul să strălucească, dinţii le scânteiau, catarame se aprindeau pe centuri, cercei răsfrângeau lumina faţadelor ca nişte oglinzi. Jean Calmet era entuziasmat. Simţea în trupul lui căldura radiantă a acestor băieţi şi fete. Sângele lor trecea în al lui ca o licoare. Exulta de fericire. Începu să râdă. Ochii lor îi aprindeau propria privire. Răsuflarea lor i-o însufleţea pe a lui. În băieţi clocoteau seve. Fetele secretau minuni. Jean Calmet se ghiftuia şi din unele, şi din altele, se hrănea, se adăpa, se fortifica. Se revedea în clasă, după ore, când elevii lui se înghesuiau în jurul catedrei, închizându-l în cercul lor, aglutinându-l, răsfoind cărţi, întrebându-l, însoţindu-l la Evêché în timpul recreaţiilor pe care le petreceau bând cafele şi mâncând cornuri în plin vacarm; pe urmă urcau împreună cu el la gimnaziu şi îl însoţeau până la uşa

cancelariei, unde Jean Calmet nu apărea decât rareori. Colegii lui, în pofida stimei pe care le-o purta, îi apăreau tot atâţia cenzori plasaţi ei înşişi sub autoritatea paternă a directorului, cenzorul suprem, şi Jean se ferea de cele mai multe ori să-i întâlnească. Persista acea teamă de a fi prins pe picior greşit, de a fi vinovat… Băieţii şi fetele îl vindecau de angoasele lui printr-o transfuzie de forţă direct în inimă. Ora şapte.

Jean Calmet rămăsese pe trotuar să admire şi să viseze. Grupurile începuseră să se rărească, animaţia ceda locul opulenţei silenţioase a unei străzi şic, unde magazinele de modă şi vitrinele bijuteriilor recăpătau dominaţia.

Jean Calmet se duse să mănânce o pizza în Cetate. Bău Chianti, comandă brânză şi citi ziarele în linişte. Solitar? Nicidecum. Era bântuit de acele batalioane de copii frumoşi. Urna era oficial, municipal, contractual închisă după gratiile înalte ale columbariului. Pe scurt, domnea ordinea. Trebuia să se obişnuiască cu această fericire calmă. Iarna avea să fie blândă şi lungă. Jean Calmet se imagina vulpe, jder, perpetuu sălbatic în căldura vizuinii, în timp ce afară ninge, şi ninge peste câmpii şi păduri. Coşurile purced a scoate fum prin văi. Cerul e negru deasupra colinelor, o maşină trece pe şoseaua îngheţată. Iarna se împlinea departe de potrivnicii. Iarna, de pe acum? De ce iarnă? Nu era decât octombrie, iar ziua aceea îl îndepărtase pe Jean Calmet de închisorile lui. Asculta toamna de aramă, surpăturile, putregaiul cedând locul uriaşei păci albe. Adâncuri pustii se deschideau pe meleaguri unde soboruri de păsări nemişcate, cucuvele, răpitori mari, cerbi, mistreţi, bursuci, animale care supravieţuiseră, care se înverşunaseră în adâncul pădurilor, îi vorbeau pe limba lor şireată. Limba lor dintâi! Jean Calmet le asculta scotocind cu râtul, lovind cu copita, săpând adăposturi în pământ. Ghearele apucau, ciocurile sfârtecau carnea hârciogilor îngroziţi, valuri de fum îşi întindeau plasele peste vârfurile arborilor protectori.

În fiecare dimineaţă, Jean Calmet şovăia între cele

două obiecte de bărbierit: lama Gillette şi aparatul electric. Când nu se simţea bine, când nu era sigur, se folosea de cel electric, care nu necesita apă, un avantaj suplimentar. Când se simţea puternic, opta pentru lama Gillette. După instalarea urnei în columbariu, hotărâse să se folosească de lamă în fiecare dimineaţă, natural. Trecuse prea multă vreme de când Gillette-ul îl sfida. Îl speria. Să-l pună în funcţiune, să-l scoată din fundul cutiuţei lui albastre. Dar decizia odată luată presupunea şi să-l manevreze cu precauţie: obiectul rămăsese încărcat de puteri prea evidente, iar capacitatea lui de a reanima amintiri era, ca o ironie, inepuizabilă. La vederea lui, la contactul cu el se dezlănţuiau fantomele şi una dintre ele făcea să răsune sala de baie, apartamentul şi, ce era mai grav, spiritul lui Jean Calmet în întregime, cu glasul ei teribil şi furios. Copil fiind, privise de sute de ori cum se bărbierea tatăl lui. Se aşeza pe un taburet de bucătărie, la doi, trei paşi de doctor, şi nu se sătura privindu-l cum îşi săpunea faţa cu mişcări repezi, precise, circulare, care-l ascundeau bizar în spuma albă. Adesea doctorul se întorcea şi, ca să glumească, întindea iute braţul: cu o mişcare de pensulă săpunea nasul lui Jean Calmet. Apoi urma ascuţitul pe un soi de căruţ fixat într-o cutie plată de oţel, şi briciul, în sfârşit pregătit, începea operaţia. Doctorul dramatiza. Mima durerea, îşi strâmba gura cu două degete de la mâna stângă, scotea gemete ciudate când ajungea la bărbie şi, dacă se tăia, ceea ce se întâmpla adesea din pricina agitaţiei lui şi a grabei, îi întindea tamponul de vată înroşit lui Jean Calmet, se apleca spre el, îşi oferea gâtul, îl punea să atingă rana de unde supura un firicel roşu care se ramifica pe pielea smeadă în mici dâre înstelate. Atunci tatăl lui începea să plângă, să strige, să gâfâie, mimând suferinţa, şi, cu toate că ştia că era vorba de o scenă care revenea ca un ritual în raporturile dintre ei, copilul nu putea să nu sufere, să se neliniştească şi rămânea toată ziua impresionat de gesticulaţia tragicomică a doctorului. Când ajunsese la vârsta bărbieritului, îşi dorise un Gillette asemănător cu cel al tatălui său. Din argint! Într-o cutie

albastră.

În dimineaţa aceea fixa cu un ochi posomorât cutia în care zăcea sacrul obiect dur. Întinse mâna spre policioara de sticlă de sub oglinda care-i răsfrângea imaginea prea limpede. Deschise cutia: briciul lucea în mătase. Argint uşor înnegrit. Îl luă în mâna stângă şi cu dreapta răsuci şurubul rotund, de la capătul mânerului, care comanda cele două fixatoare ale lamei şi ea apăru, de un albastru întunecat, cu cele două tăişuri lucitoare care vor luci şi mai tare peste câteva minute, după ce le va ascuţi pe bucata de piele. Jean Calmet ridică lama şi o ţinu între două degete; era rece şi albastră. Lăsă briciul şi ridică lama îngustă spre fereastră: ea trăia o viaţă extraordinară, concentrată şi autonomă. O viaţă violentă. Jean Calmet o mai privi câteva clipe, apoi o fixă pe căruţ, o ascuţi îndelung pe amândouă laturile şi o montă plin de respect în mânerul briciului.

Sâmbătă, 21 octombrie: era ultima lui dimineaţă de cursuri înaintea vacanţei de toamnă. Sfârşitul lui octombrie se anunţa frumos. Va avea parte de plimbări, de reverii pe mici cărări înguste, de peisaje. Jean Calmet îşi promise să urce de mai multe ori în Jorat ca să vadă pădurea şi fâneţele. Avea să citească. Să-şi facă note pentru pregătirea cursurilor în vederea reînceperii şcolii. Se bărbieri calm, şterse lama şi puse briciul în cutiuţă; în adâncul memoriei lui desluşea limpede chipul tatălui său.

Soare, un aer tare, arborii din parc păreau întunecaţi sub cerul albastru. Lui Jean Calmet îi plăceau dimineţile. Oraşul era măturat. Stoluri de vrăbii se abăteau ciripind pe trotuare; la stopuri, prin geamul deschis, le auzea zarva continuă ca o promisiune hazlie şi veselă. În spatele Catedralei se vedea strălucind aurul blând al stejarilor din Sauvabelin şi fumul uzinelor mici urca drept spre cerul de mătase, ca în picturile reprezentând Lausanne din secolul trecut, în ramele lor pretenţioase, la anticarii din cartierul Cetăţii. Un grup de jandarmi paşnici ieşeau din cazarmă şi înghesuindu-se, râzând zgomotos, în două camioane. Dis-de-dimineaţă, la baza turnurilor de gresie, muncitorii

serviciului de arheologie întinseseră scheletele călugărilor burgunzi alături de gropile deschise; fotografi cu expresii grave se agitau punând trepiede şi făcând măsurători sub căutăturile curioase ale trecătorilor. În ziua precedentă, Jean Calmet privise multă vreme craniile, găurile orbitelor, dinţii pe care o studentă îi curăţa de nisipul din groapă cu mişcări mărunte şi precise ale pensulei. I s-a explicat că erau oseminte din Evul Mediu târziu: un cimitir de pe colină, biserica e zidită pe morminte; pe latura dinspre nord-est se afla cimitirul mănăstirii pe care l-au deschis şi l-au fotografiat. Jean Calmet s-a plecat cu teamă asupra scheletelor: intacte, şi acel râs silenţios al fălcilor. Una dintre elevele lui a strecurat un fir de muşcată în gura larg căscată a mortului. O clipă, codiţele blonde ale micuţei burgunde s-au atins de oasele sfântului apărut din eternitate.

Jean Calmet îşi gară maşina în curtea gimnaziului. Grupuri de fete şi băieţi şedeau pe băncile de piatră. Soneria răsună. El urcă scara clasei sale împreună cu François Clerc, un tip independent care publicase poeme şi care preda franceza. François se opri pe ultima treaptă:

— Ne vedem într-o zi din săptămâna viitoare? Să facem o plimbare? Ai putea să mă iei cu maşina. Am merge să bem un pahar înspre Broye, ce zici?

Un zâmbet vesel, calm şi ochii cenuşii ai lui François Clerc care spuneau: „Acceptă, nu eşti în apele tale de la o vreme, plimbarea asta o să-ţi priască şi mi-ar cădea bine şi mie”. Hotărâră să-şi telefoneze chiar luni, mai făcură câţiva paşi împreună pe coridorul unde alergau elevii întârziaţi, apoi îşi strânseră mâna. Jean Calmet intră în clasa lui.

Ajunseră la Broye pe drumuri secundare şi Jean Calmet se simţi din nou fermecat de frumuseţea peisajului. Brazii amestecaţi cu stejari şi cu plopi tremurători îşi înălţau lumânările negre prin arama roşiatică a frunzelor. Turme blânde şi grave străbăteau păşunile în clinchetul tălăngilor, ca în poemele copilăriei. Sate cu turle ascuţite apăreau printre coline, ţiglă roşie, case scunde, ferme

aidoma unor castele fortificate. Maşina întâlnea în drum tractoare cărând tone de sfeclă şi saci de cartofi aliniaţi pe podeaua platformelor. Conducătorul ridica mâna să-i salute, copii în salopete fluturau un fular sau o şapcă. Thierrens, Molondin, Combremont, ţinutul devenea mai vălurit, mai tainic: drumul înainta prin regiuni pustii şi verzi, pădurile de pe contraforturi erau mai înghesuite, mai întunecate, cârduri de ciori se abăteau pe pante. Lui Jean Calmet îi plăceau acele singurătăţi de legendă şi cu vulpi alergând pe sub luna portocalie. Conducea fără grabă şi, în deplin acord, cei doi prieteni tăceau. Ziua aceea de toamnă îi impresiona: iarba smălţuită de brânduşe de toamnă, perlele brumei în atmosfera tristă, păsările, gardurile vii, drumurile care se pierdeau în păduri zbârlite, fumul focurilor pe taluzuri, unde cantonierii, în picioare, beau bere, trecându-şi din mână în mână ţigările.

Drumul cobora spre Broye: râul strălucea în spatele sălciilor din mijlocul unei câmpii încremenite şi verzi. Mai departe, ceaţa fosforescentă. Apa se vedea palpitând printre ramuri şi trestie, alergând şi scânteind; întregul peisaj devenea mai diafan prin delicateţea lui proaspătă. Jean Calmet era cuprins de o beţie care îl răscolea, privea drumul, râul, pădurile, adâncul peisajului sub perdeaua ceţii, cu o plăcere deplină. Odată maşina garată sub un plop, cei doi prieteni se îndreptară spre malul râpos şi se aşezară. Amiază. Clopotele satelor începură să bată din răsputeri. Jean Calmet îşi imagina dansul bronzului din clopotniţe, piaţetele pavate din faţa fiecărei biserici, uşile ogivale deschise în lumina crudă a uliţei şi pe prag o pisică tigrată care se spală sau doarme.

François Clerc se întinsese în iarba măruntă şi închisese ochii. Jean Calmet privea chipul fin care se destindea treptat. Umbra bărbii îi împresura gura. Se întinse şi el pe taluz, simţi în umeri frigul pământului, iarba retezată şi uscată ce-i înţepa gâtul. François fuma. Fredona. Jean Calmet fluiera şi el o mică arie. Soarele dispărea în ceaţă. Alpii din Fribourg străluceau pe cerul

albastru. Cu ochii închişi pentru o clipă, Jean Calmet ascultă cum curge râul Broye. Era un zgomot viu şi mătăsos: o perpetuă sfâşiere, de parcă apa s-ar fi rupt, s-ar fi tăiat, s-ar fi desfăcut la infinit. Curentul mângâia malul înverzit, iar clocotul blând se smulgea cu regret din văile înguste, din scobiturile şi cicatricile uscatului. Jean Calmet se ştia frate al acestei ape: ea curgea în el, îl străbătea, îl purta prin şesuri către colinele împădurite, către păşuni, către oraşele germane, către Rin. François Clerc se scutură, se ridică în capul oaselor şi cei doi prieteni stătură de vorbă un sfert de oră în plin soare. Apoi plecară la Lucens, urmărind cursul apei, şi intrară într-un han să prânzească. Era Cafeneaua Căii Ferate: o sală lungă despărţită în două într-un unghi ciudat, patroana tânără şi provocatoare, chelneriţa franţuzoaică, vorbind pe un ton înalt; clienţi solitari, slujbaşi de la gară în halate albastre şi, chiar lângă tejghea, masa gălăgioasă a jucătorilor de cărţi puşi pe chef. Franţuzoaica naviga printre mese, îşi apostrofa subalternii, izbucnea în hohote de râs. Jean Calmet mânca în linişte; vinul era bun, friptura avea gust de cimbru şi de dafin, conversaţia luase o turnură veselă, încântându-i pe cei doi. François povestea păţania neplăcută prin care trecuse de curând unul dintre colegii lor de la gimnaziu: se apucase să scrie nişte misive către două eleve de-ale sale, prietene nedespărţite, mai curând pe muchie cu notele, dar în pas cu moda. La început mesaje inocente, apoi triviale, versuri din ce în ce mai explicite. Urmaseră câteva petreceri: fetele veniseră destul de sumar îmbrăcate şi începuseră apoi să se laude. Clasa, care nu-l suferea pe profesor, începuse să se agite. François relata ancheta directorului şi reacţia colegului, mai curând plouat şi pocăit. Unul dintre poeme făcuse înconjurul gimnaziului, şi François îl recită râzând:

Blondino, nu fi crudă, Nici tu, brună perfidă…

Râseseră şi elevii. Nu aşa vedea lucrurile directorul. Întreprinsese o anchetă, proferase ameninţări.

— Tipul şi-a pierdut capul, spunea François Clerc. Înnebunise şi în cele din urmă s-a încurcat serios în

propriile lui minciuni. Nu mai ştia ce figură să facă după întâmplarea asta. Totul a izbucnit săptămâna trecută. Ai să vezi, când va începe şcoala, tot gimnaziul o să fie la curent. Îl plâng pe săracu' Verret. Un biet fascist bătrân şi în plus cu mutra pe care o are.

E drept că, Verret avea un cap şi un tors neobişnuite: parcă sudate într-o singură bucată, aducea cu o broască, încătărămat cum era în cămăşi de poliţai de un verde-gri. Dar rostogolea nişte ochi buni, neliniştiţi, care-l mişcau pe Jean Calmet. Să fi fost adevărat că îl dăduseră pe uşă afară dintr-un internat, acuzat că ar fi pederast? Nu se ştia mare lucru despre viaţa lui privată: probabil că se însurase cu o austriacă sau o nemţoaică, nu se ştia, o fată cu mult mai tânără decât el. În dulapul lui din cancelarie prinsese în pioneze fotografia lui Gudrun Ensslin, teribila metresă a lui Baader, decupată din Stern. O figură dură, senzuală, sub o hălăciugă de păr blond. Umpluse paginile ziarelor, trăgea cu pistolul în indivizi, hăituia bande. Fiică de pastor, evident. Verret o avusese elevă, o iarnă întreagă, într-un liceu din Stuttgart. Ea avea şaptesprezece ani. Urmaseră apoi destrăbălarea, crima, banda Baader, atentatele cu grenadă, ziarele.

Verret rămânea acel curios amestec de orgoliu şi de umilinţă, plimbându-şi capul de broască şi pantalonii prea scurţi cu suspine deznădăjduite, fixând pe toată lumea cu ochii lui mari, patetici; şi, pe furiş, o lua spre Evêché să dea pe gât o rachie ca să-i vină inima la loc. La ce visa el, Verret, dinaintea paharului cu alcool? La pistolara lui Baader? La fetiţa pastorului din Stuttgart pe care o punea să recite versuri din Lamartine? La băieţii de la L.V.F.[4] pe care poate că nu spera să-i reîntâlnească în câmpiile Pomeraniei? La chiloţii scurţi şi la pijamalele de internat? La şmecheraşii pe care îi sedusese şi apoi îi abandonase după întâmplarea cu petrecerile? Cu siguranţă la toate astea în acelaşi timp, domol, aşa cum îţi mesteci nostalgia; amăreala băuturii îl făcea să-şi aplece fruntea largă deasupra feţei de masă roşii. Idolatriza germana. Adesea

4 Legiunea voluntarilor francezi împotriva bolşevismului (n.tr.).

Jean Calmet îi vorbise de poeţi, şi Verret, iluminându-se de o dragoste ciudată, îi citase frânturi din Schiller, şi din Heine, şi din Kleist, şi din Junger. Într-o seară, când se întâlniseră destul de târziu, se duseseră să bea o bere într-o cafenea afumată.

Verret, cu ochii strălucitori, şoptise câteva versuri din Goethe unei fete foarte tinere, foarte mirate, pe care iubitul ei o trăgea de braţ prin îmbulzeală:

Du liebes Kind, komm, geh mit mir
Gar schöne Spiele spiel ich mit dir…[5]

şi imediat chipul lui se stinsese, o expresie de tristeţe grea îi încremenise trăsăturile şi Jean Calmet îşi lăsase mâna, fără nicio jenă, pe mâna pătrată a colegului său.

— Crezi că o să facă faţă situaţiei? întrebă brusc François Clerc, trezindu-l pe Jean din visare. A înnebunit de-a binelea.

— Cred mai ales că suferă, rosti Jean Calmet, căruia îi veni în minte privirea lui Verret. E un tip foarte fin şi foarte solitar. N-a avut noroc. Nimeni nu-i întinde o mână de ajutor. Toţi ne purtăm cu el ca nişte ticăloşi. Şi tu, şi eu, ar trebui să-l încurajăm când vor începe cursurile. Să ne întâlnim cu el din când în când. Să-l apărăm.

Şi îşi promise, indiferent care era atitudinea lui François, să se întâlnească regulat cu Verret chiar de săptămâna următoare. Amintirea colegului său îi dădea târcoale ca o remuşcare. Vinul îl ameţise uşor. Se ridică, se scuză şi se duse la toaletă.

Jean Calmet parcursese coridorul umed fără grabă, fericit că rămăsese o clipă singur. Zidurile pierdeau plăci din faianţa sub care se întindea mucegaiul. Chiar alături de uşa closetului, se opri cuprins de o bruscă stinghereală provocată de ceea ce vedea – şi la ceea ce începu să se uite cu ochii căscaţi: alături de uşă, în faţa lui, pândindu-l sub lumina alburie a unei ferestruici ca să-l prindă în capcană,

5 Tu, drag copil, vino, hai cu mine, Cu plăcere voi juca frumoase jocuri cu tine… (N. Red.).

să-l sfâşie, să-l sfideze, se afla un suport ruginit de umbrele, unde un singur baston, obiect derizoriu şi inutil, îşi îndrepta spre Jean Calmet mânerul rotunjit. Derizoriu, evident, pentru toată lumea, acel obiect vechi. O bucată de lemn bună de aruncat la gunoi sau pe foc, de azvârlit împreună cu suportul ruginit de care te puteai lovi la picioare. Până una alta, obiect era acolo, poate de ani de zile, şi Jean Calmet nu-şi putea desprinde ochii de la proeminenţele lui detestabile. Era un baston dintr-un alun noduros, parcă împletit, lung cam de un metru douăzeci şi care îşi îndrepta spre el mânerul voluminos, terminat cu o măciulie mare: un soi de boboc înflorit, un gland deosebit de vizibil de la care Jean Calmet nu-şi mai desprindea privirea. De ce se gândea la sexul tatălui său? Ce demon bântuia acel coridor sau acel suport de umbrele sau acel closet a cărui şiroi îi dădea frisoane reci pe şira spinării, ce geniu malefic stârnise el, în spatele faianţei mucegăite a pereţilor ca de îndată dezgustul să-l încremenească ca pe un culpabil în lumina aceea bolnăvicioasă? Sexul tatălui său se ridica spre el pe deasupra cercului ros de rugină al suportului de umbrele, mai întâi glandul îmbobocit şi cenuşiu, apoi membrul umflat, noduros, îndoit, lustruit de folosirea îndelungată, ceea ce nu-i diminua agresivitatea grosolană. Jean Calmet încerca să se liniştească privind tija bastonului, urmărind-o până în partea de jos, terminată cu o apărătoare de cauciuc negru în umbra suportului de umbrele. Strădanie de prisos, căci reveni repede cu privirea la umflătură, la acel cap proeminent, lucitor care se întorcea spre el din adâncurile cărui neant ironic? Sexul tatălui său uitat într-un coridor din Broye: a trebuit ca el să treacă exact pe acolo, distrat, liniştit; să intre în hanul acela pierdut şi să se simtă bine acolo; să pornească prin acel coridor şi să nimerească în sfârşit peste acel suport de umbrele unde îl aştepta doctorul – chemare, hohot de râs, rană. Şi acum, paralizat, prins în cursă, Jean Calmet gâfâia uşor dinaintea glandului turgescent al tatălui său! Întinse o mână care tremura, se sili, apoi atinse cu două degete membrul tare, le plimbă peste noduri, reveni la bobocul

proeminent. Exorcism? se întrebă. Îi era ruşine, încerca un soi de oroare faţă de gestul lui şi continua să palpeze. Deodată, de parcă s-ar fi descărcat în palma lui o sarcină electrică, dădu drumul bastonului şi se închise în toaletă. Chipul din oglindă era cenuşiu. Se întoarse la François Clerc, care citea ziarul local.

Câteva ore mai târziu, întins pe pat, cu subsuorile şi fruntea lac de sudoare, Jean Calmet visa un teren năpădit de bălării, destul de in pantă, unde un bivol lua în coarnele depărtate tot ce mişca în jur. Un fel de bou african cu ochii injectaţi; coarnele alcătuiau o liră bine conturată, corpul se revărsa paradoxal într-un balon galben care, cu fiece salt, devenea mai dur şi izbea cu răutate trecătorul. Jean Calmet riscă să înainteze pe un teren pustiu de la poalele unei faleze. Balonul cornut îl lua în vizor, ţintea, dădea năvală şi izbea atroce. Jean nu striga. Îl recupera un suport de umbrele. Îl strângea în cercul lui ruginit… Se trezi aşa cum treci printr-o uşă: tatăl lui şedea într-un fotoliu din faţa patului. Nu. Era un teanc de dosare şi deasupra o fotografie de vacanţă. Se ridicase ca un resort: se culcă din nou, îşi întinse mădularele fără plăcere. Cu toate acestea, îşi imagină tihna răcoroasă a urnelor în columbariul din Montoie. Îl fermecară pe loc nişte gângureli. Dulce foşnet de pene. Dezmierdări aurite şi calde. Îmbrăţişări pufoase, iluzii de spumă şi iubire, elanuri, alergări, atacuri, salturi hazlii, întoarceri oblice, picioruşe brobonite cu roz care se prindeau, ciocuri ascuţite din aur cenuşiu, ciorovăieli şi ciuguleli, limbi împletite, sărutări de curtezane, înciudări.

Întreaga criptă se trezea. Morţii se ridicau cu toţii din urnele lor. Unii erau blânzi, moaraţi, tandri ca păsările senzuale din viziunile lui. Alţii erau duri. Cenzori. Verificatori de conturi. Erau şi forme albe ridicate deasupra vaselor ca nişte gigantici viermi solitari, şi Jean Calmet ar fi vrut să urle de milă la spectacolul acelor forme fosforescente peste care se desluşea un cap uşor de recunoscut.

Apoi somnul îl cuprinse din nou. Văzu fumegând o vatră în mijlocul unui mausoleu însorit şi acoperit de un

albastru celest. Parcurse tărâmuri scăldate de râuri unde se deschideau curţi pline de adolescenţi incapabili să obosească. Îi ieşi în cale un taur irascibil. Ca întotdeauna în visele lui, monstrul îl fixa din înaltul unei coline, sau al unei pante, sau al unei prăpăstii şi, dintr-odată, masa lui îl zdrobea, iar el persevera să trăiască această aventură cu un strop de umor, de parcă ar fi fost inspirată de zei. Acei zei care vegheau asupra fericirii oamenilor mărunţi, de pe malul negru al nefericirii lor spre malul alb unde străluceşte orbitor lama.

II.
SPIRITUL LUI DIONYSOS.

De ce m-au primit cei doi genunchi şi de ce doi sâni mi-au dat să sug?

Iov, III, 12

Şi veni Crăciunul. El se izolă.

Se învălui ca o crisalidă în convenienţe, obişnuinţe de familie, în căldura puţin echivocă de la Lutry, în afecţiunea grijulie a mamei, în muzică, mese, clopote. S-a împodobit bradul ca în fiecare an, de când se ştia. Veniseră surorile, fraţii lui, nepoţii cu strigătele lor pline de bucurie, melancolia cadourilor, ochii strălucitori de lacrimi în lumina lumânărilor. Şi pe urmă, scaunul gol al tatălui său. Acelaşi orologiu mare se ridica în sicriul lui din spatele fantomei.

Veni şi 31 decembrie.

Se întinse în pat.

A doua zi se plimbă pe malul lacului. Aceeaşi blândeţe puţin dezgustătoare a malului încălzit de soarele iernii. Mimoze înflorind prin grădini. În serele vag opace luceau garoafe, begonii, ciclame, pete roşietice care îţi strângeau puţin inima ca nişte tampoane însângerate sub geamul cald. Palmierii se ridicau pe cerul albastru printre brazi şi platani cu crengile dezgolite. Oamenii se târau cu paşi mărunţi pe alei. La Lutry, pe chei, se putea lua de pe acum o băutură în aer liber, iar femeile aveau acele buze

întredeschise, pline, ca pe terasele de pe Riviera.

Jean Calmet se opri la Peupliers, la mama lui, apoi se întoarse pe jos la Lausanne. Ducea dorul bătrânei case de sub arbori. Ce tăcere, astăzi, în camera mare, însorită, unde mama lui îşi petrecea zilele între orologiu şi lacul scânteietor din faţa Savoiei. O milă tandră îi inspira femeia aceea cenuşie, complet descumpănită, lipsită de o ocupaţie, mergând repede cu paşi mărunţi de la bucătărie la fotoliul ei, cu un ceainic în mână, apoi turnându-şi precaut ceaiul, ronţăind batonaşe cu sare, îngrijorată să nu facă prea mult zgomot cu proteza ei nouă.

Nu o cunoscuse niciodată pe femeia aceea. Mila îi strângea inima. Şi ea, mai mult chiar decât fiecare dintre ei, se încovoiase sub dominaţia tiranului, se frânsese, se distrusese. Tăcea. Dar un surâs trist spunea totul. Nu se plânsese niciodată, iar absenţa doctorului o lăsase pustiită ca un oraş distrus. Răsfoise vechi albume cu fotografii. Nu plânsese. Rămânea însă în fotoliul ei, cu albumul deschis pe genunchi, privirea fixă, pierdută în lumina ferestrei pe care n-o vedea, scrutând prezenţele fantomatice care-i populaseră trecutul. Oh, destin de samariteancă cu demnitatea frântă! Infirmieră uitată în fundul spitalului dezafectat. În momentul acela se lăsa înserarea peste Lutry, trebuie că ea rămăsese, în acelaşi loc, sub razele roşii ale soarelui la apus, cu privirea încremenită în faţa ceainicului rece. Doamna Jeanne-Aimee Calmet, născută Rossier. Venise de pe ţarinile pierdute de la poalele munţilor Jura, fusese servitoare, părăsise fermele, păşunile, stânele şi ajunsese servitoarea tatălui său. „Jeanne! Ochelarii mei! Jeanne! Valiza! Bastonul! O ceaşcă de cafea! Şi afurisiţii ăia de zgâmboi pe care îi creşti prost. Şi mesele la care eu nu mă voi aşeza. Totuşi, aşteaptă-mă. Eşti făcută să aştepţi, Jeanne. Mâinile tale au învârtit lingura în supă, au fript carnea, au deschis sticla. Eu n-am să mă mai întorc. Dau târcoale. Eu sunt stăpânul. Eu deschid burţi. Scotocesc în carne. Tai. Eu sunt cel care ameninţă, care consolează, care vindecă, eu cel care dă speranţă, eu cel care veghează la poarta imperiului morţii.

Ea nu îndrăzneşte să se arate, moartea, biata! Bate în retragere când apar eu, se trage înapoi, se piteşte pe domeniile ei! Eu tai, strâng între degete, scormonesc, îndrept, leg, smulg, cos la loc, sunt un soldat neobosit, un mercenar, un legionar, pleacă de aici, moarte, nu mai inspiri frică. Sper că aţi înţeles, scutiţi-mă cu orarele voastre şi cu aerele voastre vrednice de milă, am toate drepturile, eu, războinicul, stăpânul vieţii, nu vă rămâne decât să mă aşteptaţi şi să mă suportaţi”. Jeanne strânge masa neatinsă şi se duce să se culce singură în patul mare. Jeanne petrece vara aşteptându-l pe doctorul care se războieşte prin munţi şi văi. Copiii vin, pleacă, vara se sfârşeşte, timpul se afundă în toamnă, lacul miroase a peşte putred în pragul iernii, Jeanne pregăteşte sărbătoarea de Crăciun, pe cea de sfântul Silvestru, se uită la vechile fotografii. „Jeanne Calmet. Mama mea. Eu eram prâslea, ăl mic al ei, consolarea şi bucuria ei. Iarba ei verde. Aerul ei proaspăt. La rândul meu, am scăpat şi eu de control. Nu m-aş mai întoarce la Peupliers. Dar voi reveni adesea. Consolarea ei. Bucuria ei. Îi voi supravieţui. Va muri în odaia cu patul mare, puţintică, împuţinată pe teancul de perne – pernele albe din cântec. Adio, mamă, fragedă fetiţă de pe ogoarele înzăpezite. Vei fi arsă. Vei avea parte de aceleaşi flori, de aceleaşi coroane ca în luna lui septembrie. Aceleaşi figuri îţi vor aduce ultimul omagiu. Se va servi aceeaşi gustare la cafeneaua de lângă cimitir, vin alb, ceai, batoane, biscuiţi crocanţi, şi peste o săptămână, într-o seară frumoasă, copiii tăi vor trece pe la Peupliers, unde îţi vor alege, stând în jurul catalogului pompelor funebre, urna. Adio, mamă, blândă jurasiană austeră, te duceai la biserică tremurând şi cerul ţi s-a prăbuşit deasupra capului…”

Şi a început iar şcoala în ianuarie.

Conferinţe pedagogice, teancuri de traduceri de corectat. Plictiseală plată.

Trecu o lună. Nimic de spus. Şi pe urmă, pe 21 februarie, Jean Calmet întâlni Fata cu Pisica.

Atunci putu crede că spiritul lui Dionysos pătrunsese

în el.

Era ora cinci după-amiază.

Din pragul cafenelei Évêche, Jean Calmet o văzu pe Fata cu Pisica aşezată pe locul lui preferat. Făcu câţiva paşi spre ea, de parcă ar fi vrut şi el să se aşeze lângă fereastră, într-un ungher, unde lumina era blândă şi limpede. Fata cu Pisica! Nu-l privise, dar imediat el îi dăduse acest nume – era legea magiei, cea care îl cufundase mă bucuria misterioasă şi nebună a lui Dionysos. Purta o blană de pisică galben cu alb, deschisă şi lăsând să se vadă o mulţime de coliere. Părul îi apărea de sub o tocă, galben cu alb. Păr auriu, păr bronzat. Tricota o lână albă, cu faţa aplecată peste lucrul ei; îşi scosese mai multe inele ca să poată împleti mai uşor, şi pietrele, inelele de metal înnegrit luceau pe faţa de masă roşie, unde se mai afla şi o ceaşcă de lapte pe jumătate băută.

N-o mai văzuse niciodată. Poate că nici nu avea să o mai vadă vreodată. Se aşeză la o masă apropiată, în faţa ei. Cu inima bătând mai puternic, cu veselia în suflet, se uita la ea, se uita la ea cu intensitate, simţea izbucnind cascade în adâncul lui, deschizându-se hăuri sonore în oasele lui, unde se prăvăleau pietre milenare. Vântul dinspre munte şuiera printre brazi, vântul dinspre mare lua cu asalt smochinii. El se descoperea purtat de aceste forţe, ridicat, proiectat, seve se zbăteau în sângele lui, umori noi îl invadau, ceruri înstelate, vulcani în flăcări, izvoare, furtuni, încăierări de turme, salturi de capre pe pante înnebunite de parfumul florilor, toate aceste imagini îl împresurau, îl străbăteau, se întorceau să se afunde în el, îl aruncau într-o transă imobilă şi magnifică.

Fata cu Pisica ridică ochii. Bucurie şi arsură. Îşi lăsă asupra lui privirea – două smaralde încercuite de aramă, cărora lumina înserării le dădea o lucire profundă.

Continua să-l privească şi, spre uimirea lui, el i se adresă:

— E frumos ce tricotaţi acolo! Pare a fi moale.

Fata cu Pisica nu se miră. Zâmbi, şi răspunsul ei se dovedi la fel de simplu pe cât de minunată era apariţia ei:

— E o împletitură, spuse ea. Şi continuă să zâmbească. Jean Calmet băgă de seamă că, zâmbind, îşi trecea, ca o pisică, vârful limbii trandafirii peste buza inferioară, care începu să strălucească.

— Ce lumină! rosti el, şi se întinse în timp ce darabane, fanfare, focuri, tobe bubuiau şi răsunau în capul lui ca pentru o mare sărbătoare ameţitoare.

— Şi dumitale îţi place cerul ăsta galben? întrebă Fata cu Pisica, lăsându-şi lucrul pe masă şi punându-şi inelele după ce îşi masase degetele.

— Cerul ăsta galben, spuse Jean Calmet, cerul ăsta galben şi cerul ăsta trandafiriu. De agată. E cald ca primăvara.

Şi imediat văzu plesnind muguri, sucuri curgând pe trunchiurile pline de albine, pui de ciută tupilându-se prin iarba înaltă. Miracolul dura. Fata cu Pisica se uita la el liniştită, de parcă ar fi vrut să-şi întipărească trăsăturile lui în memorie, şi atenţia ei nu-l stânjenea pe Jean Calmet; dimpotrivă, îi făcea plăcere să fie scrutat de privirea aceea verde cu paiete de lumină care îşi arăta curiozitatea fără grabă. Era nebun de fericire. Feţele de masă roşii aprindeau incendii de-a lungul pereţilor. Dâre de soare, în care dansa fumul ţigărilor, zăbreleau penumbra până la tejghea. O hărmălaie de grotă plină de iubire şi patimă legăna inimile. Ce forţă emana din fata asta? Ce vrăjitor o înzestrase cu puterea aceea lângă fereastra din cafeneaua în care Jean Calmet petrecea în fiecare zi mai multe ore? Soarele punea gratii portocalii pe acoperişurile de la Mercerie, Catedrala era o torţă proiectată pe cer. Fata cu Pisica îşi termina laptele şi din nou limba trandafirie porni să alerge pe buzele răsfrânte.

— Veniţi adesea în cafeneaua asta? îl chestionă ea. Aştepta această întrebare, de parcă banalitatea ei era promisiunea unei înţelegeri extraordinare dintre apariţie şi el.

— Vin în fiecare zi, spuse Jean Calmet. Nu v-am văzut niciodată.

— Sunt din Montreux. Azi am închiriat o cameră în

cartier.

Jean Calmet ar fi vrut să afle de ce plecase din Montreux, ce voia să facă la Lausanne, dar ştia că toate lucrurile astea îi vor fi revelate. Vraja nu înceta: Montreux, oraşul hotelurilor luxoase, solare, în grădini de smochini şi de portocali, la poalele colinelor de brazi, Montreux, oraşul turbanelor cu perle şi a Rolls-urilor, în faţa dinţilor de ferăstrău ai Alpilor, oraş pe care o serie de miracole îl metamorfozaseră într-un cimitir suprarealist, în carte poştală anglo-balcanică, în pliant de Orient-Expres, într-o peşteră a unui Ali-Baba helvetic şi monden! Şi Fata cu Pisica tocmai plecase din acest rezervor graţie unor genii din munţi şi din ape care o inspirau şi o protejau ca pe copilul lor misterios!

Fata cu Pisica îşi pusese pe degete toate inelele, afgane, arabe. Aruncă împletitura şi ghemele de-a valma într-un săculeţ, apoi se ridică.

— Veniţi? întrebă ea simplu.

Jean Calmet lăsă moneda pe faţa de masă roşie şi o urmă. Îi deschise uşa şi soarele la apus aruncă asupra lor un nimb de flăcărui stacojii. Podul Bessières, spre oraş, parcă ardea. Toate ferestrele care dădeau spre strada Bourg erau oglinzi ale lui Arhimede. Turla Episcopiei, masă pătrată şi întunecată profilată pe cer, era încoronată de tăciuni aprinşi, ca şi ruinele castelelor ereticilor, iar în faţa lor, Catedrala, mănunchi de lumânări şi de turnuri trandafirii, îşi lansa rachetele către cer.

Plecară în direcţia Cetăţii. Jean Calmet se uita la coşuleţul Fetei cu Pisica cu o exasperare tandră. Aşa cum îl ţinea în mână, balansându-l, coşuleţul acela era o întreagă copilărie, comoara Scufiţei Roşii din pădure, bagajul viselor, atenţia mamelor pentru bunici singuratice şi o fetiţă ce porneşte să ţopăie cu ghetuţele ei pe sub copacii înalţi, şi se lasă seara, şi desişul pădurii e tot mai de nepătruns, şi vine lupul. La fel şi ea, Fata cu Pisica, aducea plăcintă şi un bulgăre de unt în adâncul pădurii. Darul ei. Cui l-a dat?

Ea se opri în faţa unei porţi din Cetatea din Faţă.

— Aici stau, spuse, şi Jean o urmă pe un coridor îngust care mirosea a ciment proaspăt. Lumina intermitentă ticăia. Fata se opri pe al doilea palier.

— Aici stau, rosti din nou, şi el intră în urma ei într-o încăpere mare, inundată de soarele roşu.

Un pat, un scaun. Lângă perete, o valiză deschisă în care se îngrămădeau haine şi un teanc de hârtii. Clopotele Catedralei începură să bată ora şase. Trecuse un ceas de când o cunoscuse pe Fata cu Pisica şi ea începuse să trebăluiască deja prin bucătărie – o auzea mişcând ceşti, umplând o cratiţă.

— Sper că nu te plictiseşti, îi strigă, du-te şi uită-te pe fereastră, se vede frumos.

Frumos, era curtea gimnaziului, marea esplanadă plantată cu ulmi tineri, şi în spatele lor, armonioasă, vechea faţadă bearneză şi marele ei acoperiş din ţiglă cafenie. Ferestrele directorului şi ale secretariatului erau încă luminate. Jean Calmet se întoarse în odaie şi se aşeză pe unicul scaun. Apoi Fata cu Pisica aduse o cafetieră mică şi două ceşti minuscule pe o tavă. Nu-şi scosese toca de angora de pe cap şi nici mantoul de blană galben cu alb.

— Pleacă de-acolo, spuse ea veselă. Ocupi singura masă din casă!

Lăsă cafetiera şi tava pe scaun şi Jean Calmet se aşeză pe pat. Era un pat mare, acoperit cu o velinţă aurie. Se afundă în el cu plăcere. Fata cu Pisica îşi scoase mantoul şi-l atârnă de fereastră. Servi cafeaua în ceşti de păpuşă şi luă loc alături de Jean Calmet pe patul mare.

— Sunt mulţumită că eşti aici, spuse ea. M-am instalat imediat după prânz şi aveam nevoie de cineva cu care să sărbătoresc evenimentul. Sunt mulţumită că eşti dumneata. În sănătatea dumitale.

— În sănătatea dumitale, spuse Jean Calmet şi se uită prin camera plină de soarele roşu aşa cum un mus din Ţara Galilor scrutează cambuza unui galion din Indii. Camera goală pe care ultimele raze o umpleau de rubine şi aramă. Îşi băură cafeaua. Se făcu noapte. Jean Calmet nu simţea nevoia să vorbească. Era purtat de o încântare proaspătă.

Fata cu Pisica nu aprindea unica ei lampă. Când ştiu că întreaga intensitate a misterului şi a tandreţei nu se va risipi, el o părăsi: în prag, ea se apropie de el, cu braţele atârnând în lungul trupului şi privirea întrebătoare.

— Da, spuse Calmet. Am să mă întorc.

Ea se apropie şi mai mult şi el inspiră o mireasmă de scorţişoară amestecată cu noaptea răcoroasă, cu un pic de sudoare, de polen, îi simţi părul lung pe gât, aproape de obraz. Atunci se aplecă spre ea şi, aşa cum linişteşti o fetiţă să nu se teamă de umbră, depuse pe fruntea ei un sărut scurt care îi înfioră pe amândoi.

În zilele următoare, o mulţime de obiecte veniră să populeze camera roşie şi patul poleit al Fetei cu Pisica. Mai întâi apăru o piatră galbenă, mare cât un pumn, pe care ea ţinea s-o vadă pe unicul ei scaun, alături de pat. Apoi nişte pene de lebădă pe pernă. Apoi veni o comodă şi pe comodă frunze de stejar, un briceag cu cinci lame, cărţi poştale de dinaintea primului război mondial, un ceas cu lanţ cu geamul spart, o cutie veche de ceai pe care se vedea imaginea unui castel şi a unui lac mic la poalele unei coline acoperite de mărăciniş. Pe urmă îşi făcu apariţia un balansoar vopsit în negru, o băncuţă, iar pe băncuţă o pernă rotundă pe care Fata cu Pisica croşetase un melc violet.

— Mă mobilez! spunea ea râzând. Dar nimic nu părea mai puţin apăsător ca prada adusă din plimbările ei. Penele şi frunzele pluteau. Comoda semăna cu o jucărie de păpuşi. Cărţile poştale îngălbenite proveneau din magazia Melusinei[6]. Pietroiul galben arunca luciri de piatră filosofală. Fotoliul invita copiii în ghetuţe pe terasa unui bungalou, să se legene fără sfârşit dinaintea unei grădini pline de catalpa, pe unde şipotea un pârâiaş, oglindă a narciselor. Banca aştepta să vină cineva cu o umbrelă.

— De unde ai făcut rost de toate astea? întrebă Jean Calmet.

— Habar n-am. De la piaţă. De la Armata Salvării! Ar

6 Personaj fabulos din romanele cavalereşti care se putea metamorfoza parţial în şarpe, parţial în bunicuţă legendară (n.tr.)

trebui să vii cu mine. Au de toate în magazinul lor. E acolo o bătrână cu grad de sergent care mă cunoaşte bine, de o săptămână, şi îmi face rabat; frumos din partea ei, mi-a pus deoparte o manta militară, o haină de caporal cu galoane, o martingală, de toate! Şi crucea federală pe nasturi de alamă, să vezi ce frumos o să fie!

Jean Calmet îndrăgea veselia ei. Şi hoinăreala ei cât era ziua de lungă. O întrebă:

— Ce-ai făcut în după-amiaza asta?

— Am tricotat într-o cafenea.

— Care cafenea?

— Nu ştiu. O cafenea nici prea mare, nici prea mică, în apropiere de piaţa Riponne. Era întunecată. Am stat de vorbă cu un tip, era trist, mi-a oferit un suc de roşii.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă m-am dus să mă plimb într-un supermarket. M-am uitat la afişe.

Aşa era. Visa. Se oprea. Pleca iar. Când a trecut pe la ea, a doua zi după prima lor întâlnire, Jean Calmet ar fi vrut să afle cu ce se ocupa, din ce trăia. Dar ea nu răspundea la acest gen de întrebări. Avea foarte puţini bani, camera trebuie că îi fusese plătită de părinţi. Dar ce părinţi? Ea rămânea evazivă, încă mai visa, îşi imagina filiaţii bizare şi misterioase, relaţii dezinteresate, întoarceri într-un odinioară luminos, treceri într-o altă viaţă, insule în timp, călătorii. Totul era inventat şi totul era adevărat în basmele ei. Plutea, dar într-o fericire vizibilă, dulce, care continua să-l farmece pe Jean Calmet. Cine o fi ea? se întreba în timpul zilei. Îşi ţinea orele, o nerăbdare crescândă punea stăpânire pe el, îl tulbura, iar când venea ceasul trandafiriu şi galben, la sfârşitul după-amiezii, auzea sfârâind torţele lui Dionysos, peisajul se incendia, torentele clocoteau, femei despletite, lipicioase de suc şi de soare, săreau în cuve sonore, şi Jean Calmet regăsea acea bucurie arzătoare care-l cuprinsese în clipa în care o zărise pe Fata cu Pisica.

O chema Therese Dubois. Tatăl ei murise în munţi. Începuse Belle Arte. Îşi reluase libertatea. Se întorcea la

Montreux sâmbetele, petrecea duminica împreună cu mama ei. Therese era Fata cu Pisica. Era legea. Magia.

Într-o seară, Jean Calmet o găsi încercând să prindă în piuneze un poster mare, deasupra patului. O fiară zbârlită - pisică, fată hirsută, panteră încordându-se pentru a sări din adâncul unei păduri ecuatoriale, sau al unei prăpăstii, sau al unui sistem de pereţi negri pe care tremura reflexul ei fantomatic. Therese, în picioare pe patul cu velinţa aurie, desfăşura afişul pe care reuşise să-l fixeze în partea superioară, la dreapta şi la stânga, dar fotografia capricioasă se rula din nou, se întorcea, labele panterei ajungându-i comic deasupra capului, spaţiul obscur din spatele ei se micşora, se plia, se crispa ca Pielea de Sagri[7] pe care un vrăjitor rău va fi răsturnat-o deasupra ei ca pe o scufă strălucitoare şi neagră. Dar mâna stângă a Fetei cu Pisica reuşi să imobilizeze ruloul cuprins de nebunie şi două degeţele energice apucară o piuneză în echilibru pe genunchiul ridicat. Unghia se albea în efortul degetului de a înfige mica ţeapă în perete. Operaţiune dublă. Fata cu Pisica se trase un pas, doi îndărăt, trecu o mângâiere pe suprafaţa netedă, şi animalul feminin, fata-tigru, micul diavol-femelă scăpat din închisoarea dispărută, o reflecta în oglinda neagră a hârtiei.

— E frumos, spuse Fata cu Pisica.

— E frumos, repetă Jean Calmet. Şi se aşeză în fotoliul-balansoar stăpânit de o perfectă fericire. Bucurie şi curaj! Tăviţa, cafetiera din poveste, ceştile de pitici. Şi tu, cafea, în piepturile noastre. În pântecele noastre învecinate, legate, şi fiecare dintre noi soarbe din cupa mică precum un crater miraculos.

Într-o seară, Jean Calmet se masturbă şi i se făcu ruşine părându-i-se că o vede pe Therese care îşi aţintea asupra lui ochii nevinovaţi. Purta colierele ei complicate şi inelele, iar pe cap, un lănţişor lega o codiţă transversală. Jean Calmet îşi aminti de privirea tatălui său: ştie şi ea,

7 Aluzie la romanul lui Balzac, Peau de Chagrin, pielea care se micşorează tot mai mult, aşa cum se împuţinează zilele omului (N. Tr.).

dulce vrăjitoare?

Lumina de la Evêché începea să învăluie în mister chipurile băutorilor solitari, de parcă lambriurile din spatele lor ardeau negru, oglinzi insesizabile. Jean Calmet era exaltat de o veche panică. Ce altă dramă îi mai era dat să trăiască fără tatăl său? îşi aduse aminte de ciudatul sfert de oră din timpul nopţii: şi-o imaginase pe Fata cu Pisica strecurându-i o sticlă de lapte în pijama şi încălzind-o între picioarele lui. Îşi cuprinsese sexul cu mâna dreaptă şi plăcerea izbucnise fără ca el să se grăbească. Tată vindicativ, îndepărtează-te! Nici măcar nu m-am gândit la tine. Acum, Therese cufundă în tine apa verde a privirii, arama în cerc fulgeră în adâncul pupilei şi deodată revine mirosul batistei scorojite de sub perna din Lutry, deodată se conturează faţa roşie pe perete, ochii duri strălucesc, dar e un miros al bucuriei, sunt torturi plăcute, toate aceste răutăţi care încearcă să te atingă în profunzimea care te doare mai tare, dar care nu reuşesc decât să te facă să guşti o veselie şi mai neîntinată. Fata cu Pisica ştia – Jean Calmet e sigur de asta – dar încerca un soi de glorie. Unul dintre inelele Theresei strălucea în soare. Un cerculeţ de fier prinzând o piatră asemeni unui fruct însângerat.

— Ai dormit bine? întrebă Fata cu Pisica.

Jean Calmet roşi puternic. Totul o lua de la capăt. Ba nu, trebuia să fie fericit. Culoarele albastre se topeau în vinele lui. Un urlet sfâşie stâncile din spatele scenei.

— Tu cum dormi? mai întrebă Fata cu Pisica. Pe ce parte? Îţi ţii mâinile sub plapumă?

Şi adăugă pe un ton visător:

— Aş vrea să te văd dormind, Jean. Şi repetă dusă pe gânduri: Să te văd dormind. Să te văd dormind. Dar poate că-i un capriciu. Totuşi, de când ne cunoaştem.

Jean Calmet se gândea la vrăjitoarea Măgarului de aur. Avea să fie şi el metamorfozat într-un patruped bun de martirizat? Citise încă o dată textul, chiar în dimineaţa aceea, într-una din clasele lui. Grajdul în care plouă cu lovituri peste Lucius. Avea să fie schimbat într-un animal

de această vrăjitoare cu cosiţe de aur? Şi de ce nu? Cu plăcere, se văzu căzând în puterile zânei. Pamphila din poveste. Şi Circe. Şi Morgane. Toate făpturile intermediare ale întunericului. Şi tu, mantou alb şi galben, şi tu, privire de frunză, privire de grădină transparentă, de noapte alpestră? Cine cheamă în adâncul împrejmuirilor? Ce cucuvea, ce fiară înnebunită sub lună s-a pus pe urlat în fibra răvăşită? Jean Calmet vede cercurile, striurile de aramă iluminând în ochii Fetei cu Pisica. „Oare face şi ea dragoste? Se întreabă. Cine-i scotoceşte coşuleţul?” El, care nu a avut parte decât de târfe, de biete zdrenţe, îşi imaginează deschiderea umbroasă a Fetei cu Pisica, delicata brazdă de miere pe care n-a atins-o decât la femei veştejite, ostenite; pentru prima oară îşi strecoară mâna în chilotul Theresei, atinge gazonul cald, coboară în deschiderea din care se prelinge răşina albă, se apleacă peste pântecele neted, îşi lasă buzele pe spuma buclată.

Cafeneaua era plină de tineri care jucau cărţi sau şah. Era exact cinci şi zece. Câţiva muncitori în albastru mâncau sandvişuri şi beau bere în sala din spate, după estuarul îngust al tejghelei şi al toaletelor. Printre băieţii şi fetele care ocupau aproape toate mesele din sala principală se aflau şi numeroşi elevi ai lui Jean Calmet, dintre cei care asistaseră, în ziua aceea, la lecţia cu Măgarul de aur. Chiar atunci surveni un eveniment care n-a mai încetat să răsune în analele gimnaziului şi pe care poliţia l-a clasat acum, când toată povestea s-a sfârşit şi când nimeni de pe această planetă nu mai poate face nimic pentru sufletul rătăcitor al lui Jean Calmet. Este aşadar ora cinci şi zece. Alţi tineri deschid uşa cafenelei şi se alătură grupurilor de jucători, înghesuindu-se pe băncile din lungul zidurilor.

Dintr-odată, Jean Calmet începu să urle. O suită de ţipete violente, o serie de chelălăituri furioase, de lătrături neîntrerupte care îngheţară asistenţa. Se ridicase de la masă cu braţele întinse, fără să articuleze nimic. Urla. Apoi cumplitul concert scăzu în intensitate, trecând într-o avalanşă de cuvinte frenetice:

— Nu sunt un ticălos, striga Jean Calmet, gesticulând. Eu sunt curat, nu sunt un ticălos, lăsaţi-mă în pace, toţi, nu v-am făcut nimic, sunt curat, sunt neprihănit, altceva n-am ce să vă spun, eu sunt curat, sunt pur! Se prăbuşi peste masă, spărgând halbe de bere şi ceşti, tăindu-şi bărbia şi obrazul, brusc inert, prostrat, ca lovit de un trăsnet sacru.

De la primele ţipete ale lui Jean Calmet, liniştea se înstăpânise în cafenea şi feţele uluite se îndreptaseră spre el, îngrozite, pline de milă şi de tristeţe. Apoi, pe măsură ce posedatul eructa, cărţile şi zarurile cădeau din mâini, chelneriţa şi băiatul de la bufet încremeneau locului; un domn bătrân care intra neştiutor în cafenea se opri brusc, cu un picior în aer şi cu pălăria întinsă înaintea lui, comic în mijlocul acelei scene uluitoare.

La primele ţipete ale lui Jean Calmet, Fata cu Pisica se uitase la el intens, zâmbind. Zâmbea cu dragoste şi admiraţie. Zâmbea în mijlocul ororii şi al scandalului. Apoi îşi lăsă mâna pe fruntea prostratului crucificat pe masa cu sticlă spartă şi ceşti răsturnate. Chelneriţa şi băiatul de la bufet se puseră în mişcare. Bătrânul funcţionă până la scaunul cel mai apropiat. Cărţile îşi reluară locul în mâna umedă a patruzeci de tineri. Pionii porniră să se mişte pe cele şapte table de şah. Se ridicară mâini pe gât, masându-l, palpându-l ca după un naufragiu, când te linişteşti şi te înfrupţi iarăşi din aerul proaspăt, străbătut de păsări, după oribilul asalt al apelor. Înghiţituri de salivă ajunseră în fundul a numeroase stomacuri, dizolvându-se. Tendoanele se destinseră.

În clipa aceea, balanţele teribile ale binelui şi răului îl convocară pe Jean Calmet pe talerele lor. Mai întâi, ridicând ochii de pe orizontul de sticlă spartă unde sângera, văzu o întreagă adunare de tineri cenzori care-l priveau fix. Lentilele ochelarilor străluceau deasupra unor redutabile bărbi de profeţi. Plete de farisei se agitau pe umeri, şi tribunalul îl măsura din cap până-n picioare, îl cântărea, îl sonda, judecătorii aveau să pronunţe sentinţa, aveau să rostească vorbe care nu vor mai înceta să răsune

în mintea descumpănită a lui Jean Calmet. Cumplitele cuvinte ale tatălui! Fiindcă era sfârşitul dramei: tinerii tocmai se transformaseră în tot atâţia taţi gata să pedepsească; şi mai profund, în întunericul memoriei şi al inimii lui, era chiar tatăl său, doctorul, tiranul, pe care scandalul îl resuscitase după mai multe săptămâni de calm şi nepăsare. De parcă Jean Calmet începuse să urle pentru a-l scoate pe tatăl lui din umbra unde îl închiseseră acele cinci săptămâni. De parcă s-ar fi simţit brusc insuportabil de vinovat de această surghiunire, de parcă şi-ar fi ucis pentru a doua oară tatăl, dându-l uitării, alungându-l din zilele lui şi din visele lui, interzicându-i accesul la gimnaziu şi în preajma Fetei cu Pisica, alungându-l pentru totdeauna în noaptea roşie a crematoriului, în pântecele rece şi încremenit al urnei. Dar doctorul se răzbunase, spărsese lacătele, frânsese gratiile, ieşise din columbariu şi fantoma lui grasă, pasul lui greu, pielea roşie şi lucitoare, şi pălăria, mantoul gros, ochii duri, trabucul, mirosul lui de vin, vocea de şef, maniile de persecutor, strigătele, dispreţul, furia se abăteau asupra fiului său ca o tornadă! Zdrobit, Jean Calmet îşi privea judecătorul ridicat masiv deasupra tribunalului elevilor săi. Firicelul de sânge care i se prelingea pe bărbie îl gâdila ca o sărutare murdară, dar nu îndrăznea să ducă mâna la tăietură, nici să se ridice, nici să plece.

Totul durase patruzeci şi cinci de secunde.

Chelneriţa se şi apucase să adune cioburile pe o tavă, băiatul de la bufet schimba faţa de masă udă, conversaţiile se reluau, Fata cu Pisica scotea o batistă de hârtie din coşuleţul ei rotund şi ştergea sângele de pe obrazul şi bărbia lui Jean Calmet: figurile de copii bărboşi şi pletele fetelor îşi recăpătau limpezimea graţioasă dinaintea vitrinei; soarele bătea în trandafiriu, acoperişurile, podul, Catedrala începeau să ardă pe colină. Fata cu Pisica îşi deschidea micul portmoneu şi alinia cu mişcări domoale banii pe masă. Ea se ridica, la fel făcea şi Jean Calmet, străbăteau cafeneaua, deschideau uşa, ajungeau în strada Universităţii. Ca şi ieri, urcau în camera mică, se aşezau

pe patul auriu, beau cafea din ceşcuţe de păpuşi. Apoi, pentru prima dată, se întind unul lângă altul sub poster, tăcuţi, respirând uşor. Timpul îi înveleşte ca o blană, lumina este portocalie, prin geamurile închise aud clopotele Catedralei bătând ora şase, şi mult timp după dangătul lor rămân tăcuţi, de parcă ecoul acela ar fi răsunat în profunzimile pietrelor, ale coridoarelor, ale curţilor, ale grădinilor şi criptelor bătrânului oraş. În încăpere se află un pat – pe pat – un bărbat tânăr cu bărbia marcată de o tăietură lungă şi o fată cu plete luminoase. Stau neclintiţi. Îşi ascultă respiraţiile. Trece un sfert de oră. Lumina a scăzut în odaie devenind trandafirie, apoi cenuşie bătând spre roz, apoi cenuşie ca focul care păleşte în jăratic şi se stinge, se topeşte ca razele în aerul calm.

— Mi-e frig, spune Jean Calmet şi ridică velinţa, se strecoară între cearşafuri şi îşi trage cuvertura de lână peste umeri.

Fata cu Pisica se lipeşte de el. Se face cald. Jean Carnet e nemişcat, Therese e nemişcată, cuvertura îi apasă matern, îi ascunde de lume, îi adună. Ei ştiu asta şi nu se mişcă. Închid ochii. Jean Calmet nu luptă împotriva amorţelii. Toropeala câştigă teren sub fruntea lui. Poate că o să doarmă câteva minute. Sau se preface a crede că doarme. E pe cale să dispară în somn, când o mână rece se lasă pe gâtul lui şi două degete urmăresc tăietura care ustură, iar un al treilea îi atinge obrazul, apăsând uşor. Jean Calmet întoarce capul, faţa lui e foarte aproape de faţa Theresei, care s-a ridicat într-un cot, se apleacă spre el şi pune pe gura lui gura ei umedă cu buzele fremătânde, şi Jean Calmet este aspirat de această dulceaţă, bea din izvorul adânc! Respiră o mireasmă de scorţişoară, de polen, de silex cald… O clipă este ca şi cum trăia în sfârşit cea mai adevărată copilărie a lui, zile şi zile suspendate în apa verde a viselor. O forţă proaspătă urca în el, şi pe buzele lui, în gură, limba mică a Fetei cu Pisica alerga şi se multiplica. El nu-i înapoia sărutările, se abandona, se lăsa să plutească într-o voluptate copilărească, protejată, de unde orice teamă se spulberase. Şi mereu acel parfum de

floare, de piatră caldă, de grădină reavănă şi verde, acel miros de copilărie, de concediu, de vacanţa Paştelui, când răsună clopotele bisericilor. Printre aceste imagini trec nori veseli. Cu ochii închişi, vede o pajişte înverzită, în fundul peisajului o pădure ce dantela cerul şi mici vălătuci de aburi, asemeni unor oi, plutind în derivă pe deasupra smaraldului şi albastrului. Limba rapidă a Fetei cu Pisica trecea peste dinţii lui. Jean Calmet deschidea larg gura, limba se insinua tot mai adânc, se întorcea, urmărea conturul buzelor, revenea să se ascută pe creasta dinţilor. Apoi Fata cu Pisica se întinse peste el, Jean îi respiră parfumul cald în dreptul urechii, unde ea îşi dăduse cu apă de colonie în dimineaţa aceea, şi cel al pletelor, mai copt, mai ascuns, ca un secret pe care ea îl flutura o clipă înainte de a-l închide în cozile de aur. Se lăsa noaptea.

Lămpile gimnaziului luminau peretele de deasupra lor şi Jean Clamet se mira de distanţa care-l despărţea, în acel moment, de clasele unde a doua zi dimineaţa îşi va preda lecţiile.

Dintr-odată, Fata cu Pisica îngenunche foarte aproape de el, îi descheie iute cămaşa şi i se aruncă în mijlocul pieptului, unde depuse o sărutare. Părul ei mângâia gâtul şi claviculele lui Jean Calmet. Petele de lumină de pe zid dispărură, se făcu noapte, dar forma şi părul Fetei cu Pisica o populau cu scântei şi artificii, iar Jean Calmet se minuna că umbra era aşa de sclipitoare şi de blândă în simplitatea ei.

Pe urmă, Fata cu Pisica îi linse uşor pieptul.

Apoi, în timp ce limba îi mângâia sfârcurile şi o mână răcoroasă cobora spre buric, Jean Calmet se convingea de extraordinara violenţă a senzaţiilor şi a viziunilor care-l proiectau în afara lui, aşa cum taifunurile smulg casele, începând prin a le zgâlţâi, apoi le fărâmă, le împrăştie şi toate elementele lor se risipesc violent în aer ca nişte castele spulberate.

Toate castelele lui erau spulberate.

Era frânt şi zbura.

O teribilă prospeţime izbucnea din oasele lui, îi

ciuruia venele cu picături mici, albe, îi luă nodul din gât, se prelingea printre umeri. Mâna Fetei cu Pisica îi pipăia buricul. Două degete strecurate sub îmbrăcăminte alergau de-a lungul pubisului, făceau haltă, îşi reluau fuga dulce, se ridicau spre bazin, se întorceau să maseze uşor partea de sus a coapselor.

Jean Calmet stătea nemişcat şi voia să rămână aşa. Culcat în umbră, pe spate, cu braţele de-a lungul trupului, cu pântecele gol, cu picioarele desfăcute. Da, sunt mort, sunt de piatră, am fost întins pentru totdeauna deasupra propriului meu mormânt şi nu-mi rămâne decât să-mi unesc mâinile pe piept ca să fiu transformat cu adevărat într-un calcar rece sau în marmură!

Îşi împreună palmele cu degetele ridicate spre cer, închise ochii în umbră şi-l regăsi pe ciudatul sire François care zace în aceeaşi poziţie în adâncul criptei Jacquemart de la Sarraz. Afară, castelul îşi înalţă turnurile deasupra văii lupilor şi a vrăjitoarelor. În umbra capelei, crudul sire doarme în piatră sub paza îndurerată a văduvei lui, a fiicei şi a celor doi fii care se roagă fără încetare, de şase secole, pentru iertarea păcatelor stăpânului lor. Ceea ce-l frapase pe Jean Calmet când intrase pentru prima dată împreună cu tatăl lui la Jacquemart era că sculptorul îl acoperise pe bărbatul culcat cu animale respingătoare şi târâtoare: şerpi îi încolăceau pieptul şi braţele, broaştele i se băgau în ochi, alunecau pe obraji. Geniile malefice din Venoge ieşiseră din râul rece şi din noaptea heleşteielor, i se alăturaseră suzeranului lor, pe care îl acopereau pentru eternitate cu solzii şi balele lor.

Dar pe el, Jean Calmet, îl parcurge o gură caldă, două mâini netede şi fierbinţi îi palpează şalele. Şi asta pentru că el nu-i vinovat ca detestabilul sire de la Sarraz! „Eu n-am ucis pe nimeni. Eu sunt bun. Tristul sire François îi prăda pe călători, îi viola, îi tortura, îi ucidea ca să-şi satisfacă voluptatea. Foc, sânge, răzbunare neagră. Eu sunt neprihănit, eu sunt nou. O noapte profundă. Mister al comuniunii şi refuz al comuniunii. O, noapte a privilegiului! Îndurare!”

Îngenuncheată, Fata cu Pisica apucă mâinile lui Jean Calmet şi le ţintui pe suprafaţa cearşafului. Acum era crucificat. Simţea tensiunea braţelor sale cu o ciudată plăcere. Respira domol, coastele i se ridicau; se vedea în întuneric, cu subsuorile oferite sărutărilor Theresei, cu pântecele neted şi cu trupul fremătând sub dezmierdări. Cu o mână uşoară, ea se asigură că Jean Calmet rămăsese crucificat. Apoi îi desfăcu catarama curelei, îi deschise fermoarul pantalonului pe care îl trase în jos, îi scoase slipul şi le lăsa pe toate să cadă pe covor. Jean Calmet era acum gol sub mâinile ei agile. Fata cu Pisica, arcuită iazmă, delicios vampir, se apleca acum asupra sexului său. Pletele ei îi mângâiau coapsele lui Jean Calmet; gura ei depunea iute pe genunchii lui scurte salutări, asemenea cărţilor de vizită aduse pe masa gazdei cu ocazia unei căsătorii, a unei înmormântări, după care te retragi pe vârfurile picioarelor ca s-o laşi fără martori în voia bucuriei sau a durerii, iar în stradă te întorci spre ferestrele apartamentului luminat ca spre paradis unde, în fine, ai putea să trăieşti răsfăţat. Dar demonul feminin nu se lăsa, şi cu botul, cu gura dulce, cu buzele atingea uşor sexul lui Jean Calmet, care se ridica fără grabă către suflul vesel al demonului femeie.

Jean Calmet începu să gâfâie sub buzele ei.

Acum, Fata cu Pisica se dezbrăca în umbră cu o rapiditate dezinvoltă, iar Jean Calmet îi ghicea fiecare gest. Pe pieptul lui apăsau sânii ei rotunzi, capul cu părul moale se cuibări lângă gâtul lui, pântecele se lipi de al lui, bazinul se potrivi peste bazin, coapsele lungi ale Fetei cu Pisica se lăsară greu peste ale lui, şi pubisul buclat se zdrobi de sexul lui Jean Calmet care ardea uşor şi-i recunoştea forma sub presiunea rotundă şi constantă. Fata cu Pisica se săltă puţin, şi ea gâfâia, vârful sexului lui Jean Calmet îşi găsi locul şi ea îşi mişcă crupa ca să-l potrivească mai bine şi mai adânc în peştera sa. Totul era bine. Se împlinea promisiunea lui Dionysos. Jean Calmet simţi cum alunecă pe calea laptelui către delicata subterană maternă. Era în culmea fericirii.

Brusc se întrerupse curentul.

Îl năpădi panica.

I se făcu frig, era atras în gol, se afla înspăimântător de singur pe o stâncă ce se abătea spre largul mării, nu ştia când îl strigă de la înălţimea unui turn, era cineva necunoscut căruia nu i s-ar putea alătura, fusese condamnat de tribunalul unor strămoşi fantomatici; din străfundul oaselor, prinţ exilat, şarpe călcat în picioare şi urât, el urlă cum niciun om pe lumea asta nu va urla vreodată.

Ruşinea îl încinse cu fier.

Sexul îi căzu pe pântece.

Şi el rămase nemişcat.

Fata cu Pisica se mai mişcă puţin. Jean Calmet îşi dădea seama că ea se prefăcea că nu ştie. Descumpănit, se închidea, se obtura vizibil în vreme ce toate simţirile lui aşteptau cuvântul care l-ar fi dezlegat, ar fi găsit o soluţie, l-ar fi înviat din morţi. Fata cu Pisica săvârşi ireparabilul: atinse cu un deget sexul lui Jean Calmet. Doctorul tună în norii orbitori, se prăvăli în ea, o posedă, o lăsă palpitând şi lipicioasă, o posedă din nou, o frânse, o ilumină, o hăpăi, o inundă. Doctorul râzând cu hohote – „Şi tu, fiule umilit? Nu ţi-ai luat vitaminele? Te-ai ramolit? Priveşte la bătrânul tău tată. Ridat, ars, dar le face pe femei să danseze pe mădularul lui. Ca şi pe asta, biet nătărău. Therese a ta. Păi sigur, a ta. Când nu eşti în stare să-ţi regulezi cuceririle, măcar nu te dai în spectacol!”

Iată ce urla tatăl lui în urechile pline de suferinţă ale lui Jean Calmet. În urechile lui de sfârşit de lume.

Fata cu Pisica se întinse din nou lângă el, rămas neclintit. Îşi sprijini buzele de tâmpla lui şi stătu neliniştită în întuneric. Tăcură câteva minute.

— Vrei să dormi aici? îl întrebă ea puţin mai târziu.

— Nu, spuse simplu Jean Calmet.

Îşi găsi hainele pe întuneric, se îmbrăcă repede, îşi puse mâna în semn de adio pe fruntea Theresei, care nu se mişcase din pat, apoi ieşi în noaptea rece.

Traversând strada Cetăţii, ridică ochii către mica

încăpere pe care abia o părăsise, şi ceea ce văzu îl sfâşie, umplându-i până la refuz rana de o nostalgie tandră şi turbată: pe pervazul ferestrei era o sticlă de lapte asemeni unei prime imagini a copilăriei. Când urcă în maşină, lacrimile i se rostogoleau pe faţă.

Isabelle muri în lunea de după Paşte, pe 23 aprilie. Rezistase mai mult decât se prevăzuse, era epuizată, rămânea culcată, nu se mai ridica decât pentru câteva clipe ca să-şi întâmpine colegii care se reuneau în fiecare zi în camera ei.

Fu îngropată la Crécy.

Se adunaseră o mulţime de băieţi şi fete în blugi şi un şir de ţărani în negru, cu pălăria în mână.

Jean Calmet nu participă la înmormântare.

I se povesti totul a doua zi, chiar când începea şcoala. Deasupra cetăţii sufla o briză uşoară, cerul ardea albastru, grupuri de copii se strigau, se împrăştiau pe trotuarele de la Mercerie.

Jean Calmet murea de ruşine. O părăsise pe Isabelle. Nu fusese s-o vadă decât o singură dată, de ziua ei de naştere, pe 20 martie; colegii mâncau prăjituri, deschiseseră sticle de vin, ascultau melodii cântate de Leonard Cohen, şi Joan Baez, şi Donovan, şi Bob Dylan.

Cât va trăi, Jean Calmet îşi va reproşa că nu se dusese la înmormântare. De ce luase somnifere în dimineaţa aceea şi căzuse lat, dormind cu capul vârât în perna grea, şi trezindu-se la ora cinci după-amiază, în momentul când se servea gustarea la Crécy? N-a îndrăznit să apară în faţa părinţilor lui Isabelle, a familiei, a tuturor elevilor lui reuniţi. I-a fost frică. O frică rea, ruşinoasă, care l-a încleiat de îndată ce a aflat de moartea elevei lui, spaima murdară de a nu i se reproşa că el trăia, el, inutilul, celibatarul, neliniştitul, pe când frumoasa fată era acoperită de pământ.

— Ce căutaţi aici, domnule Calmet? Plângeţi? Vă bucuraţi de soarele care vă arde pielea? Aţi face mai bine să luaţi locul fiicei noastre, dragă domnule. Pentru felul în care v-aţi irosit viaţa… Şi pe urmă, ar fi un serviciu pe care

vi l-am aduce. Când te gândeşti că la treizeci şi nouă de ani nu sunteţi bun decât să distilaţi rafinamentele câtorva poeţi decadenţi. Ce ruşine, domnule Calmet. Şovăiţi? Mai uitaţi-vă o dată la fata noastră, închidem sicriul, îl aruncăm în groapă şi mergem să bem un pahar de vin la ferma bunicilor noştri. Găsim acolo biscuiţi, prăjituri. Tot ce trebuie pentru a-ţi droga laşitatea, nu-i aşa domnule Calmet, distinsule domn profesor de latină al gimnaziului!

Jean Calmet a privit fotografiile de la înmormântare şi a ascultat chinuit relatarea acelei după-amiezi.

Gata, s-a sfârşit. Clasa îşi aminteşte de mica moartă. Jean Calmet se întâlneşte cu Therese aproape în fiecare zi. Adesea unul dintre elevii lui îi aduce un poem, un cântec; titlul este mereu acelaşi şi îl arde de durere şi disperare: Pentru Isabelle.

Într-o după-amiază de sfârşit de aprilie, pe o vreme blândă, Jean Calmet se luă după o pisică pe cărarea de pe malul lacului. Pisica aceea îi vorbi despre o sumedenie de lucruri.

— N-ai înţeles nimic, spuse pisica. Eşti un inept, Jean Calmet, un biet ins care merge din rău în mai rău. Eu ţin la tine, Jean Calmet, eşti plin de calităţi, dar de ce nu încetezi s-o faci pe imbecilul zi de zi?

Jean Calmet mergea liniştit în urma „oracolului", ascultându-l cu atenţie.

— Uită-te la mine, spuse pisica. Oare eu îmi fac griji? Mă frământă pe mine remuşcări sau tristeţe?

— Tu n-ai un tată, interveni Jean Calmet, care trase un şut într-o pietricică albă de pe cărare.

— Basme, spuse pisica. Şi îşi ridică coada către cerul fără nori, de i se văzu anusul roz între fesele negre.

Jean Calmet se simţea bine. De-a lungul cărării se întindeau garduri vii şi ziduri calde, pe dreapta, iar pe stânga, lacul începea să se înroşească în lumina apusului.

— E frumos, mai spuse pisica. Umple-ţi ochii, umple-ţi fibra, ghiftuieşte-ţi sufletul, Jean Calmet. Într-o bună zi nu vei mai fi aici ca să-ţi hrăneşti extazul de om viu. Vezi vasul acela în faţă, la Evian? Priveşte-i albul. Şi Savoia, o

vezi? Albastră şi violet, tot muntele răsună de cascade şi de căderi de pietre în prăpăstii. Şi ceţurile dinspre Rhône? Îţi aminteşti de heleşteiele pline de şerpi zigzagând pe apele liniştite în care se oglindesc razele roşii? Îţi aminteşti de uliii de la gurile fluviului şi de plevuşca din apa învolburată?

— Dar tu, pisico, rosti Jean Calmet, tu îţi aduci aminte de figura tatălui tău?

Imediat regretă întrebarea, fiindcă pisica se întoarse şi-l privi cu un aer amuzat.

Îşi continuară însă drumul. Un moment, niciunul nu vorbi. Soarele era o portocală. Lacul se acoperea de zăbrele de aur.

Pisica rupse tăcerea prima.

— Jean Calmet!

— Da! Eu sunt.

— Te-ai gândit până acum la moartea ta, Jean Calmet? Să nu-mi răspunzi. Eu nu vorbesc de moartea altora. Nici de ecoul ei în mintea ta. Nici de dragile tale cimitire. Vorbesc de moartea ta, Jean Calmet. Te-ai gândit până acum la neantul tău?

— Pisică nu prea veselă, pisică răutăcioasă care-i pune întrebări tare triste tovarăşului ei. Tovarăşul nu înţelege de ce pisica e răutăcioasă pe drumul ăsta.

— Nu te prosti, spuse pisica. Vorbeşte despre moartea ta. Taci, nu-i aşa? N-ai înţeles nimic, Jean Calmet. Tu eşti doar pe jumătate viu. Te consumi. Eşti mai cenuşă decât tatăl tău. Şi sângele tău? Carnea ta încă tânără? Creierul tău plin de nebunii nevinovate? Vrei să râzi, Jean Calmet. Ori spiritul lui Dionysos, ori nimic. Pan sau moartea. Salvarea prin opere caritabile sau ultima văgăună din adâncul ultimului munte din Grecia sau de aiurea. La capătul celor mai bătrâne mitologii sau pe cărbunii aprinşi ai fiecărei ore. Eşti pierdut, Jean Calmet, dacă nu te hotărăşti!

Pisica mergea ondulat pe pietricelele cărării, cu blana strălucind, sigură pe labele ei. Jean Calmet admira exasperanta siguranţă a animalului şi nu putea să nu

asculte tot ce-i spusese. Pisica avea dreptate. Perfectă. Se mortifica în plictis, se scufunda. Când ar mai putea ieşi din mlaştină? Dacă tatăl lui l-ar fi văzut ţinându-se după acest profet. Ce-ar mai fi râs! „Eh, la naiba cu ticălosul de taică-meu!” Şi brusc viziunea zdrahonului roşu îl revoltă până în adâncul sufletului. Îl cuprinse scârba. Se uită la pisica suplă, frumoasă, remarcă forţa, şiretenia, plăcerea de a merge pe drumul acela şi se hotărî să-i dea ascultare. Să i se supună metodic. Trebuia să fie fericit acum. Trebuia să se ferească de văgăuni şi de spaţii minate în care se complăcuse ani de zile. Nimic nu avea să-l mai oprească.

În acel moment, pentru că sesiză acordul bărbatului, pisica ştiu că Jean Calmet nu mai avea nevoie de ea. Coti spre dreapta şi porni pe un drumeag care ducea spre o casă acoperită cu iederă, se strecură printr-un gard viu şi dispăru.

Mirat de întâlnire, Jean Calmet transforma eleganţa animalului într-o frumuseţe supranaturală, iar cuvintele lui într-un avertisment divin. Îşi aduse aminte de sosirea serii, de terasele cafenelelor pline de tineri. Îşi aminti orele petrecute după crematoriu şi gustarea funebră. Îşi regăsi bucuria de atunci, apoi descurajarea. „Şi ce-am făcut în timpul din urmă?” se întreba el. Şi scandalul provocat în cafenea? Şi odăiţa din Cetatea din Faţă? Simţi cum se întăreşte în el legământul de a fi înţelept, de a fi fericit, de a trăi de acum înainte în veselie şi credinţă.

În săptămânile care urmară, Fata cu Pisica se dovedi deosebit de bună şi de blândă, iar Jean Calmet petrecu mai multe nopţi lângă ea. Se înghesuia spre perete, sub afişul cu pantere, Therese îl săruta, îl primea în ea, îl păstra, îl lua din nou ore de-a rândul. Acum Jean Calmet o iubea, devenise cu adevărat amantul ei. Ea îi spunea că e fericită şi el era fericit, în acel început de lună mai, când păsărelele din Cetate îi trezeau în revărsat de zori într-o stare de încântare tandră.

În acest timp, Jean Calmet fu convocat la directorul gimnaziului. Colonel, deputat, domnul Grapp era un bărbat înalt, integru, de o forţă fizică ce răzbătea din gesturile lui

energice şi nervoase. Era pleşuv, avea un craniu enorm, plin de proeminenţe şi purta întotdeauna ochelari negri.

Lui Jean Calmet nu-i cădea bine convocarea. Ce voia Grapp de la el? îi cunoştea furiile violente, opiniile preconcepute de om cinstit care înfruntă evenimentele, dar mai ales se temea de el ca de cel vârstnic, de stăpân. Niciodată nu-l întâlnise sau nu-l zărise doar de departe pe una dintre ulicioarele din Cetate, fără să încerce un sentiment de frică, de nelinişte şi chiar de remuşcări, foarte acut, subit, de parcă ar fi fost prins brusc comiţând o greşeală sau i-ar fi fost demascate toate vicleniile. „Oare ce-am mai făcut? se întreba Jean Calmet după acele întâlniri. Ce-o fi având de gând să-mi reproşeze?” Şi fugea cât îl ţineau picioarele în direcţia opusă şi se strecura în vreun coridor de unde îl vedea pe Grapp trecând; cu nasul lipit de geamul cu gratii, transpirând de spaimă şi de ruşine, de multe ori se uitase la el, la bărbatul pleşuv, înaintând cu paşi mari, viguroşi, combativi, în timp ce el, Jean Calmet, se tupila în umbra prăfoasă a culoarului!

De mai multe ori, în cancelarie sau în vestibulul care ducea spre biroul directorului, Jean Calmet resimţise aceeaşi tulburare, aceeaşi frică pe care o trăia când intra în cabinetul tatălui său. De cum zărea statura înaltă a lui Grapp, cu vestonul din păr de cămilă caramel, ochelarii negri, tălpile din crep dublu, îl apuca tremuratul, se simţea umilit ca la Peupliers, când bătea la uşa doctorului, asudând de turbare şi de spaimă. De zeci de ori s-a întrebat dacă şi colegii lui încercau aceeaşi teamă. François Clerc, Verret fugeau şi ei când se ivea uriaşul chel? I-a observat dintr-un colţ al cancelariei unde se prefăcea că cercetează un dicţionar sau caută un număr de telefon. Niciun răspuns. François Clerc şi Verret aveau un aer destins şi stăteau de vorbă liniştiţi cu Grapp. Dar poate că doar afişau acea dezinvoltură? Poate că erau îngrozitor de neliniştiţi, ca şi el, văzându-se străpunşi de Stăpân? Într-o zi îi va pune întrebarea lui François. Dacă o să îndrăznească. Fiindcă punând acea întrebare nedisimulată, nu însemna că se descoperă pe sine până în adâncuri?

Se anunţă la secretariat şi doamna Oisel, căreia Jean Calmet îi admira ochii verzi şi sânii frumoşi, îl rugă să aştepte câteva minute până se va elibera domnul director. Jean Calmet, lac de sudoare, se agăţa de spectacolul oferit de prezenţa doamnei Oisel. Ea se aşezase din nou la maşina de scris şi sânii îi tremurau sub bluza subţire. Douăzeci şi cinci de ani, bronzată, veselă. Dar şi ea îl intimida fiindcă avea acces la director în fiece moment şi era la curent cu toanele Stăpânului, cu proiectele şi cu secretele lui. Ea lua parte la misterele din Eleusis[8]; admisă la trepied, la cărbuni, la elixire şi în fumul zeului-director al oamenilor, exala o forţă iniţiatică ce-l pulveriza pe Jean Calmet. E o femeie frumoasă. E fericită. Şi-a găsit şi ea stăpânul: un bărbat chipeş, fin, un francez, stagiar în casa în care se predau matematica şi gimnastica.

Jean Calmet aştepta, aşadar, ca directorul să-i deschidă uşa templului. Năduşea din belşug, îşi ştergea mâinile de pantaloni, temându-se că tot frecându-şi palmele de genunchi şi de coapse să nu-i îngălbenească într-un fel obscen şi comic.

Doamna Oisel smulse o scrisoare din maşină, îi aplică ştampila gimnaziului, o semnă, o împături, o introduse într-un plic, linse partea cu lipici, o presă rapid cu pumnul şi o aruncă într-o cutie de carton unde se aduna corespondenţa zeilor. Uşa directorului se deschise şi domnul Grapp apăru în prag. Jean Calmet vru să se ridice, dar ceva în el îşi pierduse cumpătul şi nu consimţea, se închidea într-o vizuină neagră. Brusc, rezistenţele cedară, se sculă în picioare afişând o aparentă degajare şi se apropie zâmbind de domnul Grapp. Enormă, fantastică, statura înaltă se încadra în rama uşii ca un imens paralelipiped de lână galbenă. Ochelarii încoronau sinistru părul de cămilă, iar deasupra lor craniul chel lucea, alb, plin de cucuie. Gigantul deschise gura, saliva i se adunase la comisuri, dinţii inegali se arătau asemeni unor pietre funerare din fundul unui cimitir al mâncătorilor de copii. Şi mâna

8 Port din Grecia antică unde se oficiau misterele legate de cultul zeiţei Demeter (n.tr.).

păroasă se întinde, enormă, către Jean Calmet. Jean Calmet care se împiedică de pragul uşii, roşeşte, simte sudoarea ţâşnindu-i la rădăcina fiecărui fir de păr, întinde la rândul său o mână umedă, îl urmează pe mâncău în reşedinţa lui misterioasă şi se lasă într-un fotoliu prăpădit pe care i-l arată suzeranul. Impresionant, suzeranul stă înfipt în spatele biroului său, osos, masiv, ochelarii negri ascunzând şi revelând globii siniştri care-i străpung inima lui Jean Calmet.

— N-am să o iau pe ocolite, domnule Calmet, zise directorul cu un glas puternic, şi Jean Calmet remarcă o dată în plus accentul lui provincial în care intonarea şi consistenţa sunetelor îşi păstrează savoarea ţărănească. Dumneata eşti foarte iubit în această instituţie, domnule Calmet, noi apreciem înalta dumitale conştiinţă profesională. Elevii dumitale muncesc, eşti capabil să-i entuziasmezi, ştiu de la numeroşi părinţi cât te respectă şi te admiră. Asta mă autorizează să-ţi vorbesc astăzi cu toată hotărârea.

Făcu o pauză, zâmbi cu toţi dinţii, iar Jean Calmet se pregăti să fie doborât şi devorat.

— N-am vrut să stau de vorbă cu dumneata imediat, domnule Calmet. Trebuia să-ţi las timp de gândire şi reculegere. E vorba de incidentul de la Évêché. Îţi dai seama că totul a ajuns la urechile mele. Mi-au vorbit mai mulţi colegi, iar câţiva părinţi mi-au împărtăşit mirarea lor. Adaug că am primit un telefon discret de la poliţia judiciară, care dorea să afle dacă nu cumva drogurile au fost de vină. În meseria noastră suntem foarte supravegheaţi, domnule Calmet, şi cu atât mai puţin te înţeleg, cunoscând înaltul dumitale simţ al datoriei care ne apropie pe toţi, că te-ai lăsat pradă unor asemenea excese. Ce s-a întâmplat, domnule Calmet? Erai băut? Te-ai debusolat complet? Un moment de rătăcire uşor de înţeles, dacă asta ai vrea să susţii. Spune-mi, domnule Calmet. Dacă stau şi mă gândesc, aş putea fi tatăl dumitale.

Jean Calmet făcu un efort cumplit ca să fixeze lentilele misterioase: nu putea scoate o vorbă, mâna

umedă îi tremura pe braţul fotoliului.

— Am avut o indispoziţie, rosti el în cele din urmă. Domnul Grapp îl aprobă cu o mişcare a capului, de parcă ar fi vrut să încurajeze un copil.

— Nu m-am mai putut controla, urmă Jean Calmet cu glas pierit. Am spus lucruri incoerente. Nu mai vedeam nimic.

— Necazul e că le-ai strigat lucrurile alea, i-o reteză dur directorul. În poziţia dumitale e foarte regretabil. Erau peste treizeci de elevi în cafenea. De altfel, această cafenea. În fine, e o altă problemă pe care o voi aborda la timpul şi la locul potrivit. Cred că eşti de acord, domnule Calmet, că atitudinea dumitale a fost absolut scandaloasă.

Jean Calmet admise, bâlbâindu-se.

— Eşti cumva bolnav de nervi, domnule Calmet? Ai nevoie de îngrijire, de un tratament de câteva săptămâni într-o clinică?

Jean Calmet tresări, îngrozit. Clinica, psihiatrii, biata lui inimă scoasă la lumină, celula, regimul. Îndrăzni să se declare perfect sănătos.

— Îţi place să bei, domnule Calmet? Eşti văzut adesea stând la masă înconjurat de elevi cu beri sau lichioruri de anason dinainte.

Nu, Jean Calmet nu era un băutor. Desigur, îi plăcea compania tinerilor. Nu, nu-i îndemna să bea. Nu şi nu, domnule director, nu era atras în mod deosebit de alcool. Nu, vinul nu reprezenta pentru el o trebuinţă. Nu simţise aşa ceva niciodată.

— Ar trebui să te însori, domnule Calmet, spuse directorul. Nu e bine ca un bărbat să fie singur. Dumneata, care vii dintr-o familie numeroasă, trebuie că te simţi cu atât mai singur acum. L-am cunoscut bine pe scumpul dumitale tată, un om care a trăit pentru ai lui, copleşit de copii, de pacienţi! Ah, ce om extraordinar era! Ducem lipsă în zilele noastre de oameni ca el. Ţara asta are o serioasă nevoie de ei. Statura, domnule Calmet! Pumnul! Forţa! Devotamentul! Pe scurt, se întrerupse el brusc, contez pe dumneata ca micul incident de la Evêché să nu se mai

repete. Gândeşte-te le ai dumitale, gândeşte-te la noi. Aeriseşte-te. Găseşte-ţi o tovarăşă de viaţă, fă-i copii, domnule Calmet. Et libri, et liberi, cum ziceau dragii dumitale latini. Ai avea timp să-ţi buchiseşti cărţile şi să creşti o mică familie. Hai, la revedere, domnule Calmet. Am fost mulţumit să te văd. Am încredere deplină în dumneata.

Se ridică. Statura zdrobitoare în veston galben ascundea toată fereastra, o mână mare, păroasă se întindea către Jean Calmet, i-o zdrobea pe a lui, o scutura în aer între burta canibalului şi victima provizoriu cruţată. Scăpat teafăr, se regăsi complet aiurit pe coridorul unde Ramuzul de bronz îl fixa cu ochii lui goi şi greţoşi.

Jean Calmet coborî în piaţa Palud. Era golit de gânduri, mergea maşinal în după-amiaza uşor călduţă, puţin dulceagă. Ştia încotro merge. Nu-i era ruşine. Trebuia să alunge scena pe care o trăise printr-o altă scenă nu prea frecventă. Trebuia să scape de naivitatea lui Grapp astupând fereastra, ucigând viaţa.

Liniştit, coborî în piaţa Palud până la Louve, deschise o uşă cu mâna dreaptă şi porni pe o scară. Etajul trei. O uşă de lemn, vopsită în negru, cu o etichetă lipită pe ea: Pernette Coulomb. Jean Calmet sună. Uşa se deschise: Pernette Coulomb. Sânii mari în corsajul descheiat. Ochii lungiţi cu fard strălucitor. Cincizeci şi cinci de ani. Rotundă, gura roşie, o figură ironică şi vulgară.

— Ei, a venit profesoraşul meu! exclamă ea, depuse un pupic pe obrazul lui Jean Calmet, se trase pe trei sferturi din uşă, făcu o reverenţă şi cu un gest comic îl invită să intre în apartamentul ei de două camere.

— Cum îţi merge, profesoraşule? A trecut cam multişor de când n-ai mai dat pe la Pernette a ta. Ai avut multe de făcut şi prietene de iubit!

Jean Calmet nu se pierde cu firea: sub zeflemea, reperează un soi de tandreţe puţin voalată care îi atenuează uşor angoasa. Pernette se lipeşte de el pe canapea:

— Să ne gândim mai întâi la cadouaşul tău, nu-i aşa,

puiule, ca să ne luăm de-o grijă. Ca de obicei, profule?

Fără să se uite la ea, în mâna care se lăsase pe coapsa lui strecură bancnota de cincizeci de franci pe care o pregătise în buzunar. Pernette o înhaţă şi o aruncă într-un sertar al comodei, pe care îl încuie răsucind cheia de două ori. Bate din palme, se întoarce spre Jean Calmet şi se aruncă peste el pe canapea, ridicându-şi în sus picioarele goale, care lucesc. Îl înlănţuie, gura ei roşie care miroase a sirop de rodii se lasă rapid pe gura lui.

— Vino, puiule.

Îl trage de braţ. Îl împinge în a doua încăpere, îl opreşte dinaintea unui lavabou. E cald. Îi deschide cureaua pantalonului, îşi strecoară mâna în slip, îi apucă sexul şi-l pune pe marginea rece a chiuvetei. Săpun de toaletă roz. Două mâini, sub jetul cald, îi spală sexul erect. Îşi ţine pantalonii pe coapse. O urmează pe femeia voinică până la patul neted. Combinezon. Corset. Picioare deja goale. Se apleacă gâfâind, gura siropoasă aspiră, linge, o mână aleargă pe spatele îngust al lui Jean Calmet într-un du-te-vino de o surprinzătoare rapiditate.

Chilotul negru alunecă pe pulpele groase. Pubis aproape trandafiriu. Mâna profesorului de limbă şi literatură latină de la gimnaziul cantonal din Cetate scotoceşte în cuibul public şi dă deoparte buzele lubrifiate cu glicerină.

— Vino! Vino! Suspine. Zvârcoleli. Jean Calmet îngenunchează între rotunjimile, obuzele, putinicile, jamboanele netede ale Pernettei Coulomb. Într-o zi îi explicase numele de Pernette. De fapt mă cheamă Denis. Dar tatăl meu mă iubea ca un nebun. Îi plăcea să bea. Era meşter şindrilar. La Fribourg, înainte de război. Mă lua pe bicicleta lui şi mergeam să dăm o raită prin împrejurimi, ne opream prin cafenele, el mai trăgea câte un cidru, un absint, absintul era pe vremea aia pe toate drumurile. Tata mă striga vaca domnului, Pernette a lui, le zicea amicilor că eu sunt singura lui dragoste, consolarea lui, mântuirea. Într-o zi, când băuse prea mult, ca de obicei, a căzut de pe un acoperiş şi şi-a rupt gâtul. De atunci n-am mai vrut să

mi se zică altfel decât Pernette. Asta-i tot ce mi-a rămas de la el. Numele meu de luptătoare, domnule profesor! Jean Calmet s-a înfipt adânc în voluminoasa buburuză care se preface tulburată, pricepută. Dragă! Dragă! strigă gâza. „Francezule, încă un efort!” gândeşte „dragul” pe care cuvântul acesta îl răneşte.

Dar plăcerea umedă îl apasă, îl suge se ancorează profund în ea, aproape imobil, se răspândeşte în cavitatea fericirii.

Jean Calmet nu-i trist, iar vacarmul din piaţă îi promite să-i ţină de cald când va coborî. Denise se pierde în gentileţuri; cum îşi cunoaşte clientul de ani de zile, îi oferă un pahar de vin bun ca să nu plece prea singur în oraş.

Jean Calmet mai primeşte un pupic cu adieri de rodie. Şovăie în dreptul pragului. Iese. Da, desigur, am să mai trec. Ajuns în coridor, tristeţea se prăbuşeşte peste el. Coboară scara. Din nou în piaţă, încearcă o ruşine care-l îngheaţă, îl face să evite privirile oamenilor. Oh, Jean Calmet, tu ştii prea bine că Denise este femininul de la Dionysos! Sora, fiica, soaţa exaltată a divinului! Parodie. Se lasă înserarea. Jean Calmet îşi pleacă fruntea, şi în acel moment, aşa cum cedezi zonelor de umbră, acceptă să se îndepărteze de munţii mari, plini de zei.

III.
GELOZIA.

Oasele lui sunt încă pline de vigoarea tinereţii…
Iov, XX, 11

În acest timp, la gimnaziu avu loc o manifestare de care vorbi toată ţara şi-i acordă o celebritate definitivă domnului Grapp. Din raţiuni diferite, manifestarea avea să schimbe viaţa lui Jean Calmet.

Totul începuse la Catedrală, în decursul ceremoniei promovărilor care marchează trecerea a sute de băieţi şi fete de la colegiul secundar la gimnaziu. Cum dispunea de un amvon foarte solemn pentru a recita un poem, un elev profită de împrejurare ca să critice verde în faţă sistemul, să pună la îndoială programele, să-şi bată joc deschis de profesori şi să-şi îndemne colegii să nu mai suporte multă vreme situaţia.

Scandal înspăimântător.

În timpul promovărilor, şi de la amvonul sacru al bisericii, un contestatar, un stângist insulta autorităţile! Ziarele exagerau întâmplarea, toată ţara reacţiona: regiunile rurale nu scăpau ocazia să blameze o şcoală care fabrică doar stângişti, oraşele se împărţeau între falşi duri de dreapta şi socialişti puşi pe glume, părinţii trimiteau la redacţii scrisori animate de dorinţa răzbunării şi insistau să li se tundă pletele fiilor lor.

Domnul Grapp şi Departamentul Instrucţiei Publice luară o decizie spectaculoasă: oratorul fu eliminat. În loc să înceapă cursurile în aprilie, nu se putea întoarce la gimnaziu decât în septembrie. Acesta se dovedi pretextul pentru tot felul de evenimente pe care grupările de stânga le provocau fără încetare chiar de la sfârşitul lui aprilie: defilări cu banderole şi pancarte, întruniri dezlănţuite în micile pieţe din Cetate, manifeste zilnice al Cârtiţei, ale lui Spartacus, ale ligii marxiste sau ale Rupturii, discursuri ale eliminatului în faţa Departamentului Instrucţiei Publice. „Reintegraţi-l pe Pierre Zwahlen”, scanda în piaţa Barre o

mulţime colorată şi veselă, printre care se amestecaseră destui vagabonzi, beţivi, presupuşi legionari, suflete damnate ale cartierului şi ale celor două cafenele deocheate.

Era într-o frumoasă după-amiază de primăvară, frunzele încoronau arbuştii din Barre cu o spumă diafană, iar castanul cel mare întinerise cu o sută de ani. Tinerii, gesticulând şi râzând, pătrunseră în strada Universităţii într-un cortegiu dezordonat: se dansa, se cânta, fetele purtau flori în păr, pansele împletite în cosiţe, trandafiri mici, altele ridicau buchete de lalele culese de prin parcurile publice, la Ouchy, la Montbenon, fiindcă totul ne aparţine! Pentru noi sunt florile, pentru noi sărbătorile. Nu lipsea nimic. Pancarte vesele: faceţi dragoste, luaţi-i la trei păzeşte pe profi, schimbaţi şcoala, părinţii voştri sunt nişte tolomaci, şi iar dragoste, libertate, ca într-un poem de Éluard. Rochii lungi, picioare goale, blugi, toate uniformele abandonate pe malul fluviului de către sudişti la sfârşitul zilei decisive de 6 aprilie 1865[9], şi cântece frumoase, Partizanul, Internaţionala, Bandiera rossa, Vremea cireşelor, şi oameni stupefiaţi pe trotuare, alcoolici de prin partea locului cărora bărbile de trei zile le dau aspectul unor scaieţi, prostituate bătrâne încântate de tot acest balamuc; trei coşari beţi îşi aruncă în sus uneltele, un băcan înfuriat vrea să cheme poliţia, dar sfârşeşte prin a intona Vremea cireşelor împreună cu ceilalţi, un pitic ţâşnit ca o ghiulea din Cafeneaua Mozaic nu-şi poate înfrâna avântul, se izbeşte de un grup de fete înflorite şi se îndeasă în ele, îşi întinde braţele prea lungi, se cramponează de o fustă portocalie, strânge un mijlocel cu amândouă mâinile şi porneşte să se învârtească, dans, piruete, cu frumoasa înaltă, sublimă adolescentă a tuturor visurilor lui.

Jean Calmet privea spectacolul cu o intensă plăcere. Şedea pe zidul mic care delimitează parcul de maşinile

9 Dată marcantă a istoriei Statelor Unite ale Americii: nordiştii câştigă războiul de Secesiune şi abolesc sclavia. După o săptămână, Lincoln este asasinat (n.tr.).

jandarmeriei, de la poalele Castelului, îndrăgea culoarea cerului, acel albastru viu care însoţea farandola, îl amuzau sloganele repetate la megafon, agitaţia, hărmălaia, şi când Zwahlen îşi pronunţă discursul, îl ascultă şi se bucură. Brusc se întunecă şi spaima îi puse un nod în gât: zărise în mijlocul unui grup de fete şi băieţi un coşuleţ rotund care îi amintea acut de ofranda Scufiţei Roşii. Privi cu atenţie grupul: coşuleţul apărea între două şolduri, pe jumătate ascuns acum de lozinci scrise pe pânză şi de pancarte. Jean Calmet desluşi dintr-odată nişte plete aurii care se revărsau sub o tocă galben cu alb: Therese. Şi cine o ţine de mână? Tânărul cu părul lung? Dar e Marc, băiatul acela melancolic, Marc, logodnicul fetiţei moarte la Crécy. Marc-Orfeu cu păr frumos care fusese fotografiat pe lespedea rece împreună cu diafana Euridice la porţile Infernului. Marc o ţine de mână pe Therese. Vârtej de rochii şi panglici. Strigăte. Hohote de râs. Apoi megafoanele îndeamnă mulţimea să se regrupeze în Piaţa Tunelului şi în câteva minute Barre-ul devine pustiu, se mai aud cântece care se îndepărtează, primăvara rămâne stăpâna locului.

Jean Calmet o regăsi pe Therese la Evêché: îi povesti de manifestaţie fără a pomeni nimic de Marc. Îşi reluase studiile la Belle Arte, avea de gând să studieze decoraţiunile interioare, mergea mai repede ca învăţământul. Nu, nu se întorsese la Montreux. Acolo îşi va petrece weekend-ul. Montreux: Jean Calmet văzu pâlcurile de palmieri lângă lacul violet, sub crenelurile hotelurilor gotice din golful de aur topit.

— Ne întâlnim duminică seară?

— Unde ai să fii?

— La Apollo, cred. Treci să vezi dacă sunt acolo. N-am să stau toată ziua cu mama. Da, treci pe la Apollo în jur de şase. Bem un pahar şi ne întoarcem în Cetate. D-ac?

— D’ac, articulă Jean Calmet. Ea spunea întotdeauna d’ac pentru „de acord”. Începuse şi el să vorbească aşa. Ai lucrat astăzi?

Niciun răspuns. Gest evaziv. Zâmbet şters de limbă, oh, pisico, pisică în bluză transparentă, pisică împodobită

cu coliere din piele şi aramă, cu inele arăbeşti şi afgane, pisică în blană de aşchii de bronz ondulate de unde se iveşte aripa nebuniei şi a dorinţei zbătându-se în umbra umedă.

Apoi se despart, Jean Calmet merge să corecteze nişte lucrări la el acasă, se culcă devreme, doarme. Dimineaţa se scoală aducându-şi aminte de întâlnirea de duminică la Montreux.

Se făcuse ora opt când ajunse la gimnaziu. Îşi parcă maşina pe strada Mercerie şi, de îndată ce coborî, simţi că se petrece ceva anormal. Dând cu ochii de el, un tip a cărui figură îi era necunoscută se ascunse rapid în spatele unui zid. Pe băncile de pe promenadă se îngrămădeau pancarte, nişte copilandri, elevi după înfăţişare sau ucenici în primul an, fumau ţigări sprijinind vitrina de la Evêché.

Jean Calmet, la ora aceea matinală a revărsatului de zi, când porumbeii de la Catedrală îi dau prima sărutare cioc în cioc porumbiţei ronsardiene, tânărul şi politicosul profesor Jean Calmet se afla la mii de lege depărtare de a bănui ce revelaţie avea să-i aducă dimineaţa şi efectul fatal pe care această descoperire îl va exercita asupra propriei lui vieţi, de pe acum minate de un anumit număr de agresiuni şi stări sufleteşti destul de eficiente pentru a-l arunca Cerberului.

Dar era ora când îşi citea Tribuna. Jean Calmet, sorbind un ristretto cald, parcurgea ziarul admirând numeroasele porcării glorificate în paginile lui cenuşii.

Un al doilea ristretto ceva mai cald. Apariţia câtorva elevi grăbiţi. Fum de ţigări. Ovomaltine. Soneria de intrare în clase, perceptibilă prin uşa deschisă.

Şi, deodată, distracţia.

Cam o sută de tineri sosesc în fugă de pe strada Mercerie şi se aşază pe pavaj în curtea de jos a gimnaziului, râd şi strigă slogane. E un sit-in[10]: ca în campusuri, stau pe jos, se distrează, profesorii păşesc peste ei ca să intre în clădire. Vreo cincizeci de băieţi

10 Manifestaţie nonviolentă la care participanţii se aşază pe jos pe stradă sau în locuri publice (expresie englezească) (n.tr.).

pătrund gesticulând în curtea de sus. Un megafon îi îndeamnă pe gimnazişti să reacţioneze împotriva deciziei luate de directorul Departamentului. Învălmăşeală. Strigăte. Câteva grupuri se pregătesc să intre în clădirea Academiei. Brusc se face linişte, toţi rămân pietrificaţi; în uşa Academiei, masiv, imens, cu craniul lucind, pe nas cu teribilii lui ochelari negri, domnul Grapp îşi face apariţia, gânditor, contemplându-şi adversarul. Dar, în pofida forţei concentrate pe care o încarnează, altceva uluieşte asistenţa: în mână – monstruozitate nouă, obiect apărut din vremi trecute, semn agresor şi dominator, stârnind mirarea ca un animal arhaic – Grapp ţine un harapnic, un harapnic lung de artilerie, încolăcit ca un şarpe gata să muşte, o curea lungă de piele împletită, prinsă de un mâner lucitor şi solid ca o bâtă. Un moment de stupoare, un băiat scoate un strigăt, megafonul îşi reia refrenul şi mulţimea manifestanţilor se îndreaptă către intrarea principală. Şi Grapp s-a pus în mişcare. Câteva secunde de ezitare. Apoi Grapp ridică harapnicul, îl face să şuiere şi se repede asupra agresorilor. Descumpăniţi, băieţii bat în retragere. Vor spune mai târziu: nu din frică sau din respect, surprinderea a fost cea care i-a făcut să cedeze. Toţi sunt năuciţi, înmărmuriţi, câţiva râd nervos. Alain şi Marc fac fotografii, dar harapnicul şuieră, nu se încurcă, Grapp înaintează, un grup întreg o rupe la fugă şi ajunge la poarta mare în dezordine. Grapp nu se mai poate stăpâni, aleargă de la unul la altul, cu harapnicul ridicat, îi ajunge din urmă pe fugari, aleargă până la barăcile de lemn de lângă intrarea din vest, se întoarce în salturi mari, cu harapnicul ridicat, şuierând, trece de portal, îi urmăreşte pe cei scăpaţi teferi în strada Cetăţii din Faţă, o ia înapoi, apucă venerabilul portal cu gesturi mari şi închide grilajul. Curtea e pustie. Domnul Grapp e stăpân pe situaţie.

Jean Calmet a văzut toată scena de la o fereastră a cancelariei. Şi el este la fel de năucit. În zilele următoare, elevii îi vor da amănunte pe care nu le-a putut sesiza de la etaj: domnului Grapp îi curgeau balele şi făcea spume pe

când fugea, scotea strigăte nearticulate, un elev a fost lovit în ochi cu harapnicul... Nimic nu se mai putea adăuga panicii inspirate de colosul înarmat cu cumplita împletitură ucigătoare. În zilele următoare, o ploaie de caricaturi, fotografii, mesaje. Grapp îşi câştigase dreptul la o menţiune în Le Monde, la un portret, înarmat cu harapnicul în Le Canard enchaîné: glorie şi râs galben, râs negru sau râs roşu, din nou toată lumea se învrăjbeşte şi se ia la ceartă.

Ce este un harapnic? Jean Calmet se gândea la instrumentul puterii. Harapnic de călău, harapnic de amant, harapnic al umilinţei şi al plăcerii. Să biciui sângele. Un stimulent. Cafeaua asta m-a stimulat. Să biciui un puşti neascultător. Tu vei fi biciuit! Moşul cu biciul[11]. Şi chiar aşa a fost supranumit imediat Grapp de toată lumea: Moşul cu biciul. Dar în fotografii, în ziare, ochelarii negri, calviţia cu protuberanţe şi rictusul corijau sever ceea ce cuvântul ar fi avut ca nuanţă blajină. Dimpotrivă, această poreclă căpăta o conotaţie sadică, iar statura personajului, umerii enormi, grumazul puternic, mâinile păroase îi confereau extravaganţă. În faţa imaginilor din ziare, pe care cerneala tipografică le înnegrea şi le simplifica sinistru, până şi cei care nu-l întâlniseră niciodată pe domnul Grapp resimţeau vigoarea lui colerică, turbată, concentrată ca pe o evidenţă insuportabilă. Ca pe un soi de obscenitate.

Într-o noapte, lui Jean Calmet îi apăru harapnicul într-un coşmar; începu să strige şi se trezi supărat pe frica lui, promiţându-şi să se supravegheze. Nu era nimic de făcut: statura lui Grapp crescuse şi mai mult după întâmplarea aceea, grotescul, bufoneria, nebunia scenei nu făcuseră decât să-i sporească misterios autoritatea nesăbuită şi brutală pe care Jean Calmet i-o recunoştea. Băgase de seamă, în discuţiile pe care le avusese aproape în fiecare zi cu elevii la cafenea că tinerii reacţionaseră şi continuau să reacţioneze exact ca el: consideraseră biciul

11 Personaj mitic, înarmat cu un bici, cu care erau ameninţaţi copiii (N. Red.).

ca pe un avertisment patern dat de destin. Exasperaţi, furioşi sau doar ironici, ei părăsiseră terenul, fugiseră sub ameninţarea teribilei curele. Dar mai degrabă decât în faţa ei şi a şfichiului şuierând, ei cedaseră simbolului autorităţii, însemnul distinctiv al Tatălui, sceptrului şi ordinii, şi această fatalitate ierarhică îi liniştea tot atât, în profunzime, pe cât îi agasa la suprafaţă. Autoritatea se manifestase, glorificată de atributul ei: totul era bine. Puteau rămâne copii, fiindcă Tatăl era la putere. Fiindcă el veghea. Fiindcă se arătase în toată măreţia lui vijelioasă şi dominatoare.

Zeus! Jupiter tunând! Din trecutul îndepărtat ieşeau la iveală analogii paterne. Şi locotenentul Creatorului, Regele-Dumnezeu, tatăl statului, prinţul-tată al supuşilor să-i, toate ipostazele unui pater familias sever şi necruţător în aspra lui bunăvoinţă.

În clasă, într-una din dimineţi, lăsară deoparte Măgarul de aur ca să vorbească despre eveniment, şi Jean Calmet îşi dădu seama o dată în plus de atenţia ce i-o acorda fiecare dintre elevii lui. Nu din cauză că zeci de postere şi teancuri de manifeste acuzau violenţa. Era ceva mai grav: ca descoperirea Dependenţei. Şi se simţeau cu toţii curios de uşuraţi şi de liniştiţi.

În dimineaţa aceea, de la catedra lui, Jean Calmet se uita mai ales la Marc, care îi evita privirea. Marc şade în fundul clasei, în colţul opus ferestrelor, alături de Sandrine Dudan. Menaj perfect, Marc şi Sandrine se sprijină unul pe altul, trişează împreună, desenează, fac filme. Sandrine e mică, negricioasă, iute ca o capră de munte. Marc îi evita privirea. Ceva nu-i dădea pace lui Jean Calmet. După prima manifestaţie, Marc începuse să lase urme din ce în ce mai frecvente la Therese: mai întâi fusese un clasor, un fular, apoi agenda lui şi, printr-un soi de neruşinare provocatoare, Romanele greceşti şi latine din colecţia Pleiade, pe care Jean Calmet i le împrumutase. Chiar de la uşă, Jean Calmet recunoscuse cartea groasă, verde, pe unicul scaun de la căpătâiul patului desfăcut.

— Cine ţi-a dat cartea asta? întrebase el gâfâind. Nici

măcar n-o salutase pe Therese, n-o cuprinsese în braţe, nu depusese un sărut scurt pe tâmpla încadrată de spuma părului.

— Unul dintre elevii tăi: Marc. Voiam să citesc Măgarul de aur. De când mi-ai vorbit de el.

— Ai fi putut să mi-o ceri mie.

Jean Calmet puse întrebarea care-l sufoca:

— Ţi-a adus-o aici?

— A uitat-o la plecare. Te deranjează?

Ticăloasă. Gata. S-a terminat. Nu mai am nimic. Marc. Îi revede faţa frumoasă şi insolentă, şuviţa lungă de păr căzută peste nas, ochii strălucind de o ardoare blândă, gesturile domoale, atât de tandre, pe mormântul din Crécy… Simte că ceva îl sfâşie până în adâncul sufletului.

— Şi-a petrecut noaptea aici?

— Pentru Dumnezeu, Jean! Am nouăsprezece ani! Fac ce vreau, înţelegi, tot ce vreau!

Ochii ei sunt plini de fulgere. Fata cu Pisica scuipă, se trage înapoi, e gata să atace. Marc pe cuvertura aurie. Marc şi ceşcuţele de cafea. Marc în adâncul patului, Marc crucificat, Therese peste el, iazmă adorabilă, demon-femelă care se rostogoleşte, vampir încununat de aur diafan. Oh, cămăruţa a ajuns un castel pe un munte împădurit, o fortăreaţă blestemată în care geniul răului îi atrage pe bieţii trecători! Vrăjitoare, călău, zână malefică, Fata cu Pisica aduce la ea băieţi de prin împrejurimi, le macină carnea, se înfruptă din ea, se hrăneşte, sângeroasa!

Therese nu-i sare în cap.

— Vino, atâta îi spune.

Jean Calmet se apropie de ea.

Therese îl întâmpină, îşi deschide braţele, îşi freacă buzele de gâtul lui unde barba zgârie puţin, îl atrage spre patul desfăcut. Sunt ceasurile cinci, sfârşit de după-amiază, străzile trebuie că sunt pline de oameni aferaţi. Îl culcă pe Jean Calmet ca pe un prunc, îi scoate fără grabă hainele, îl înveleşte cu cearşaful şi cu velniţa groasă, se dezbracă şi ea, se întinde peste el, îl întemniţează în

noaptea ei blondă, îl parcurge cu o limbă rapidă ca o ploaie de vară.

Privirea lui Marc se fereşte mereu. Fascinat, Jean Calmet nu-şi poate desprinde ochii de la capul lui frumos, brunet, de la şuviţa neliniştitoare. Pe unde era în noaptea trecută? În odăiţa din Cetatea din Faţă? Au făcut dragoste, nu încape îndoială. E destul să mă întorc cu spatele ca ei să se întâlnească. Marc, optsprezece ani, Therese, nouăsprezece.

Clasa fierbea. Elevii îşi luau vorba din gură. Tonul urca. Agitaţia colora obrajii, iar Jean Calmet nici măcar nu încerca să arbitreze dezbaterea. Se sprijinise de o bancă în fundul clasei, chiar lângă Marc. Cotul lui atingea puloverul de lână groasă al băiatului care nu se trăgea înapoi, parcă încremenit de oboseală. Se trezi în cafenea în timp ce clopotele Catedralei băteau miezul zilei, la masa lui Jean Calmet, când Therese, care se oprise o clipă în prag, în lumină, îi reperase şi se apropia de ei râzând.

— Bună ziua, domnule profesor. Bună ziua, Marc. Purta un batic de caşmir alb cu galben peste plete şi părea o icoană. Bună ziua. Marc.

Toţi trei ştiau. Jean Calmet le spiona privirile. Doi copii bucuroşi. Un gimnazist şi o studentă la Belle Arte. Mâncară toţi trei, Therese, Marc, Jean Calmet, apoi copiii se întoarseră la ore şi Jean Calmet, care era liber, porni spre casă, unde avea de rezolvat corespondenţă şi de corectat lucrări.

Ieşi pe la ora cinci şi se duse să bea o bere. La braseria Sallaz, în faţa ferestrei, un tânăr făcea însemnări pe o Biblie. Era un bărbos, puţin peste douăzeci de ani, cu umeri largi şi cu ochelarii pe nas. Citea, scria unele lucruri într-un carnet, îşi continua lectura şi, cu un mic creion de argint, făcea adnotări pe marginea textului şi sublinia pasaje lungi, ajutându-se de o riglă de buzunar, aşa cum au matematicienii. Jean Calmet se uită la el cu invidie: în pofida vacarmului, băiatul se izolase total în lectura lui, pătruns de text, însufleţit de cuvânt ca un ermit în chilia lui. Răspândea o impresie de forţă concentrată şi de

seninătate. Continua să scrie pe marginea Bibliei, să sublinieze şi să noteze scurt şi îngrijit în carneţelul lui. Oare cine era? Un student la Teologie sau un pastor tânăr de la una dintre parohiile Sallaz sau Chailly? Era vineri. Îşi pregătea fără îndoială predica de duminică. Sau era vorba de unul dintre numeroşii evanghelişti care străbat ţara în lung şi în lat, îi atrag pe tineri şi întemeiază comunităţi dezordonate, pe care se grăbesc să le abandoneze pentru locuri ceva mai stabile? Ăsta părea prea serios pentru un asemenea rol. Atunci, educator? Un preot într-o instituţie? La casa de corecţie din Vennes, de pildă? Jean Calmet se cutremură. Casa din Vennes planase ca o ameninţare asupra întregii lui copilării. „Dacă nu eşti cuminte, te trimitem la Vennes!” „Ah, ce copil, spunea mama unuia dintre pacienţii doctorului, un muncitor în portul Paudex care avea necazuri cu băiatul lui; a ajuns la Vennes, evident!” Pe vremea aceea se vorbea de Casa de corecţie: Jean Calmet o popula cu copii goi, plini de răni, cu călăi înarmaţi cu vergi şi cu bice. Ca într-o imagine englezească pe care o văzuse într-o carte veche a doctorului, băieţii erau legaţi de pat, ţintuiţi de perete cu inele, bătuţi cu cravaşa, în fundul dormitoarelor, de supraveghetori enormi şi groteşti.

Dar bărbosul ăsta nu avea nimic dintr-un torţionar. Citea sârguincios, cu o vizibilă plăcere, iar Jean Calmet se minuna că, după mii de ani, vorbele lui Moise, David sau Solomon puteau captiva şi umple o inimă cu o vigoare proaspătă; că o parabolă a lui Iisus era în stare să exprime adevărul cotidian; că povestirile ucenicilor Lui sau scrisorile Sfântului Pavel confereau sentimentul securităţii ca nişte locuinţe solide şi luminoase, ca nişte evidenţe actuale.

Trecu o suflare peste mesele celor care beau vin alb şi bere. Un zgomot confuz de glasuri de demult bântuia sala: Dumnezeul poet, Dumnezeul cuvintelor îşi trimitea Verbul prin acea Biblie mică, grena, deschisă lângă o halbă de bere, şi milioane de strigăte tumultuoase din Vechiul Testament repetau la rândul lor cuvântul Domnului,

tânguielile şi laudele evangheliştilor repercutau ca un ecou glasul Lui.

Înmărmurit, Jean Calmet se lăsa furat de un extaz catastrofic, de parcă l-ar fi aşteptat de luni de zile. Un tufiş de mărăcini luă foc. Flori se umpleau de sânge. Armate de broaşte invadau străzile şi pătrundeau prin case. Nori de ţânţari izvorau din praful pământului. Muşte veninoase îşi făceau apariţia. Turmele de mai mureau pe marginea drumului, iar Jorat ajunsese doar o grămadă de hoituri rău mirositoare. Ulceraţii şi pustule acopereau membrele tuturor acelora pe care Jean Calmet îi cunoscuse mai îndeaproape sau mai de departe, de parcă ar fi trebuit pedepsiţi că întâlniseră o creatură atât de exasperant culpabilă. Un enorm nor de grindină se rupse dintr-odată peste ţară, masacrând iarba înaltă plină de clopoţei şi livezile cu petale strălucitoare. Pe urmă, vântul vijelios aduse tone de lăcuste asupra oraşelor şi satelor; ele se lipeau de urechile şi de ochii celor care îndrăzneau să iasă din casă. Părinţii, elevii, toate cunoştinţele lui Jean Calmet erau aproape morţi, în genunchi, nenorociţi, cerând îndurare; o noapte deasă ca supa de mazăre acoperi complet tot teritoriul. Era lipicioasă, grea, şi când toţi primii născuţi muriră la aceeaşi oră, Jean Calmet se simţi în fine bucuros că, fiind prâslea tribului, scăpa încă o dată de mânia celui Etern.

Bărbosul continua să citească din Biblie.

Jean Calmet îşi băuse berea de mult. Unde era Marc? Unde era Therese? Făceau dragoste sub cuvertura de culoarea aurului? Goi, năduşiţi, agili, îşi amestecau saliva, răsuflarea tânără, şi din patul lor, din patruzeci şi cinci în patruzeci şi cinci de minute auzeau zbârnâind soneria gimnaziului. Jean Calmet nu era supărat pe ei. Suferea. Un ac îi străpungea inima când îşi imagina îmbrăţişarea umerilor şi a mâinilor, subsuorile negre ale lui Marc lipite de subsuorile blonde ale Theresei. Un vârf de cuţit îi sfredelea capul când revedea suprafaţa netedă, suptă, uniform argintată din jurul buricului mic, de fetiţă, al Theresei. Tăişul unei securi se abătea peste mâinile lui,

sfârtecându-i carnea până la os, în clipa când revedea unghiile fine ale degetelor de la picioare pe care Therese le întindea spre el din fundul patului: „Muşcă-mă, spunea ea, ia-mi degetele în gură, ca atunci când eram mică şi tata striga: vreau să te mănânc, mă gâdila, îmi lua picioruşul în gură, mi-l muşca, ah ce foame-mi este, ah, ce foame, spunea el, iar eu chiar credeam că o să mă înghită cu totul!”

Imaginea trezea ciudate amintiri în Jean Calmet. Era un joc foarte vechi, probabil că avea vreo patru ani şi nu şi-l amintea niciodată fără a resimţi cu un fior genul acela de oroare inspirată de zgomotul cuţitului pe piatra de ascuţit. Doctorul se întorcea din turneul lui, cu faţa roşie, plină de sudoare sau cu părul lipit de ploaie. Ei terminaseră cina şi fraţii mai mari urcaseră în camerele lor; bona spăla vasele, iar la masa mare de jos nu rămăseseră decât Jean Calmet şi mama. Copilul colora un desen şi îngâna un cântec, doamna Calmet tricota. Deodată, maşina! Portiera care se trânteşte, paşii grei şi grăbiţi pe pietriş. Uşa de la intrare, zgomot în vestibul şi tatăl pătrunzând în încăpere. Tacâmul lui e aşezat în capul mesei, dinaintea pendulei mai înalte decât el. Îşi bate pe umăr soţia, îl ridică în braţe pe Jean, îl ciufuleşte, îl sărută, îi corectează dintr-o trăsătură desenul, râde de el, iar îl sărută şi îl lasă jos. Copilul rămâne în picioare dinaintea bărbatului hămesit. Doamna Calmet aduce carnea şi toarnă un pahar de vin.

— De ce ai rămas înfipt în faţa mea? strigă doctorul care-l ţintuieşte cu privirea pe Jean, mestecând carnea cu lăcomie. Un moment de tăcere, timp în care nu-l mai slăbeşte din ochii lui sălbatici.

— Am să te mănânc dacă n-o rupi la fugă. Am să te mănânc aici, la masă, mititelule!

Jean Calmet nu poate să fugă. Nici n-are chef s-o facă. Cunoaşte urmarea şi aşteaptă. Freamătă de plăcere şi de spaimă când se gândeşte.

— Vasăzică nu vrei să te ascunzi! Lasă că ai să vezi tu! Doctorul ia cuţitul de carne cu mâna dreaptă şi îl ridică în faţa lui. Lama scânteiază. În stânga ţine cuţitul de masă

şi, alene, cu grijă, ascute cele două lame, frecându-le cu putere una de alta, în timp ce se strâmbă cu cruzime, rostogoleşte ochii, îşi arată dinţii şi îşi trece limba peste buze.

— Ah! Ah, strigă el îngroşându-şi glasul, ah, ah, ah, am să te mănânc. Degeţelule, ai să fii un fel în plus la masa mea! Nu vezi, ascut cuţitul cel mare!

Şi copilul admiră lama care străluceşte şi aruncă fulgere sub lampă.

— Ascultă, oţelul se ascute, ascultă concertul ăsta frumos!

Şi pe Jean îl încântă cumplitul şuierat al celor două lame.

— Ah, ah, ah, domnul cel gras o să-l mănânce pe băieţelul care hoinăreşte prin pădure!

Doctorul face tot felul de grimase. Dintr-odată, cu o agilitate incredibilă, întinde laba, îl înhaţă pe Jean de guleraş, îl trage spre el, îl îndoaie pe genunchi şi pune lama rece pe gâtul lui.

— Ehei, mieluşelule! strigă doctorul. Ia să-i tăiem noi beregata! Să-i curgă sânge mititelului!

Vârful cuţitului înţeapă pielea, doctorul apasă puţin, aşa-i jocul, oţelul se înfundă un milimetru în carne, unde câteva vase mici cedează imediat. Mâna stângă a doctorului strânge tare umărul firav. Dreapta plimbă cuţitul pe gâtul alb. Călăul grohăie şi bombăne. Victima se abandonează şi leşină de plăcere. În fundul încăperii, în umbră, doamna Calmet, nemişcată, priveşte scena rituală cu ochi ficşi, lipsiţi de expresie.

Doctorul îi dă drumul băiatului şi continuă să mănânce ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Gata, s-a terminat. De altfel, e timpul de culcare. Temător, Jean depune o sărutare pe obrazul tatălui său, iar mama îl duce în camera lui de la etaj şi îl culcă după o toaletă rapidă.

Jean Calmet plăteşte berea şi iese. Se aprind luminile. Therese şi Marc au adormit probabil. Se întoarce acasă şi se aşază visător la birou: printr-o coincidenţă ironică, pe teancul lucrărilor de corectat, foaia lui Marc e

prima. Citeşte cu voce tare: Marc Barraud, Traducere din latină, 2 G clasică. M.T. Cicero: De finibus. Ia foaia, o pune dinaintea lui şi, cu un condei plictisit, începe să sublinieze cu roşu greşelile şi interpretările eronate pe care oboseala dragostei le dictase preafericitului elev.

A doua zi, care era o sâmbătă, dimineaţa lui fu ocupată de un consiliu profesoral extrem de urgent şi de solemn. Domnul Grapp îi reunise pentru a răspunde la îngrijorarea sporită a profesorilor în faţa recentelor evenimente, surprinşi de violenţa reacţiilor elevilor şi a părinţilor lor surescitaţi. Şedinţă penibilă pentru Jean Calmet, pe care îl amuţea un sentiment de culpabilitate în fundul sălii mari, lambrisate şi austere, ca sala unei parohii a bisericii Deşteptarea. Pe scaunele aliniate ca pentru un spectacol, aproape o sută de colegi luaseră loc cu gravitate. Chiar şi cei tineri aveau un aer sever şi încordat. Toţi erau însuraţi sau logodiţi, cele câteva femei din adunare erau ireductibil ireproşabile. Jean Calmet însă era rivalul unuia dintre elevii săi la graţiile unei studente de la Belle Arte. Gălăgie. Scaune trase. La ora opt şi paisprezece, fix, directorul îşi făcu intrarea şi se lăsă liniştea. Domnul Grapp se aşează la masa mare din faţa rândurilor de scaune, în mijlocul decanilor şi secretarului care îşi făcea de lucru de pe acum cu hârţoagele lui.

Domnul Grapp prezida cu o voce puternică şi, în dimineaţa aceea, amintirea gestului său încă proaspătă în mintea tuturor conferea discursului o încărcătură emoţională convingătoare. Pe măsură ce vorbea, detaliind evenimentul, analizând circumstanţele, judecând reacţiile autorităţilor şi ale publicului, câştiga un plus de autoritate asupra asistenţei, în rândul căreia rânjetele şi minele sceptice ale stângii făceau loc chipului preocupat din ceasurile grave. Deputat în Marele Consiliu, colonel de stat-major general, Grapp poseda arta de a mânui o adunare, iar statura lui – era în picioare în spatele mesei, dominând sala cu cele o sută de kilograme ale lui – tăia cheful oricăror controverse. Înnebunit, sub o aparenţă impasibilă, Jean Calmet măsura abisul care-l despărţea de

acest om şi de cea mai mare parte a colegilor lui. Aici, totul era în serviciul ordinii, care nu tolera nicio abatere. „Şi cine sunt eu? Gândea Jean Calmet. Rătăcesc. Bâjbâi. Mă scufund. Mă târăsc. Exact ce-mi spunea tata. M-am îndrăgostit de o ştrengăriţă care are pe jumătate anii mei. Ajung rivalul unui elev de-al meu. Asta-mi mai lipsea ca să mă compromit definitiv în faţa acestei adunări şi a sacrosanctului Departament. Şi ce fată! Cu un comportament de femeie uşoară. Am dat-o în bară încă o dată. Ce fac eu printre oameni? îi înşel pe toţi. Am să-mi primesc pedeapsa, Grapp nu-şi mai ia ochii de la mine. De ce l-oi fi preocupând? Vede că mi-e frică. Trebuie că sunt verde, da, mânjit de o murdară teamă vinovată. Vinovat, şi cu ce am greşit? Therese are totuşi nouăsprezece ani. Eu sunt celibatar. Nu e interzis de lege. Dimpotrivă. Dar de unde îmi vine frica pe care o încerc? Am fost prins pe picior greşit. Descoperit. Privirea directorului e aţintită asupra mea. Şi-a scos ochelarii negri, îi ţine în mână şi îi văd ochii care nu mă mai slăbesc. Pentru mine vorbeşte aşa de tare. Pe mine mă avertizează, pe mine mă ameninţă! Fiindcă transpir şi probabil că sunt îngălat şi bălos ca un beţiv care a vomat pe el şi mai păstrează urme scârboase pe buze, pe bărbie, iar când deschide gura te trăsneşte duhoarea acră a desfrâului, de-ţi vine şi ţie să verşi. Eu put a frică. Asta-i soarta mea…” Şi Jean Calmet nu-şi mai aduce aminte că e un bun profesor de latină, că elevii îl iubesc, că slujeşte perfect gimnaziul, se acuză şi se insultă în fundul sălii, în timp ce directorul lui răspunde la întrebările celorlalţi.

Sylvain Gautier, marele latinist, a luat cuvântul. Sec, mustaţă albă, încrâncenat să convingă. Iată unul care nu cedează nimănui! Jean Calmet l-a avut profesor la colegiu, îi cunoaşte caracterul de bătrân roman sobru, de o cinste ireproşabilă. Când Sylvain îşi coboară ochii spre el, Jean Calmet se descompune şi se pierde ca în clasele mici, la tablă, sub teribilele întrebări despre Vergiliu sau despre Cicero. Verret, care vorbeşte puţin, a dat drumul câtorva cuvinte bizare. Micul Beimberg, matematician agresiv, cu o

frunte cârlionţată de berbec, s-a lansat într-o diatribă de tribun. Frumosul elenist Hulliger a rezumat foarte calm situaţia. Doamnele i-au admirat tâmplele argintii. Când Jaccoud a cerut cuvântul la rândul lui şi s-a ridicat – ochelari scânteietori, privire săgetătoare, jiletcă galben verzuie, vestă portocalie, toţi şi l-au imaginat, după siguranţa şi tonul lui peremptoriu, în rolul viitorului director. Jean Calmet admira şi tăcea. S-a votat şi răsvotat. Charles Avenex, hidalgo dezinvolt cu gâtul lung de scriitor rafinat, s-a ridicat să spună că el nu pricepe nimic din toate maşinaţiile astea.

Jean Calmet a zâmbit de mai multe ori, dar n-a îndrăznit să vorbească, îl doare capul, e leoarcă de sudoare, se plictiseşte, din ultimul rând al sălii solemne cântăreşte ce-l desparte de acei oameni de bună-credinţă.

Şedinţa a durat toată dimineaţa. La prânz, epuizat, Jean Calmet a plecat să se culce, a dormit şi a avut vise urâte. Când s-a trezit, şi-a amintit de unul: e în pielea goală, aleargă prin curtea gimnaziului, portarul îl înhaţă şi îl duce gesticulând în cancelarie, unde, mereu gol şi terorizat de ruşine, e constrâns să ia cuvântul în faţa tuturor celor care nu-i vor mai uita umilinţa. Pe urmă, Grapp îl închide în biroul lui, se uită la el plin de afecţiune şi-i împrumută o manta de ofiţer ca să se poată întoarce acasă.

Duminică. Montreux. Dinspre înălţimi, porumbei plonjează în verdeaţă, dinspre lac, lebede şi pescăruşi se războiesc pe apa cu creste de spumă gazoasă mânate de vântul rece. Sosire sinistră: dinspre Clarens[12], zidirile mitologice, turnurile, crenelurile, posturile de pază, fortificaţiile, balconaşele suspendate deasupra grădinilor de palmieri, Hotelul Rousseau, Hotelul Tilda, Lorius Hotel, la stânga Montreux Palace, pichetat de drapele elveţiene care flutură, iar în spatele lor zăpada munţilor pune pete de un argintiu violent, şi pe urmă alte hoteluri, la dreapta Cazinoul şi un zgârie-nori, Eurotel, la stânga Hotelul

12 Cătun elveţian, pe malul lacului Leman, ajuns celebru datorită lui J. J. Rousseau, care a locuit aici (n.tr.).

Londrei, Hotelul Parcului, la dreapta Priveliştea frumoasă şi Metropolul... Centrul oraşului.

Jean Calmet îşi parchează maşina într-o piaţă acoperită: un chioşc de metal, ţevi, buloane asemeni unor scăfârlii hilare, pante de aluminiu şi de fontă, ca o gară de operetă. Jean Calmet merge în lungul cheiului: palmieri scunzi cu frunzele ridicate în sus ca nişte mături, magnolii în floare, narcise înstelate, mimoze care se clatină ca nişte puişori pe lujerele lor fragile, pietriş roz, lalele de un violet ca de cărbune şi, dintr-odată, alături, o cabană bearneză cu acoperişul de ţiglă ţărănească, o moschee îmbrăcată în ceramică albastră şi albă care aduce în acest golf de Mediterană o groază de cămile înnebunite, de răzbunări cu junghere curbate şi de război sfânt, pe fondul unui ev mediu nisipos şi analfabet. Edificiul îşi etalează numele deasupra intrării: Le Hoggar. Jean Calmet intră, urcă câteva trepte şi pătrunde într-o catedrală de nuga fin decorată, cu plafonul aidoma unei imense raze de miere albă din care atârnă lustre de alamă zăbrelită. Pardoseala e un caleidoscop nocturn, plin de stele, de luni, de picături de apă care ţâşnesc proaspete pe verdele închis, ca nişte ochi care îl privesc fără încetare. Bucăţi de rahat-lokum sunt dispuse pe tăvi. În nişe, lucitoare jgheaburi cu apă, vopsite în galben şi bleu. O muzică guturală susţinută de tamburine umple localul cu o melancolie neîntreruptă. Nevinovat, Jean Calmet comandă unei fete foarte voalate, ale cărei unghii vopsite într-un violet aproape negru te duc cu gândul la lalelele de pe chei, tot ce putea fi mai rău pe lume: un ceai de mentă, aproape de nebăut, pe care se sileşte să-l îngurgiteze cu o bucată de rahat-lokum dulceag şi respingător.

Când iese, pe un canal ce se întinde pe latura vestică a moscheii vede o negresă cu un turban roşu, la braţ cu un campion de box din partea locului pe care îl cunoaşte din vedere. Jean Calmet îşi zice că, în atmosfera tristă a canalului protejat de lumina lacului, negresa poartă discul soarelui la apus ridicat în echilibru pe capul ei.

Spre Savoia, cerul e mătăsos, orbitor.

Ţâşnesc pescăruşi, dâre de metal în fuziune. O colonie de porumbei cu aripi plesnind aerul se foieşte printre zidirile vechi cu ţigle napolitane şi pe deasupra apei urâte a canalului. Puţini trecători. Negresa şi boxerul s-au aşezat pe o bancă, printre palmieri. Lacul se înverzeşte. Vântul îngheţat saltă valuri ca nişte Alpi mici între bărcile roşii şi albastre ale căror numere de înmatriculare încep toate cu V-ul victorios al locuitorilor din Vaud. În depărtare, un vaporetto minuscul alunecă pe dinaintea coastei franceze. Pe acoperişurile hotelurilor, vântul rece se îndârjeşte în drapelele de cinabru helvetic cu cruce albă. Păsări de baltă scot ţipete, se cufundă, ţipă iar. Jean Calmet nu-i nerăbdător. Întâlnirea cu Therese e stabilită pentru ora şase.

O găseşte la Apollo. Când intră, o vede la o masă de lângă fereastră. Tânăra se decupează pe fundalul lacului şi al cerului trandafiriu, chiar în dreptul acoperişului pieţei, unde se fugăresc porumbeii. Coşuleţul rotund din răchită stă alături de ea pe banchetă; poartă baticuţul de icoană; citeşte o carte de buzunar.

Jean Calmet se apropie, fata ridică spre el ochii liniştiţi şi verzi, el se apleacă, îi atinge buzele cu o sărutare, ia loc alături de ea şi îşi lasă mâna pe coşuleţul rotund.

— Mama ta se simte bine?

— Ştii, am văzut-o foarte puţin, întotdeauna se plânge că nu mă are alături toată săptămâna şi, de îndată ce vin, dispare, îşi vizitează prietenii, ai zice că profită de weekend ca să alerge în toate părţile.

— Şi tu ce-ai făcut, Therese?

— Am dormit, am citit, am mâncat, m-am plimbat prin Montreux. Întotdeauna mă simt bine la Montreux. Mă regăsesc copil. M-am dus să dau o raită prin curtea colegiului. Caraghios, nu? Ai crede că sunt o sentimentală… Şi pe urmă am făcut un desen. Uite, ţi l-am adus ţie.

Despătureşte o hârtie albă pe care a strecurat-o între paginile cărţuliei şi o pune dinaintea lui Jean Calmet. E un

motan schiţat cu pix verde – doi ochi imenşi şi ficşi îl străpung pe Jean Calmet cu focul lor alb. O clipă nu vede decât pupilele dilatate, decât acel iris care-l cercetează. Motan-Inchizitor. Motan-Judecător. Îi displace pe loc. Apoi vede fălcuţele pufoase ale motanului, urechile ascuţite, mustăţile în furculiţă: cerneala verde a striat, a zbârlit. A zgâriat imaginea cu răni mici, coborând înstelate spre marginea hârtiei ca o izbucnire de raze pe care ochiul le surprinde cu o senzaţie aproape dureroasă. Motan malefic. Ceva stă scris cu litere mici de tot sub blestematul animal. Jean Calmet se chinuie să descifreze fiindcă blana şi nimbul în chiciură se amestecă cu textul. Reuşeşte. Citeşte: O noapte la Montreux – dimineaţa, în faţa ferestrei deschise şi se întreabă imediat ce ascund acele cuvinte nevinovate. În orice caz, motanul e groaznic: Jean Calmet, fără să spună nimic, îndoaie hârtia în patru şi o bagă în portofel.

— Scuză-mă o clipă, spune Therese care se ridică şi se îndreaptă către toaletă.

Rămas singur, Jean Calmet pune mâna pe coşuleţul rotund. Prin podul palmei simte netezimea pereţilor de răchită, rotunjimea capacului fixat de coş cu o balama. Urmăreşte cu degetele tijele, coboară prin adâncituri, urcă iar, trece sub o altă nuieluşă de răchită, se întoarce la prima; se gândeşte la Scufiţa Roşie prin pădure, cu paneraşul pe braţ, o imagine tandră şi sfâşietoare, noaptea e mai deasă, ghetuţele ronţăie cărarea, se aude răsuflarea tot mai grăbită a fetiţei care iuţeşte pasul în crepuscul. Câte coşuleţe noi străbat în această clipă tot atâtea păduri! Câţi lupi stau la pândă! Copila începe să fugă, gâfâie. Cabana este atât de departe! Jean Calmet vede ochii limpezi ai copilei, privire albastră, privire neagră care devine îngrijorată, năsuc care se încreţeşte, gură din care lipseşte un dinte căzut de curând, guriţă de înger de unde se revarsă un hohot de plâns.

Therese tot nu se întoarce. Jean Calmet ia coşuleţul pe genunchi, îl deschide şi îşi aruncă ochii în dezordinea lui. Chiar deasupra vede o batistă mototolită cu

monograma M.B. Batista asta îl răneşte. O strânge în palmă: batista e aspră, de parcă ar fi apretată. O duce la nas: miroase a spermă uscată. Acel iz de lapte rânced, de peşte uscat, de noapte cu febră… batistă plină de spermă. Sperma lui Marc. Elevul lui din 2 G clasic. Marc Barraud, optsprezece ani, strada Beaumont 57, Lausanne. Jean Calmet pune la loc batista ţeapănă, închide capacul şi lasă coşuleţul lângă el pe banchetă.

Therese iese de la toaletă, îi zâmbeşte de departe, Jean Calmet remarcă supleţea, sprinteneala mişcărilor, pletele lungi care-i flutură pe umerii fini. Se aşază.

— Ce-ar fi să facem câţiva paşi? Întreabă ea. Acum glasul lui Jean Calmet este răguşit.

— Te-ai întâlnit cu Marc în weekend-ul ăsta?

— A venit ieri să-mi spună bună ziua. E plăcut sâmbăta. Sunt baluri, scrâncioburi.

N-a minţit. A vorbit cu un aer firesc, care-i străpunge inima. A pierdut-o. O ştie. Ştie că îşi va aduce aminte cu groază de clipa aceea când pământul îţi fuge de sub picioare. Îşi va aminti că prin geamul cafenelei zăreşte:

— Un vânzător de îngheţată cu un mic cărucior alb

— Un Mercedes înmatriculat în Germania care rulează cu zece kilometri la oră, căutând un loc de parcare

— Un agent public cu creionul după ureche

— Un boxer care urinează peste un hidrant

— Palmierii de pe chei

— Acoperişul pieţei, bătând în cenuşiu

— Discul soarelui, perfect roşu pe cerul portocaliu. Therese tace. Jean Calmet nu scoate o vorbă. Plăteşte, se ridică, ţine uşa deschisă, iese după Therese în piaţă. Maşina e la doi paşi. Pe parcursul drumului, Therese ţine coşuleţul strâns la piept ca pe un copilaş pe care îl protejează. O jumătate de oră de drum şi Jean Calmet o lasă în Cetate. Ea are ochii plini de lacrimi.

— Nu urci o clipă?

Se topeşte. E salvat. Încuie maşina şi o urmează pe Therese pe scara strâmtă. Uşa ei. Cheia. Intră amândoi. În cameră, ea pune coşuleţul jos, aprinde repede o lumânare

şi cuvertura îşi împrăştie tot aurul în penumbră.

Se întind unul lângă altul şi, pe spuma tâmplelor, în labirintul urechilor, pe zonele netede ale gâtului, Jean Calmet respiră mireasma de scorţişoară, de transpiraţie uşoară, de mlaştină înflorită sub lumina sudului; în păr regăseşte mirosul de cremene de culoarea ambrei căutată prin cariere, care, lovită de o piatră geamănă, scoate un firicel de fum, iar pietricica dusă la nas începe să miroasă a incendiu umed, ca o amintire a primelor cataclisme ale planetei.

Penumbra trandafirie se închide, un curent de aer face să tremure flacăra lumânării.

Blândeţe. Jean Calmet crucificat pe suprafaţa patului; încă o dată Therese se culcă peste el, îl atrage în ea, îndelung, îl devorează cu dragoste, apoi se ridică, scapă din îmbrăţişare, stă în genunchi cu picioarele depărtate şi se apleacă în afara patului. Chiar şi cu ochii închişi, el ştie că întinde braţul şi bâjbâie, găseşte coşuleţul, îl deschide, ia batista lui Marc, se apleacă puţin pe spate şi se şterge rapid – batista scoate un foşnet uscat în noaptea umedă.

Marc. Chiar mâine dimineaţă îl va avea la prima oră, vor citi urmarea Metamorfozelor lui Apuleius. Gândul la Marc în clipa asta nu-i mai face rău. Şi Therese, Fata cu Pisica, vrăjitoarea, izma, teribila zână mătăsoasă se întinde iar peste el, îndeasă batista sub pernă, Jean Calmet o atinge cu un deget, rigidă, cleioasă, turtită sub capul cu plete strălucitoare. Lumânarea arde întruna. Jean Calmet o trage spre el, suflă în flacără şi imediat se răspândeşte mirosul de ceară caldă şi de fitil carbonizat. „Miros de Crăciun!” spune Therese. Adorm amândoi. În noaptea aceea Jean nu va avea coşmaruri.

Trecuse ceva timp de când Jean Calmet nu-şi mai revăzuse mama şi suferea ca de o laşitate. În joia următoare, fiind liber, coborî la Peupliers să-i facă o vizită. Stătură de vorbă un ceas. Doamna Calmet voia să afle cum trăia Jean, unde lua mesele, dacă îşi dădea lenjeria la spălat. Îi povestea de fraţii şi surorile lui, se cam repeta, avea aerul acela de şoricel cenuşiu, ochii mici şi rotunzi

rămâneau fără expresie. În timp ce ea pregătea ceaiul la bucătărie, Jean Calmet dădu peste un ziar printre cutiile de lucru. Incinerarea, organ al Societăţii de Incinerare din Vaud, care apare de patru ori pe an.

— Ce mai e şi cu ziarul ăsta? o întrebă Jean pe mama lui, intrigat.

— Îl primesc de când a murit tata. Am intrat în Societate, nu plăteşti decât douăzeci de franci pe an şi ea se ocupă de toate formalităţile, de crematoriu, de reglarea tuturor plăţilor. Îţi dai seama! În loc de opt sute sau o mie de franci, ca toată lumea, plăteşti doar douăzeci pe an, e avantajos. Păcat că n-am ştiut nimic de asta la moartea tatii. Abia după ceremonie au trecut pe aici să-mi vorbească.

Jean Calmet simţea un rău acut. Deschise ziarul şi reperă imediat deviza Societăţii – aceeaşi care împodobea frontonul crematoriului cu literele ei mari, romane:

PER IGNEM AD PACEM[13]

O vinietă sinistră pe un fond negru înfăţişa nişte flăcări izbucnind dintr-un soi de reşou cu spirt.

— Şi citeşti asta? întrebă el.

— De la un capăt la altul, răspunse mama. E foarte interesant şi detaliat.

Jean Calmet se cutremură, începu să transpire pe veranda încinsă de soarele după-amiezii, ceaiul prea dulce îl leşina. Frunzări ziarul: „În caz de deces în afara cantonului Vaud, în Elveţia sau în străinătate, Societatea noastră rambursează familiei aceleaşi prestaţii pe care ar fi trebuit să le suporte dacă incinerarea ar fi avut loc în cantonul nostru, adică: costul incinerării, costul sicriului, cheltuielile de transport de la frontiera cantonului nostru până la crematoriul cel mai apropiat, serviciu de organist.

În privinţa transportării cenuşei, e posibil să fie expediată în Elveţia prin poştă, fără dificultate…”

Îşi imagină mutra factorului când, din pachetul legat cu sforicică, începe să curgă un firicel subţire de cenuşă pe care trebuie să-l adune fără zăbavă şi să-l prezinte familiei

13 Prin foc către pace (în lb. latină în original) (n.tr.).

defunctului. Făcu un efort ca să-şi aducă aminte că cenuşa tatălui său era închisă într-o urnă, în spatele unor gratii ferecate cu lacăt dintr-un columbariu garantat de către administraţia poliţiei. Luă iar ziarul. Pe prima pagină, un membru al Societăţii trimisese un mic poem, Ultimul Foc, care se termina cu următoarele versuri:

Dacă focu-i cel ce ne consumă în cenuşă te preschimbi îndată! Dar când eşti acoperit de humă, La vară ce-ai s-ajungi, măi tată? De ce s-ar osteni grădinărind Cei care ne-au văzut murind!

Jean Calmet lăsă să cadă oribila foaie, dar mama lui o culese, o împături respectuos şi o puse la vedere pe masă. Fără voia lui, din locul unde şedea, mai citi un fragment de articol scăldat de soarele galben al după-amiezii: „Să vorbim mai întâi de Franţa. La Paris, sala de ceremonii cuprinde 200 de locuri (scaune şi fotolii). E decorată somptuos cu mozaicuri şi cu o compoziţie sculpturală: „Întoarcerea Celui Etern". Unul dintre articolele decretului din 31 decembrie 1941 prevede în mod expres: „Imediat după incinerare, cenuşa va fi adunată într-o urnă în prezenţa familiei". Asistenţa nu părăseşte crematoriul înainte de restituirea cenuşii. Aşteptarea variază între 50 şi 60 de minute".

Făcu o pauză, înghiţi o gură de ceai şi reluă ziarul: „Strasbourg. Există două capele: una de 300 de locuri şi alta de 80. Sala mare e dotată cu orgă, cea mică are un armoniu. Ceremonialul este identic, indiferent de localul utilizat.

Din ajun sau cu două zile mai înainte, sicriul este depus în general în încăperile frigorifice ale crematoriului. Cu o oră înainte de începerea ceremoniei este plasat pe un catafalc, acoperit de o pânză mortuară brodată cu argint. Un amvon se află la dispoziţia eventualilor oratori pentru alocuţiuni religioase sau profane. Utilizarea orgii sau a armoniului se face contra cost. Crematoriul din Strasbourg nu posedă columbariu".

Tot mai incitat, întoarse pagina. Silueta doctorului apăru masivă în faţa orologiului înalt.

„Marsilia. Sicriul acoperit cu un cearşaf mortuar negru cu franjuri aurii este plasat pe un catafalc în centrul unei săli mari, prevăzută cu bănci. Un amvon bine poziţionat permite eventualilor oratori să se facă auziţi cu uşurinţă. Nu există muzică. Sicriul este purtat pe braţe într-o încăpere alăturată, unde se află cuptoarele.

Asistenţa poate să se retragă sau să aştepte urna (în jur de o oră) fie în interiorul crematoriului, fie în cimitirul învecinat. Urna, acoperită cu o pânză mortuară, este adusă pe o mică targă pentru a fi plasată în columbariu sau transportată într-o altă localitate”.

Era prea din cale-afară. Jean Calmet, furios, mototoli foaia dublă, făcu din ea un ghemotoc şi-l aruncă cu forţă într-un colţ al verandei, în spatele unei tufe verzi.

— Ce te-a apucat? rosti timid doamna Calmet. Te-a deranjat ceva anume?

La ce bun să răspundă? Se simţea umilit de gestul lui. Privea mânios femeia bătrână, adusă de spate, suferea că era mama lui, că va trebui să moară, că avea să fie redusă la cenuşă şi ea mai înainte de a-i fi putut spune o parte din ceea ce-l zdrobea de ani de zile. O fi bănuit, oare, ceva? ghicise, în adâncul inimii, angoasa mezinului ei, terorile lui, nevoia lui de tandreţe, foamea aceea care îi martiriza sufletul şi fibra? Şi atunci, Jean Calmet făcu un gest pe care nici măcar nu-şi imaginase că l-ar putea face: se ridică, merse spre mama lui, o ridică din fotoliu şi o strânse în braţe. Îmbrăţişa făptura aceea nesemnificativă care nu se zbătea, care nu reacţiona, se lăsa pur şi simplu înlănţuită, mai să se sufoce. Sufla doar mai tare şi Jean Calmet se gândi la gâfâielile Theresei sub cuvertura de aur. „Şi tu ai fost Ofelie, îi trecu prin cap îmbrăţişând trupul descărnat, şi tu ai încântat, ai legănat, ai dezmierdat, ai fost Circe, Melusina, şi tu la fel ca toate zânele din basme şi acum oasele tale împung şi ridurile îţi brăzdează faţa!”

Brusc, Jean Calmet îşi aminti de o pensiune din Corbeyrier, unde petrecuse câteva săptămâni de iarnă cu mama sa, în copilărie. Într-un salon scund şi curăţel, se

adunau pe scaune de răchită, grupuri de doamne şi copii bolnavi de bronşită şi jucau cărţi. Resturile cinei, cruste aurii, cafea cu lapte, mai întârziau sub lustrele sufrageriei cu geamuri. Tati trimitea cărţi poştale de la Lutry. În dimineaţa de întâi ianuarie, patronul împuşcase cu alice o pisică sălbatică în hăţişul acoperit de zăpadă. Ochise îndelung. Jean Calmet avea şapte ani, nu putea să schimbe poziţia puştii. Animalul atins la gât căzuse pe jos, buf, îl adunaseră de pe pietrişul îngheţat care se lipea de pământ şi îl aruncaseră într-o pubelă deschisă din faţa pensiunii. Jean Calmet tuşea noaptea. Mama lui se scula, reşoul era stins, şi îi dădea un rest de ceai pectoral rece. Visa la un afiş cu ţigarete Player’s care arăta o femeie-păpuşă blondă, ca de ceară, în zăpadă. Capete asemănătoare se văd chiar şi astăzi la manechinele magazinelor pentru îmbrăcăminte ieftină. După-amiază, la sfârşitul siestei, o fetiţă de şapte ani făcea pipi într-o oală de noapte fără să închidă uşa. Jean Calmet aştepta ceremonia hârtiei, a chiloţilor de lână şi a ghetelor.

— Te-ai supărat din cauza ziarului? întrebă mama lui cu un glas firav. Jean Calmet simţise vibrând pieptul şubred la suflul vocii.

Da’ de unde, nu era supărat. Era şocat, neliniştit. Nici nu se mai gândea la ziar. Trupul pirpiriu al mamei, cu omoplaţii proeminenţi şi coastele de iepure, îl umpluse de o altă spaimă. Se aplecă şi atinse cu o sărutare fruntea împânzită de riduri mărunte. Către tâmplă, o şuviţă de păr alb făcea pe nebuna şi-i gâdilă neplăcut buzele.

— Ştii, de când tata a fost incinerat, primesc o groază de lucruri de care habar n-aveam. M-am înscris în Societate gândindu-mă că o să am în curând nevoie de ea.

Tăcere. Cei doi erau în picioare, în lumina care pălea.

— Rămâi la masă?

Vocea tremura. Era o întrebare umilă, o rugăminte, nici nu îndrăznea să creadă aşa ceva, Jean e un sălbatic, Jean fuge întotdeauna, chiar de când era copil îi spunea „pisoiul care cutreieră de unul singur”… Biată voce bătrână! Biet schelet povârnit, biată faţă care imploră,

biată privire înceţoşată de lacrimi şi care rămâne goală, cenuşie, albăstrie, decolorată de ani şi de supunere. O să moară. Şi tu, scumpa mea, la crematoriu. Dumnezeu e un ticălos.

Jean Calmet plecă de la Peupliers înainte de cină. Nu se simţea în stare să mănânce în faţa acelei femei bătrâne cu gesturi încetinite: mâna care nu mai poate tăia carnea, gura din care se prelinge un firicel de salivă, care şuieră mestecând, gura aceea zgomotoasă.

Pe când urca spre oraş, îl urmărea privirea uzată ca de un prea vechi reproş: irisul care fusese de un albastru-miozotis şi care ajunsese şters, care pălise, care începuse să semene cu privirea orbilor – dar poate că inima vedea acum mai limpede, mai profund decât ochiul? Jean Calmet visa şi revedea scene din copilăria lui. Apoi îşi aminti de petele de bătrâneţe de pe mâini, pete cafenii, aproape violet. În curând îşi va pierde memoria, va confunda totul, nu va mai fi în stare să se mişte singură. Stăpânul ei a murit. Trebuie să moară şi ea. Cine va închide ochii bietului obiect împuţinat între perne? Jean Calmet se sufoca la volanul maşinii ce avansa câte zece – zece metri prin străzile aglomerate ale serii.

*

Gimnaziul stabilise o zi pentru excursii de studiu în toată ţara şi 2 G, clasa lui Jean Calmet, intenţiona să meargă la Berna, puţin în derâdere, puţin dintr-un vechi respect atavic, ca să-şi bată joc indirect de capitala helvetică, de băncile ei, de hotelurile de lux, de masivitatea ei, de dialectul care aduce cu olandeza.

— Putem invita prieteni? Jean Calmet acceptase.

Întâlnirea fusese stabilită în holul mare al gării din Lausanne. Într-o frumoasă dimineaţă de sfârşit de mai se adunară, cu pălării ca de cowboy, la gât cu batiste indiene, în picioare cu ghete, purtând în spinare saci ai armatei americane plini cu benzi desenate şi cartuşe de ţigări. În grup, câţiva invitaţi: băieţi de la Belle Arte, două fete de la Şcoala normală… La câţiva metri, François Clerc îi adună pe ai lui.

— Tu unde mergi? întrebă Jean Calmet.

— La Payerne. Abaţia, ştii, muzeul, apoi o raită pe coline.

François surâde când Jean Calmet îi spune că el merge la Berna.

— Vrei să plonjezi în mistica federală?

Hotărât lucru, acest proiect îi făcea pe toţi să râdă. Jean Calmet se simte puţin lezat, chiar dacă se amuză, chiar dacă râde şi el. Ştie prea bine că Berna îl intimidează inexplicabil: autoritatea Bernei, istoria în piatră şi ciment a Confederaţiei, forţa ei militară, alianţele, execuţia duşmanilor din teritoriile subjugate şi misterul acelor fraze atât de des repetate pe malul lacului Leman, pe un ton de respect şi de iritare infantilă: „Ei au decis, la Berna. Mergi şi întreabă la Berna. Consiliul federal a votat. Berna pretinde”.

Se întoarce la elevii lui.

Îi numără cu o privire discretă. Marc lipseşte. O să vină oare?

Jean Calmet se pregătea să se îndrepte către peronul I, când, în ultima clipă, un cuplu frumos pătrunse prin intrarea principală cu geamuri: Marc şi Therese. Jean Calmet îşi înghiţi saliva, i se puse un nod în gât, începu să tremure, dar nu-i slăbi din priviri pe cei doi care se apropiau parcă dansând prin holul zgomotos.

Se ţineau de mână.

Nu aveau niciun bagaj.

Marc – slab şi lung, cu şuviţa de păr pe faţă, cu chipul şi mâinile bronzate, şi suplu – corpul, iar picioarele bine făcute strânse în pantalonii cârpiţi!

Therese, despletită. Valul de aramă îi cădea în două cascade pe umerii goi. Purta o bluziţă albă cu fir de argint şi pulpele întindeau pânza blugilor la fiecare pas.

Se apropiară de Jean Calmet zâmbind politicos, dădură mâna, îi adresează câteva cuvinte!

Jean Calmet bolboroseşte un salut, numără din nou nervos biletele, are impresia că se clatină, că e gata să leşine.

— Să mergem, zise el în lumina neagră.

Peron brutal luminat, tren mare, verde, tropăieli de-a lungul lui, vagon rezervat, salturi pe platformă, alergături, strigăte, chemări. Jean Calmet înghesuit între Beatrice şi Daisy; în faţa lui, Cristophe desfăcea pliculeţe de chewing-gum şi le întindea celor din jur. Jean Calmet închide ochii, se cufundă într-o materie vâscoasă, opacă, se sufocă. Marc şi Therese. Toată ziua. Numai ce au ieşit din pat şi au coborât alergând din Cetate până la gară. Mână în mână. Strălucitori dis-de-dimineaţă, bătuţi de briza lacului, încă răcoroasă după noaptea de munte a Savoiei şi al luncilor de pe malul Ronului. Iar el, Jean Calmet, singuratic şi posomorât în faţa lor! Simţea dispreţ şi furie. Împotriva lor, împotriva lui, împotriva luminii şi împotriva vântului care zbura prin compartimentul ale cărui ferestre erau deschise. Pentru o clipă dispăru în noroiul acru. Se bălăci. Se scufundă. Muri de ruşine.

Când deschise ochii, trenul traversa platoul verde al Alpilor bearnezi, acoperiţi de zăpadă ca pe ambalajele de ciocolată; pajişti, sate, păduri albastre, păşuni imense, înflorite, dese, şi umbra de smarald a lizierelor. Marc şi Therese stăteau în picioare la o fereastră. Pletele li se amestecau. Marc îşi lăsase un braţ pe umerii ei goi, strângea lângă el dulceaţa aceea de fată, mijea ochii în bătaia curentului, uneori îşi punea capul pe gâtul ei şi îi mângâia fruntea, nasul, cu buzele pe pielea aceea şiroind de aer matinal.

— Căprioare! Căprioare!

Trei vietăţi zvâcniseră dintr-o pădure şi alergau în salturi mari de-a lungul lizierei, pentru ca apoi să dispară în desiş.

Marc şi Therese ridicară geamul şi se aşezară strâns unul lângă altul, cu picioarele întinse pe bancheta din faţă. „Ce frumoşi sunt, gândea Jean Calmet. Cât de puri. Marc este amantul Theresei. Eu, când am vrut să fac dragoste cu ea, m-am dovedit neputincios şi ridicol. Neputincios. Am ajuns un amărât. Sunt gelos. Dumnezeule mare, ce-am făcut ca să mă lipseşti de toate? Sunt ferecat în mine

însumi, separat de ceilalţi, lipsit, vinovat din cauza Legii Tale pe care o îndur ca un copil umilit. Oare bariera va cădea vreodată? Oare îmi va fi dat să am parte de afecţiune, îmi va fi acordată, înainte de căderea definitivă în obscur?" Se apropiau de Berna.

Oraşul apăru solemn şi prosper. Pe umeri le căzu o povară: opt secole de putere şi vigoare indestructibilă. Nu mai cânta nimeni. Fusese nevoie de câteva clipe pentru a-şi reveni din şoc. Ajunseră în centru: piaţa de alimente, piaţa Ursului şi, brusc, cupolele Palatului Federal strălucind pe cerul albastru. Coloane, scări monumentale, ziduri înalte, anexe, acoperişuri coclite; cu o certitudine absolută, edificiul exprima forţa, perenitatea, credinţa în virtutea democratică, înţelepciunea domestică, dispreţul faţă de modă. Toate erau tasate, legate strâns, respirând în acelaşi timp, flancate de bănci enorme şi solemne, o sănătate de bătrân viguros, prosperând pe grămada lui de aur.

Această putere îl irită pe Jean Calmet. Elevii lui începuseră din nou să se amuze. Descifrau, luându-le în derâdere, devizele patriotice şi armele cantonale de pe frontoane. Unii dintre ei intonaseră cântece revoluţionare în care introduceau în batjocură fragmente de imnuri religioase ale Elveţiei sfinte, alţii schiţau un pas de dans, mimând nişte beţivani loviţi în moalele capului de atâta splendoare. Veselia ajunsese la culme când elevii unei şcoli de sergenţi-majori, conduşi de un căpitan mărunţel de dragoni, îşi făcu apariţia în piaţă în pas de defilare. „Zu-miiin Befehl, Halt!" Patruzeci de chipie încremenite, patruzeci de uniforme lucind precum corăbiile încărcate cu fistic; apoi, la comanda „Drepţi!" se aude ca un plesnet pe care le repercutează în ecouri multiple colonadele sfintei pieţe. La treizeci de metri, Jean Calmet şi clasa lui ascultau dialectul gutural al ofiţerului care, extaziat, releva misterele fără sfârşit ale Palatului.

Urcară şi coborâră pe străduţe cu arcade, se opriră un moment sub un orologiu de unde ieşeau pline de ifose personaje în costume de gală şi căruţe articulate, trecură

prin dreptul altor bănci care reproduceau mistic stilul fronton-cupole-coloane ale templului federal, se opriră în faţa ambasadelor ale căror grilaje, ecusoane şi limuzine blindate, cu pneuri albe, îi duceau cu gândul la parodiile unor filme de spionaj, cumpărară bere şi cârnaţi de la chioşcuri, băură şi mâncară în aer liber, îngrămădiţi pe băncile verzi ale unei promenade care domină Aar-ul, aruncară sticlele goale în fluviu, luaţi la zor imediat de un supraveghetor care-i făcu „Welsch student”, cântară cât îi ţinea gura o strofă din Internaţionala sub nasul bătrânului foarte încurcat şi scandalizat, în fine, ajunseră la Groapa cu Urşi şi imediat le reveni buna dispoziţie, se amuzară cu o plăcere ce părea să vină din copilăria lor atât de apropiată. Era ca o fântână foarte largă, pietruită grosolan, împărţită în mai multe spaţii bine aerisite, în mijlocul cărora un arbore înalt, uscat, tot numai gheare, se înălţa precum un condamnat la moarte. În fundul gropii, în prima cavitate, un urs foarte mare, foarte negru, dolofan, cu grumazul cocoşat de grăsime, se ridica în două picioare şi-i implora pe spectatori, imitând hazliu un om care se roagă, care îşi împreunează mâinile. Rostogolea nişte ochi rotunzi, dar mersul lui hotărât şi crud, dinţii ascuţiţi, un firicel de bale prelins din botul lung şi mobil, ghearele, mai ales, curbate, lungi ca nişte lame de oţel negru, îi dădeau un aspect de ferocitate paradoxală şi comică. Un om îi aruncă un pumn de morcovi şi ursul se lasă să cadă suplu, se auzeau ghearele râcâind pământul, apoi se refugia ca să-şi ronţăie morcovii zgomotos. Jean Calmet îşi amintea ce i se povestise, copil fiind, într-o zi când venise la Groapă cu părinţii: un ţânc căzuse înăuntru, paznicul plecase după cumpărături, nimeni nu putuse interveni, copilul fusese devorat de ursul enorm sub ochii înspăimântaţi ai părinţilor şi ai mulţimii! Doctorul nu-l cruţase de niciun amănunt, admirând rapiditatea ursului, voracitatea lui extraordinară. „Ştii, adăugase el, fixându-şi curios propriul fiu, a devorat băiatul cu totul, la sfârşitul ospăţului au rămas doar doi pantofi”. Iar doctorul. Iar tatăl lui. Nu era oare el masculul acela musculos şi nesătul care domnea în

fundul Gropii? Să se fi întrupat încă o dată ca să-şi zdrobească fiul cel mic sub asprimea autorităţii lui? Numai pantofii: Jean Calmet, îngrozit, retrăia povestirea tatălui, simţind teroarea de atunci, căutând fără voia lui, pe pavajul acoperit de excremente proaspete şi resturi de legume, urmele oribilului ospăţ, petele de sânge şi cei doi pantofiori de care fiara se lipsise.

Dar elevii lui scoteau strigăte admirative de pe cealaltă parte a rampei, fetele îl chemau. Jean înconjură fântâna şi li se alătură, asistând la spectacolul caraghios şi deosebit care-l făcu să uite de scena sângeroasă. O ursoaică mare, blajină, împingea cu botul trei ursuleţi cu guleraş alb care se zbenguiau, se rostogoleau, îi săreau în spinare, făceau tumbe, o zbugheau brusc la fugă, galopau, se întorceau între labele şi botul mamei lor cu o plăcere vizibilă. Ursoaica clătina capul la dreapta, la stânga, supraveghindu-şi progeniturile, părând că râde. Păi sigur, toată lumea putea să vadă, râdea, cu botul deschis, fericită, înveselind asistenţa. Cu o lovitură de labă proiectă un pui, ca pe o minge, de peretele de piatră: mirat, poate că-l durea, ursuleţul scoase un răget răguşit şi rămase, aiurit, în soare, în tip ce mama îl chema cu un soi de behăit jalnic.

Jean Calmet încetă să mai privească animalele şi se întoarse spre elevii lui. Aplecaţi peste balustradă, lipiţi de piatră, cu unghiile instinctiv înfipte în ea, urmăreau mişcările animalelor cu o curiozitate extraordinară. Deodată, Jean Calmet se simţi pălind, i se făcu frig, o senzaţie de greaţă îi aruncă din stomac un pumn de acid: de cealaltă parte a Gropii, proiectaţi pe cer, îmbrăţişaţi, superbi, Marc şi Therese stăteau în picioare, înlănţuiţi, pletele le fluturau în vânt, trupurile lor la unison se asemănau, îşi plecau capul unul spre altul pe fondul cerului scânteietor. Jean Calmet începu să tremure. Închise ochii. Îi deschise din nou. Cei doi erau tot acolo, ca pentru a-i aduce aminte de eşecul lui când se culcase prima dată lângă Therese. Ca pentru a-i aduce aminte de vârsta lui. Pentru a-l îndepărta de odăiţa din Cetate. Pentru a-i

interzice s-o mai vadă pe fată.

Cu moartea în suflet, simţi în inima şi în gândul lui toate cuţitele geloziei. I se făcuse ruşine, pentru că el îi iubea din dragoste şi pentru că îi iubea din afecţiune pe Therese şi pe Marc. Da, îi era ruşine, suferea de ruşinea aceea, dar un tumult confuz striga în el nişte lucruri care se precizau, care deveneau dure, care se solidificau murdar: „Neputinciosule! Idiotule! Gelosule! Ce mai aştepţi ca să laşi locul liber o dată pentru totdeauna?” Se clătina sub injurii. „Să laşi locul liber! auzi, imbecilule? Cam de multă vreme ar fi trebuit să înţelegi!”

Elevii se adunau şi se puneau în mişcare pe străduţele înguste. După-amiaza era pe cale să capete culoarea aurului stins. Urmau să ajungă la un pod străjuit de obeliscuri, când clasa încremeni dinaintea unui moment uluitor. Răsunară strigăte, râsete. Jean Calmet, care de o vreme mergea ca un somnambul, ridică ochii stupefiat: un Căpcăun stătea pe un trunchi de coloană deasupra unei fântâni, devorând un copil pe jumătate înghiţit, ale cărui fese goale şi pulpişoarele grăsuţe se zbăteau în gura lui însângerată! Jean Calmet miji ochii ca să vadă mai bine scena înspăimântătoare. Îndesat, cu faţa lată, gura căscată, imensă, dinţii rari înfipţi în spinarea copilului, exprima o plăcere surdă, iar nasul lui gros şi lat, ochii albaştri, tot rictusul figurii, totul îi insulta pe trecătorii nevoiţi să asiste la crima lui. Îţi dădeai seama, văzându-l atât de sigur pe el, lacom şi viguros, că nimic nu ar fi putut întrerupe infamul lui regal. Monstrul era instalat confortabil, îmbrăcat într-o tunică de un roşu sângeriu, în nădragi verzi până la genunchi, pătaţi de o rugină asemeni unor stropi oribili. Cotul drept ridicat în sus, laba enormă susţinând ţâncul gol în gura larg deschisă şi stacojie. Sub braţul stâng, o rezervă de carne proaspătă: o fetiţă grăsuţă, cu păr lung, faţa descompusă de ţipete şi plâns, biată victimă gata pregătită să fie hăpăită la masa următoare. La cingătoarea lui, tot pe stânga, un coş din care ieşeau busturile unor fetiţe şi băieţei urlând cu gura larg deschisă. Erau foarte palizi şi pielea lor făcea un

contrast izbitor cu tovalul arămiu al asasinului. Un copilaş reuşise să iasă din coş până în dreptul burţii, încerca să fugă, depunea un efort teribil, se crampona de piciorului ca să se ajute, şi această tentativă zadarnică – lacrimile, trupuşoarele care se contorsionau – sporea oroarea răspândită de uriaşul pe care nimic nu-l putea opri să înfulece. Un alt copil era atârnat de cingătoare, pe dreapta, alături de cuţitul de măcelărie. Şi el se zbătea, lovea cu picioruşele în genunchiul monstrului căruia se vede că-i plăceau mişcările acelea, se bucura, era nerăbdător să guste din carnea vie care se contorsiona priponită în legături şi în coşurile lui. Carnea proaspătă trăia şi se zbătea chiar pe coapsa lui, pe pielea lui, stârnindu-i apetitul, provocându-i râsul. Veselia lui Jean Calmet făcuse o descoperire cutremurătoare: semăna cu tatăl său. Să fi fost oare o nouă imagine a părintelui resuscitat din crematoriu pentru a-l avertiza şi a-l persecuta mereu? Era chiar doctorul, umerii lui largi, spatele îndesat, forţa aceea apăsătoare, jovială şi crudă degajată de tot acel trup. El era, fără tăgadă: siguranţa aceea în situaţii grele, lăcomia insolentă, ochii albaştri sfidând lumea ca două focuri atotputernice, râsul întins pe faţă şi dinţii rari sub buzele groase. Jean Calmet îşi amintea de ritualul fiecărei seri, scrâşnetul cuţitelor ascuţite unul de altul:

— E aşa frumuşel copilul ăsta că-ţi vine să-l mănânci. De altfel, chiar am să-l mănânc. Am să-l ronţăi aşa, crud!

Şi mârâiturile, balele, mimica de nerăbdare şi de poftă care întovărăşeau feroce ascuţirea, şi mâna groasă a doctorului strângând gâtul lui Jean, imobilizat pe genunchii lui la fel de tari ca şi cei ai oribilei statui.

Jean Calmet îşi dădu seamă că uitase de elevii lui. Ei se distrau, se stropeau cu apă din fântână, cumpărau cărţi poştale cu statuia: Kindlifresserbrunnen, silabiseau ei dându-şi silinţa. Fântâna Devoratorului de copii! Fântâna Canibalului! Şi Jean Calmet îşi aminti de Cronos, care îşi devorase de vie progenitura, de fantasticul Saturn înghiţindu-şi descendenţii, de Moloh însetat de sângele

tinerilor puri, de teribilul bir de carne proaspătă plătit de Creta divinului Minotaur din adâncurile labirintului său şiroind de hemoglobină. Şi el. Tatăl lui îl devorase. Îl hăpăise. Îl nimicise. O ură turbată îl ridica împotriva doctorului, împotriva tuturor celorlalţi căpcăuni care îşi masacraseră fiii, copiii, tribut constant împrospătat cu carne tânără, cu carne pentru mâncăruri, cu carne pentru plăceri, cu carne de tun, toată această carne pe care ei o sacrificaseră înspăimântător de la o vârstă a lumii la altă vârstă a lumii, ca să se hrănească, să se distreze, să-şi potolească foamea, să crească! „Gilles de Rais[14]! Erzsebet Báthory, nevăstuică însetată de urlete! Şi voi, hăitaşi din Leipzig şi din Mainz, ascunşi prin văgăunile voastre, privind noaptea cu ochi înroşiţi, voi, spintecători de fete, voi care daţi târcoale prin sălile de operaţii, hoţi de copii pe care îi îndesaţi în tolbe. Voi care devoraţi măduva, sugeţi sângele, toţi vampirii, toţi măcelarii, toţi cei care sfâşiaţi, tăiaţi, tranşaţi copii bucălaţi şi dolofani, voi care lingeţi gropiţe însângerate, ucigaşi de îngeri, asasini de fecioare rumene!” Jean Calmet privea ţintă statuia Ucigaşului şi vedea înşirându-se o întreagă galerie veninoasă, împroşcată de sânge. Iar tatăl lui era ultimul monstru al descendenţei atroce! Şi a trebuit ca Jean Calmet să-i fie oferit ca fiu mai mic, cu mâinile şi picioarele legate, la discreţia lui, slab, imobil, neputincios! Neputincios.

Asta era. Terorizându-l, devorându-l, însuşindu-şi-l ca pe un obiect pe care îl zdrobea, însângerându-l după bunul său plac, doctorul voise să-l sterilizeze pentru a-şi păstra puterea de tată, de şef autoritar şi dur, aşa cum ţinea să rămână cu orice preţ. Fraţii lui fugiseră. Surorile lui fugiseră. El rămăsese în puterea Stăpânului, el, Jean Calmet, şi fusese asasinat.

Tinerii începuseră să devină nerăbdători, înserarea cobora asupra oraşului. Plecară spre gară. Întorcându-se, Jean Calmet aruncă o ultimă privire după care îşi continuă

14 Gilles de Rais (1400-1440), mareşal al Franţei. Nenumăratele crime comise împotriva copiilor au condus la executarea lui (n.tr.).

imperturbabil abjectul festin.

Inima îi era plină de amărăciune şi de furie. Ce ticăloşie. Therese şi Marc mergeau înaintea lui. Se ţineau de mijloc. Jean Calmet se uita la fesele lor mişcându-se în blugi, la picioarele fine, musculoase, la felul lor de a păşi. O clipă şi-i imagină pe cei doi tineri daţi pe mâna preoţilor lui Moloh sau Baal, o văzu pe Therese, pe jumătate goală, zbătându-se în coşul purtat în spate de Căpcăun, auzea ţipetele lui Marc, pe care uriaşul îl strângea de gât, îl sfărâma, îl îndesa – cum face Saturn – în gura mare cât o cavernă! Picioarele băiatului se agitau grotesc în aer, pârâiaşe din preţiosul lui sânge curgeau pe cazaca monstrului înfometat! Dacă nu moare ca un martir, va sfârşi în pulbere, ca toţi ceilalţi, sau putrezind într-o groapă.

Membrele i se vor desprinde şi se vor adânci în pământul muiat de ploaie. Sărmanul Marc! E doar o chestiune de ani. Baal sau coasa.

În gândurile acelea triste, Jean Calmet îşi recunoştea gelozia şi se simţi umilit de josnicia ei. Cât a fost ziua de lungă, Therese nu i-a adresat niciun cuvânt. Nicio privire. El îşi regăsea singurătatea ca pe o meteahnă. Cine îi va mai reda viaţa? Devenea devorator la rândul lui. Începea să viseze la sacrificii, auzea trosnind oasele celor care îl respinseseră, îi îngropa. I se făcu frică, i se făcu frig. Ajunseseră la gară. Felinarele se aprindeau. Frumoşii copii cântau când urcară în tren.

IV.
JERTFIREA.

Am strigat mormântului: tu eşti tatăl meu!
Iov, XVII, 14

După câtva timp, într-o seară, Jean Calmet bea solitar o bere la Lyrique, când se deschise uşa cafenelei şi intră un personaj pe care evită să-l privească, prefăcându-se că nu-l recunoaşte, chiar dacă acesta, din locul unde şedea, nu-l slăbea din ochi şi încerca să-i atragă atenţia. Tipul comandă şi el o bere, o bău grăbit, plăti, îşi îmbrăcă impermeabilul şi, când să iasă, se abătu din drum şi se apropie de Jean Calmet cu mâna întinsă.

— Vă mai amintiţi de mine, nu-i aşa? Jean Calmet şi-l amintea chiar foarte bine. Slăbănogul era Georges Mollendruz. Mollendruz, şeful unei grupări hitleriste care avusese neplăceri cu poliţia.

Mollendruz care edita pe cheltuiala lui un mic ziar neonazist, Europa reală, în care eructau câţiva nostalgici ai măreţiei Nürnbergului de dinainte de război şi ai soluţiei finale.

Jean Calmet, agasat, îi întinse o mână reticentă. Celălalt o luă – avea palma umedă – şi se aşeză fără să aştepte să fie invitat.

— Acceptaţi o bere, domnule Calmet? Fac cinste! Glasul se voia cordial, dar de câteva clipe Jean Calmet încerca o vie nelinişte care nu înceta să crească: ochii spălăciţi ai lui Mollendruz îl priveau insistent, cu o curiozitate neplăcută, mâinile îi tremurau continuu… Mollendruz reprezenta o tristă companie: era considerat un om de nimic.

Jean Calmet îl întâlnise prin bistrouri în timpul studenţiei. Erau cam de aceeaşi vârstă. Pe vremea aceea, Mollendruz milita într-o secţie a Zvasticii şi etala fotografii ale lui Hitler pe sub nasul mesenilor puşi pe zeflemea.

Nu se ştia prea bine din ce trăia acum: ca jurnalist, trimitea articole ziarelor belgiene de extremă dreaptă.

Fusese dat afară din mai multe şcoli particulare, unde se încăpăţâna să predice fascismul şi revoluţia europeană fiilor de nababi ai automobilului veniţi să-şi rateze bacul la Lausanne. Pentru a subzista trebuie că dădea oarecare meditaţii la el acasă.

Mollendruz afişa grimasa unui zâmbet.

— Aţi rămas tot la Gimnaziu?

Lui Jean Calmet i se făcu silă de această întrebare.

— Încă nu m-au dat pe uşă afară, răspunse el fără plăcere. Avea impresia că Mollendruz îi întina elevii provocându-l să vorbească de munca lui.

— Aţi citit ziarul nostru, domnule Calmet, în ultima vreme?

Jean Calmet nu-l citise.

— Ciudat, reluă Mollendruz, îl expediem tuturor instituţiilor oficiale şi, în plus, fiecare profesor îl primeşte regulat la domiciliu. Asta se numeşte informaţie, cred că sunteţi de acord.

Şi adăugă cu un zâmbet suspect:

— Ne vedem forţaţi să luptăm împotriva propagandei de stânga care vizează cancelariile zi de zi.

Jean Calmet asculta stupefiat limbajul acela. Omul continua, mijind ochii.

— Nu suntem decât o mână de oameni, dar eu am încredere, va veni şi ziua noastră! Nu putem lăsa Europa să meargă la pieire sub loviturile subterane ale maoiştilor şi ale anarhiştilor iresponsabili care guvernează sub oblăduirea lui Nixon. Aproape peste tot, grupări înrudite cu a noastră se organizează sau se reorganizează. La Paris, la Bruxelles, la Londra, în Germania, evident, la noi în Geneva, oamenii reacţionează, oamenii conştientizează, se înarmează, răspund, demonstrează! Nu mai e de suportat, domnule Calmet! Ceea ce ne trebuie nouă este un nucleu de oameni hotărâţi, militanţi, care nu se dau în lături de la manifestări dure. Amintiţi-vă de prietenii lui Hitler şi de Societatea Anonimă de la München, care organizau reuniunile de propagandă prin braserii. Erau mitraliere în cele patru colţuri ale sălii, domnule Calmet, opozanţii erau

ciomăgiţi cum trebuie şi exterminaţi! Treaba nu lâncezea! Când mă gândesc că orice golănaş de comunist ia cuvântul şi debitează tot ce vrea.

Sub imperiul patimii, glasul oţeţit mai urcase cu un ton, ochii mici, de liliac, luceau urât între pleoapele înroşite.

„O fi băut? se întreba Jean Calmet. Nu, e din cauza iritării, el crede în tot ce spune. O să plec. Am să mă ridic, am să-i refuz mâna întinsă şi am să părăsesc cafeneaua. Nesuferit tip”. Astfel gândea Jean Calmet şi totuşi nu se ridica: o tulburare grea se insinua în el, apăsătoare, imobilizându-l sub privirea lui Mollendruz. Cafeneaua era plină, se făcuse cald, conversaţiile şi râsetele alcătuiau o hărmălaie în care Jean Calmet era paralizat ca o insectă prinsă în clei. Mollendruz tăcuse. Jean Calmet alinie banii pe masă.

— Gata, plecăm? rosti Mollendruz cu regret. Chiar aşa? Nu veniţi la mine să bem un pahar? Ca între colegi. Locuiesc prin apropiere, să ştiţi. Nici măcar nu m-aţi lăsat să plătesc rândul meu.

Ce era în capul lui Mollendruz? Laşitate? Invidie faţă de colegul din învăţământul public? O frică umedă, o teroare meschină, un cutremur din centrul fiinţei care-l făcea să arunce priviri înroşite în jurul lui, să inspecteze rapid fundul cafenelei, să spioneze un vecin, să clipească spre geamul cabinei telefonului, apoi să-şi întoarcă privirea spre Jean Calmet, să şi-o aţintească asupra lui, într-o fracţiune de secundă, cu o răutate ironică, interogativă şi vrednică de milă. Asta era, Mollendruz se întreba dacă demonstraţia lui avea să prindă. Douăsprezece fără un sfert, miez de noapte. Uşa cafenelei era deschisă în ploaie, chelnerii adunau sticlele, ultimii clienţi îşi îmbrăcau hainele gata de plecare. Mollendruz insista.

— Veniţi la mine să bem un păhărel de bere! Impresie proastă. Jenă. Furie împotriva lui însuşi. Dar printr-un soi de mimetism, a cărui tristeţe o sesiză primul, Jean Calmet se vedea incapabil să-i ţină piept lui Mollendruz sau chiar

să-i dea un brânci pe loc. Celălalt se lipea. Ieşiră împreună.

— Într-adevăr, locuiesc chiar alături, repetă Mollendruz sub ploaia rece. Doar un păhărel, în viteză.

Urcau pe Avenue Georgette. Ultimele troleibuze se întorceau la depou, în zgomotul cauciucurilor care împroşcau trotuarul.

Două minute. Ajunseră la Villamont.

— Aici stau, spuse Mollendruz şi deschise uşa unui imobil la parterul căruia se afla o florărie. Jean Calmet observă în treacăt oribilul roşu viu al ciclamelor de seră sub cele două reflectoare ale vitrinei.

Mollendruz deschise uşa, aprinse lumina şi îl trase de braţ pe oaspetele lui până în pragul unui birou şi-l introduse ceremonios.

— Priviţi, domnule Calmet, priviţi! Toate astea trebuie să vă spună ceva, nu?

Jean Calmet rămase prostit, incapabil să facă un pas, în timp ce sudoarea începuse să-i curgă pe frunte şi la subsuori.

În fundul încăperii, sub un stindard al Celui de-al treilea Reich, cu zvastica şi vulturul cu aripile întinse, trona o imensă fotografie a lui Hitler cu privirea extraordinar de vie. Se mai puteau vedea colecţii de trofee şi de decoraţii printre care se distingeau cruci de război, fanioane, arme, fotografii şi mai multe insigne.

Mollendruz îşi lăsase mâna pe umărul lui Jean Calmet.

— Ce ziceţi, domnule Calmet, nu vă uimeşte muzeul meu? Priviţi aici. Ultra-rară. Cunosc persoane care ar da o avere pentru o piesă ca asta.

Şi desfăşură pe masă o brasardă neagră cu marginile argintii pe care se vedeau litere gotice dintr-un argint mai oxidat:

SS-Schule Braunschweig

— Una dintre cele două şcoli de la Waffen SS, domnule Calmet. Vă daţi seama?

Mângâia stofa neagră, îşi plimba îndrăgostit degetele pe relieful literelor ascuţite; îi întinse brasarda lui Jean

Calmet care se cutremură ca la atingerea cu pielea unui şarpe şi se grăbi s-o pună la loc pe masă.

— Waffen SS, visa Mollendruz. Deschideţi albumul ăsta, domnule Calmet!

Îi puse în mână un caiet mare, legat ca un album cu fotografii de familie. Amintiri de la parade, de la concerte, de la ceremonii militare ale gloriosului corp de armată.

— Dar aţi venit să beţi o bere, domnule Calmet! Am şi uitat!

Dispăru, uşa frigiderului pocni, Jean Calmet îl auzea mişcând sticle şi pahare. Se aşeză într-un fotoliu şi aşteptă. Stingherit, transpirat, nu reuşea să scape de flăcările aruncate de stindardul roşu: în centru, pe aria ei circulară, crucea îmbârligată îşi învârtea întruna braţele aidoma unor picioare de păianjen malefic. Sub ea, lucind în rama neagră, Adolf Hitler privea insistent în direcţia lui Jean Calmet, de parcă ar fi căutat să-i vorbească de dincolo de spaţiu şi timp, de parcă ar fi căutat să întâlnească ochii bietului om aşezat într-unul dintre fotoliile adeptului său pentru a-l convinge cu orice preţ.

Mollendruz se întoarse de la bucătărie cu sticlele şi servi berea.

— Tşte-rtete cu Führer-ul nostru, ce ziceţi, domnule Calmet! Sunt perfect de acord cu dumneavoastră, portretul acesta este uluitor. Trăieşte! Cheamă! Ah, ce atitudine are bustul, silueta cambrată, fantastica forţă a ochilor!

Şi adăugă pueril, ca pentru sine:

— Nu ştiu ce m-aş face fără fotografia asta. Şi apoi mai tare:

— Un nazist autentic, unul dintre secretarii Kommandaturii din Lyon, mi l-a dăruit în semn de încredere. Da, fotografia vorbeşte de la sine, Führer-ul nostru nu-i mort, domnule Calmet. Ca şi genialul proiect al Marelui Rich, ca şi Europa reală. Luaţi simbolul nostru aşa cum este el: zvastica. Vedeţi? Ea trăieşte! Nu încetează să se rotească aşa cum se rotesc soarele, pământul, planetele, imagine a vieţii pe care nimic n-o poate întrerupe!

Altminteri, un semn foarte simplu: de câte ori am intrat prin pisoare şi am găsit un graffiti cu zvastica. Gravat cu vârful boldului, trasat cu creionul, zgâriat pe tablă, n-are importanţă, simbolul este prezent, radiază, iradiază, cea mai bună dovadă că nimic nu poate ucide crucea Reich-ului!

În clipa următoare se petrecu un lucru surprinzător. Mollendruz îşi lăsă paharul de bere pe măsuţă şi porni vioi spre portretul lui Hitler. La doi metri de fotografie, încremeni, bătu tare din călcâie şi ridică braţul:

— Heil Hitler!

Ca un lătrat în tăcerea casei adormite.

Jean Calmet tresări, dar Mollendruz nu-i dădu timp să se reculeagă. Se întoarse spre oaspetele lui cu o expresie de sfidare în ochii mici.

— Vom învinge, domnule Calmet. Vom lua Europa, vom recuceri lumea întreagă!

Se agita ca un manechin. „Şi eu, ce caut eu aici? se întreba cu amărăciune Jean Calmet. Sunt şocat şi toată comedia asta îmi întoarce stomacul pe dos”. Pierduse noţiunea timpului. Îşi bea berea maşinal. Uitase de Therese, şi de elevii lui, şi de lecţii; se pierdea în ceva searbăd şi vâscos. Berea era lipicioasă. Paharul la fel şi totuşi îşi turna mereu de băut.

Trecu aproape o oră, în timpul căreia Mollendruz, surescitat, îl puse pe Jean Calmet să răsfoiască un teanc întreg de Gringoire şi de Eu sunt pretutindeni, detaliindu-i o planşă cu profiluri israelite – nas, gură, lob al urechii, dispunerea firelor de păr, umeri, burtă, talpa picioarelor, toate erau pe larg comentate sub un titlu cu litere majuscule:

ÎNVĂŢAŢI SĂ-I RECUNOAŞTEŢI PE YUPINI!

Gheaţa îi ardea stomacul. Se ridică brusc, furios, disperat. Nici nu-i trecu prin cap să-i strângă mâna lui Mollendruz. Acesta, pricepând că mersese prea departe, stătea nemişcat în pragul uşii, puţin adus de spate; doar ochii săi sondau chipul lui Jean Calmet cu o satisfacţie vizibilă. Jean Calmet îl salută cu o înclinare a capului,

coborî scara şi ieşi în aerul rece.

Nu mai ploua. Trei ore de dormit. Cu toată umilinţa acelei seri pe umeri, Jean Calmet se îndrepta spre Villamont stăpânit de trista idee că, din tot corpul profesoral al gimnaziului, doar el era pe stradă la ora aceea, venind de la o vizită abjectă. Şi, în restul de noapte care-i rămăsese, ca pentru a-l pedepsi, tatăl lui îi reveni în vise: când taurul ce gonea pe panta neagră şi îl zdrobea, când în cabinetul de la Lutry, cu doctorul care-l sufoca în braţele lui de căpcăun în faţa orologiului înalt asemeni unui sicriu pus în picioare. Şi, în revărsat de zori, când mierlele îşi începuseră cântecul prin grădini, cineva strigă: „Heil Hitler!” din fundul unei curţi, şi Jean Calmet se trezi din febra care-l cuprinsese.

În timp ce se rădea, urmărind din ochi pe pielea lui cum progresa lama, încă mai râgâia berea pe care nu avusese timp să o digere.

Troleibuzul mare, albastru intră în piaţa Saint-François prin artera secundară din dreapta. Jean Calmet stătea în plin soare în faţa vitrinei lui Manuel care presta diferite servicii la domiciliu. Deodată, un şobolan zvâcni dintr-o gură de aerisire, chiar alături de el, şi o luă în zigzag, înnebunit, pe trotuar. O fracţiune de secundă! Jean Calmet nu avusese decât timpul să gândească: „Un şobolan!” – mai târziu îşi va spune că era un şobolan mare, cenuşiu, cu spinarea jupuită şi coada lipsită de păr şi va crede chiar că înregistrase zgomotul ghearelor mici pe trotuar – că şobolanul se aruncă în lumină, orbit, aleargă fără să vadă nimic, troleibuzul ajunge în dreptul bisericii, accelerează ca să treacă pe verde peste Grand-Pont, şobolanul se precipită – „Nu, nu!” cugetă prosteşte Jean Calmet, „Şobolanul şi troleibuzul se vor întâlni prin forţa împrejurărilor” – gata, s-a făcut, enorma roată din dreapta a muşcat corpul rotund, fusiform al şobolanului, cei opt metri ai vehiculului încă mai defilează prin faţa lui Jean Calmet care nu se clinteşte, care se uită la pata de un roşu lucitor între maşinile ce încetinesc şi se opresc una după alta.

Jean Calmet se apropie.

Şobolanul plesnise sub greutatea troleibuzului.

De aproape se vedeau două resturi distincte. Prima, cea observată de pe trotuar, era învelişul şobolanului, pielea care rămăsese legată de capul complet stâlcit. O formă roşie, mai exact un contur, coada ataşată de sacul plesnit, craniul aplatizat ca o frunză stacojie, botul cu doi dinţi care se vedeau bine în praf, curbaţi, ca de copil. Întregul profil e de un roşu uleios care începe să capete deja reflexele metalice ale sângelui pe cale să coaguleze.

Cealaltă rămăşiţă era un pachet de viscere roz şi verzi care ţâşniseră la doi metri când sacul plesnise.

Ora trei după-amiază.

Jean Calmet avea întâlnire cu Therese.

Mergea pe strada Bourg, gândind la martiriul şobolanului. De ani de zile animalul se cuibărise prin pivniţele şi ungherele de sub magazinele de modă, ale celor de încălţăminte fină, de bijuterii scânteietoare; ani de zile dăduse târcoale, scormonise, inventariase, clasase, balizase întregul lui labirint de sub eleganţa cea mai insolentă a Europei. Sub stocurile de vizon şi râurile de diamante. Sub grămezile de caviar. Sub rubine, carate, mecanisme electronice. Sub pieile tăbăcite şi botinele cusute de mână. Şi într-o după-amiază, pe la orele trei fără douăzeci, a ieşit din văgăunile lui. Hazard? Expulzat de o soartă rea? Gonit de alţi şobolani? Capriciu? Dorinţă de a vedea lumea? Se săturase de sălbăticia lui, ieşise la soare şi fusese zdrobit patru metri mai departe. În climatul nostru nu e bine să fii independent. Nu e bine să rămâi nesociabil, exigent în oraş. Jean Calmet îşi amintea de ariciul care-l sfătuise într-o noapte cu lună, de pisica după care se luase pe malul lacului. Şi ei erau la fel, nişte franctirori, nişte smintiţi, nişte singuratici, nişte panicaţi. Doi ani, trei ani, şobolanul trăise, sfidase oraşul, mândru, violent, concentrat asupra poftelor şi dorinţelor lui, jefuitor la pândă, senior silenţios, apărat de fortificaţii sub centrul oraşului, creier solitar care alerga ca o lanternă mică prin culoarele de umbră, inimă opusă inimii publice, inimii

zgomotoase din miezul zilei!

Jean Calmet ajunse în capul străzii Bourg, coti la stânga, traversă Saint-Pierre şi se angajă pe podul Bessières, care se arcuia, foarte sus, peste strada Saint-Martin. Era podul sinucigaşilor: de mai multe ori pe săptămână câţiva se aruncau în gol şi se zdrobeau treizeci de metri mai jos, în faţa pompelor de benzină ale garajului Peugeot. Pompistul păstra la îndemână un sac de rumeguş ca să absoarbă balta de sânge peste care maşinile clienţilor lui riscau să patineze şi să se murdărească. Fără să mai aştepte sosirea ambulanţei municipale, acelaşi pompist, prin tradiţie, acoperea cadavrul dezarticulat: oricând se putea vedea cuvertura împăturită cu grijă alături de o pompă de benzină. Era murdară şi părea scorojită de cruste brune.

Traversând podul, Jean Calmet se ţinea cât mai departe posibil de balustradă, din cauza ameţelilor, şi îşi imagina de fiecare dată întregul mecanism delirant din ultimele clipe ale condamnatului. „Mă opresc pe trotuar; mă prind zdravăn de balustradă; îmi trec piciorul peste bara de metal; acum văd strada de jos, garajul, asfaltul orbitor în fundul abisului; nu şovăi; vreau să mor; nu şovăi; îmi fac vânt; la naiba, sunt în gol, cad, răsuflare tăiată. Eu”. Jean Calmet auzise vorbindu-se că îţi pierdeai cunoştinţa înainte de a ajunge jos.

Oroare.

Mijlocul podului.

Cei care se aruncau erau şi ei nişte sălbatici, nişte avizi, nişte tăcuţi pe care lumea îi ciopârţise şi îi trimisese la moarte. Ca şobolanul. Ca toate animalele eroice care se bat împotriva hidrocarburilor, a vanităţii, a superstiţiilor, a plăcerii imbecile, a laşităţii: ulii împuşcaţi în plină zi, vulpi hăituite cu gaze, bursuci ucişi în capcane cu lovituri de bâte, cucuvele crucificate, şoareci înecaţi în găurile lor, bot-groşi străpunşi de carabine cu aer comprimat, veveriţe otrăvite cu stricnină, pui de ciută cu labele retezate de secerători mecanice, mistreţi mitraliaţi în somn, iepuri strangulaţi, cerbi doborâţi cu puşti de asalt, pisici luate ca

ţintă noaptea de automobilişti, broaşte, arici de pe străduţe, asemeni unor omlete însângerate sub vântul răcoros. Therese îl aştepta la Evêché.

Cât mister în faţa asta! Ca miezul unui fruct, şi învelişul e la fel de misterios, luceşte blând, raze sălăşluiesc în pletele care îi luminează chipul frumos aplecat asupra unei cărţi, fruntea înaltă, pometii bine conturaţi, gâtul la care curge un colier de fier ce se pierde în bluza brodată. Poartă blugi şi saboţi. O fată tânără. Va împlini douăzeci de ani pe 16 august. Zodia Leului. Sub bluza albă cu o platcă de broderie demodată, pieptul se ridică în două gheme. Jean Calmet ar vrea să-i descheie gulerul, să elibereze un sân, să-l prindă cu gura şi să sugă, să sugă viaţă de la acest izvor, să se cufunde o dată pentru totdeauna în afecţiunea maternă.

Ea ridică ochii.

Două fântâni verzi.

Surâse, dinţii străluciră o secundă, lăsă cartea pe masă. Era Crinul din vale.

Jean Calmet, în picioare, o privea.

— Mergem să ne plimbăm prin Cetate? întrebă ea.

Trecură prin spatele Catedralei, de-a lungul săpăturilor unde Jean Calmet văzuse o elevă de-a lui aplecându-se peste scheletul unui călugăr şi punându-i o floare între dinţi.

Therese mergea cu picioarele goale în nişte saboţi butucănoşi din lemn vopsit în alb, şi pasul ei răsuna vesel pe străduţele pustii la ora aceea a după-amiezii. Jean Calmet se mira din nou că fata asta era atât de ciudat de aproape de vârsta copilăriei, de basme, de scenele gravate pe aramă din cărţile vechi cu coperte roz, de planşele pătate pe care librarii şi anticarii le expun în vitrine, suspendate cu cârlige de rufe. De parcă ar fi fost destul acel toc-toc al saboţilor ca să învie un întreg trecut de minuni proaspete în care Jean Calmet recunoştea puterea Theresei – fiicele ei, surorile, verişorii din peşteră şi din păduri, piticii, zânele, vrăjile, animalele punându-se pe vorbit pe malul apelor, tinerele trezite din moarte printr-un

sărut, nevestele închise în camera roşie în timp ce drumurile colbuiesc şi iarba înverzeşte imensele ţarini de la poalele munţilor Jura, de unde coboară noaptea.

Asta îl frapase la ea când o văzuse pentru prima oară la Evêché. Amestecul de prospeţime şi de o foarte veche înţelepciune. Aspectul leagăn şi aspectul pisică. Candoarea şi supleţea. Blondul, nocturnul. „Spiritul zânelor, Therese, şi eu care n-am ştiut să te iubesc! N-am putut. N-am putut". Saboţii ţăcăne pe asfalt, e un zgomot distinct şi plăcut, destul de înalt, şi de îndată uriaşii încep să se burzuluiască, băieţelul să-şi semene pâinea în crâng, iar păsările să pândească de pe acum firimiturile albe din înaltul crengilor. Toc-toc. Saboţi ironici, ei râd, fac zgomotul lor vesel, îşi bat joc, n-am putut, cucu, toc, saboţii, sărman bătrân smintit, eu sunt tânără, am douăzeci de ani, mă duc şi vin, mă distrez, plâng, fac dragoste cu Marc, desenez pisici, ling îngheţată, plec de la Belle Arte, mă întorc, o am pe mama la Montreux, nu-mi pasă de nimic. Soarele se prăvăleşte roşu în spatele chioşcului unde cântă muzica. Am sâni rotunzi foarte frumoşi, foarte nerăbdători când îi atinge limba lui Marc. Eu am un coşuleţ. O talie lungă, cum se spune în cataloagele de confecţii. Jean? Domnul Calmet? L-am iubit vreo două, trei zile. El e profund. Îl înţeleg fără să-l înţeleg. Nu pomeneşte niciodată de el. Are nişte ochi care vorbesc prea mult. Într-o după-amiază a ţipat într-o cafenea. L-am luat la mine acasă. Doream să fac dragoste. N-a mers. De atunci se uită la mine cu o privire şi mai nebună. Marc mi-a zis într-o zi că i-a povestit despre tatăl lui: un tip ciudat, tatăl lui, la fel de bizar ca şi el în ieşirile brutale. Brută inteligentă, ce mai. Periculos, s-ar părea. Eu o am pe mama la Montreux, iar tatii i-a venit straşnica idee să moară ziua în amiaza mare, pe un gheţar. Jean m-a poreclit Fata cu Pisica. Poate pentru că am un sex aşa de dulce, şi cald, şi umed. Poate pentru că fac tot ce-mi place. L-am trădat. Cuvântul e tare? îl iubesc pe Marc. Cu atât mai rău pentru Jean. Nu vreau să-l fac să sufere. Poate să vină la mine când vrea, n-am să mă eschivez…

Păi nu, nu-i chiar aşa simplu, şi el ştie asta. Dar astfel îşi provoca Jean Calmet suferinţa pe străduţele bătrâne ale Cetăţii, într-o după-amiază de vară, când trandafirii atârnau pe spalierele de la Barre şi mierlele se chemau prin castani. Se rănise tot timpul de-a lungul străduţelor; muzica saboţilor sfârşise prin a-l obseda; zâna, alături de el, fredona şi culegea garoafe de pe zidurile vechi, minunându-se de parfumul lor de vanilie. Îşi punea florile în coşuleţ. Încă o amintire de poveste, când tâlharul stă la pândă în hăţişul de mure şi îşi compune o figură cumsecade ca s-o agaţe pe fetiţă.

Ora patru. Îi lipseşte aerul. Se sufocă. O căldură grea, umedă. E clipa în care ai vrea să laşi strada, să te închizi în sala din fund a unei cafenele, să urci o scară la întâmplare, să te întinzi într-o încăpere răcoroasă. Ora lupului, spunea doctorul, la Lutry, spionând ochii băieţelului. Mutra cărămizie apăru dinaintea lui Jean Calmet, încremenită în cruzimea ei. „Aşadar, sunt făcut să sufăr, îşi spunea el mergând. Carne ciopârţită. Carne bătută în cuie. Copilăria? Răvăşită. Restul zdrobit. Tatăl meu, Liliane, Therese. N-au mai rămas decât prostituatele, Pernette grăsana, iar după, e şi mai rău. Şi mama?” I se făcu ruşine să se gândească imediat la mâncare, la gura aceea bătrână al cărei zgomot solitar răsuna în sufrageria pustie, iar afară, soarele coboară deasupra lacului, sângele înserării cade pe pardoseală. Mama e singură. Mama o să moară, oh, peste doi, peste trei ani, tremură din ce în ce mai tare, s-a frânt după moartea tatii, toată ziua aşteaptă un telefon, vorbeşte singură, rămâne aşezată ore întregi în faţa ferestrei, iar crepusculul îi luminează biata figură zbârcită, deapănă amintiri, priveşte în gol”.

Cerul deveni cenuşiu, întunecat, brusc se făcu violet şi bubui tunetul; o ploaie argintată începu să cadă răpăind violent asupra oraşului, smulgând frunzele copacilor, rostogolindu-se în torente pe pantele Cetăţii. Therese, care fugea înaintea lui Jean Calmet cu saboţii în mână, se întoarse să-i zâmbească. Ajunseră în faţa locuinţei ei.

— Vino să te usuci, îi spuse, şi Jean Calmet regăsi

coridorul îngust, micul palier, cartea de vizită prinsă pe uşă:

Therese Dubois studentă.

Imediat se apropie de el, cu faţa ridicată, cu ochii ei de fântână verde pierduţi în privirea lui, şi câteva secunde Jean Calmet îi recunoscu dulceaţa. După genul de falie care se căsca în el, el ştiu că misterul acţiona, umplea rana cu păduri, Pisici, păsări, cu drumuri magice în zori, sate întrezărite pe coline de smarald cu lucerna sub lumina albă pe care dansează vântul. Therese se apropie şi mai mult, îi simte părul ud pe buze, îşi pune gura pe fruntea ei umezită de ploaia caldă.

Rămaseră o clipă nemişcaţi, tăcuţi. Stăteau în picioare în faţa ferestrei deschise şi furtuna răpăia întruna pe acoperişurile lucioase ale gimnaziului.

Apoi ea se desprinse, închise fereastra şi îşi descheie bluza:

— Un duş, spuse ea. Am început să dârdâi!

Jean Calmet nu se mai formaliza de promptitudinea gesturilor ei. Într-o clipă hainele fură expediate grămadă într-un colţ al încăperii şi ea, goală şi suplă, aleargă în sala de baie.

— Jean! Vino să mă freci pe spate, mi-e frig! Therese stând în cadă.

Plete, plete, tot aurul acela revărsat pe umerii care se înroşesc sub duş, spatele se curbează, se oferă jetului. Jean Calmet se aşază pe marginea căzii.

— Săpuneşte-mă, spune Therese.

Seamănă cu o fetiţă, îşi stropeşte umerii, lasă duşul pe fundul apei. Se culcă, întinde picioarele, se ridică în capul oaselor, îşi propteşte spinarea de peretele căzii, se uită la Jean Calmet cu un aer întrebător.

Lui Jean Calmet îi este frică. Şi dacă tatăl lui venea să-l vadă? Dacă ochii lui îi ucidea pe loc? i-o lua pe Therese. Îl dobora pe el, mezinul; hohotele lui de râs răsunau în urechile lui Jean Calmet, care ia totuşi săpunul şi-l pune în mişcare pe gâtul zânei, mâna lui atinge muşchii, îi apasă, degetele urmăresc clavicula, urcă spre

gâtul neted.

Lira umerilor. Ascunzătoarea subsuorilor.

Parcursul braţelor până la palmele care se întind, întoarcere la subsuorile cârlionţate, la clavicule, drum foarte dulce spre ceafă; în trecere, dă la o parte părul, mângâie puful sub ploaia de aur, atinge vertebrele cu unghia, Therese se scutură şi el revine la gâtul fin şi alb.

Duritatea gâtului.

Fragilitatea claviculelor.

Rezistenţa sânilor sub palmă. Mâna insistă, le urmăreşte iute conturul, degetul mare zdrobeşte sfârcul, pleacă, mâna apucă din nou mărul suplu, strânge, rotunjimea nu se modifică.

Mâna coboară, recunoaşte curba şoldului.

Bazinul se saltă, se oferă ca un coş cu minuni. Buric plin de spuma săpunului. Pubis alb tot: garoafă care străluceşte. Picioarele lungi, degetele mici pe care Jean Calmet le numără şi iar le numără ca pe nişte arşice, ca pe boabele de mătănii netede şi calde. „Fata mea, fetiţa mea, te iubesc. O, dragostea mea, o, copila mea, îţi număr bob cu bob unghiile trandafirii. Pisicuţo, îţi semăn degetele prin pădure, mulţumită lor îmi voi regăsi drumul”.

Apoi Jean Calmet o zvântă într-un prosop mare, roşu.

Apoi îi pieptănă părul lung din care picura apa.

Apoi puse foehnul în funcţiune, conectându-l pe „aer cald”, şi avu surpriza să vadă pletele, rigidizate şi închise la culoare de apă, regăsindu-şi supleţea şi aurul pe măsură ce suflul opera.

Apoi trecu foehnul pe „aer rece” şi mângâie îndelung capul, gâtul, când mai de aproape, când mai de departe, coborând pe ceafă şi pe umeri jetul răcoros, se întoarse la tâmple, la frunte, sculptând cascada părului care zbura, se rula sub suflul aparatului, urca iar până în creştet, regăsind brazda luminoasă dintre umeri, pe unde alergau minusculi peri aurii, se juca revenind să spulbere tufa de aur care fugea de îndată ce se apropia jetul foehnului, dădea frisoane şoldurilor, se rotea în jurul sânilor a căror piele se făcea imediat ca de găină, întârzia pe sfârcurile

brune ce se contractau brusc şi se acopereau de grăuncioare tari. Şi ce simţea Jean Calmet în timpul acestor jocuri? O vedea pe Therese tulburându-se, iar el era cuprins de un soi de exasperare sensibilizând acest trup mătăsos, fără ca dorinţa să crească în el. Mai întâi îi apăruse dinaintea ochilor tatăl său, care îl măsura cu un aer ironic: „Încerci să te exciţi, Jean Calmet, tu ştii bine că e imposibil. Ele îmi aparţin mie, lacomele astea. Las-o în pace pe fată. Vezi bine că n-ai să fii în stare s-o ai”. Şi doctorul râdea în pragul camerei. Jean Calmet continua totuşi, persevera, şi era conştient că inventa mângâieri din ce în ce tulburătoare pe măsură ce simţea cum îl invadează ruşinea. „Neputincios, îşi spunea el; fac să ardă carnea asta, iar eu rămân paralizat”. Umilinţa îi aducea lacrimi în ochi. Foehnul urmărea un inamic imaginar între omoplaţii Theresei, care se apleca pentru a simţi mai deplin întreaga dezmierdare. Respirând iute, dominată, crispată de dorinţă, era extraordinar de frumoasă, şi Jean se detesta cu furie. „Tata n-ar lăsa să-i scape o asemenea pradă”. Se injuria fără menajamente. Îşi imagină sexul turgescent al bătrânului, bâta noduroasă, glandul mare, violet, ţintind spre acel miez adorabil de fruct, membrul se apropia, avid, vizând peştera roz, pătrunzând în ea, făcând să izbucnească ţipete şi hohote de bucurie.

Therese gâfâia uşor.

— Jean, vino în patul meu, întinde-te peste mine, Jean, spuse ea; şi lipindu-se de el, îşi zdrobea sânii de pieptul lui, îşi înnoda mâinile în jurul gâtului său, îi atrăgea capul spre ea, îi luă gura în gura ei.

Cu moartea în suflet, Jean Calmet se lăsă dus spre pat şi întins pe spate ca un copil. Ţinea ochii închişi, o umilinţă duşmănoasă îi pusese un nod în gât. Stomac crispat. Greaţă. Furie. „Tatăl meu a avut-o pe Liliane, i-am surprins eu, fata stătea goală în dreptul ferestrei şi el îi pipăia sânii. Ea a atins, a cules, a supt glandul enorm, umflat al doctorului”. Jean Calmet se sufoca de durere şi de tristeţe. Neputincios. Din uşă, tatăl său râdea cu hohote. „Măi Prâslea! Ţine-te bine! E momentul să arăţi ce

eşti în stare să faci!”

Acum Therese îi scotea hainele cu o pricepere tandră. Îi descheia cămaşa, o arunca de pe el, Jean Calmet îi simţea degetele agile pe piele, apoi o mână desfăcea cureaua, îi deschidea pantalonul, fugea pe şolduri, se întorcea la pântec şi se strecura sub slip… Duşmănos, Jean Calmet se smulse din îmbrăţişare. Se ridică, trase pe el cămaşa, încinse cureaua, ieşi din încăpere fără să se uite la pat şi trânti uşa. „E pentru ultima oară. N-am s-o mai revăd, îşi spunea el coborând scările. Niciodată! Niciodată!” Hohote de ruşine şi de disperare îi urcau în gât. Se regăsi în stradă ca o fantomă. Se lăsa noaptea. Nu mai ploua, din curtea gimnaziului se ridica o mireasmă de pământ reavăn şi de frunze ude care îi sfâşia inima.

Jean Calmet coborî strada, coti spre Catedrală şi o porni pe podul Bessières. Mergea cu capul în piept, rememorându-şi necazul. Brusc ridică ochii, îl zări pe Bloch, un amic de pe vremea când era la colegiu, Jacques Bloch, farmacist, care venea din direcţia opusă pe acelaşi trotuar. Bloch îi zâmbi şi-l salută când ajunse în dreptul lui.

— Ovrei împuţit! rosti Jean Calmet destul de tare ca să fie auzit. Mai făcu câţiva paşi rânjind, apoi repetă limpede: Ovrei împuţit! Se apropie de balustrada podului şi privi în gol. Ameţeala şi întreaga lui josnicie îi provocau o greaţă puturoasă. Multă vreme vărsă fiere pe vârful pantofilor.

Trei zile înainte de moartea lui – era într-o vineri, 15 iunie – Jean Calmet se trezi foarte devreme şi îşi aminti cu oroare de ajun. Bineînţeles, nu ştia că avea să moară şi putea să creadă că va face aceleaşi gesturi, că va suferi din cauza aceloraşi spectacole, că le va îndrăgi şi îşi va îndeplini îndatoririle ca în oricare altă zi.

O porni pe jos de la gimnaziu şi se opri la Evêché, unde comandă o cafea. Aşteptând să plătească, se juca pe masă cu o monedă de cinci franci şi, o fixă brusc, cu o atenţie exasperată. Observă ceva ce nu mai văzuse încă! Pe faţa latră a banului solid, bărbatul încarnând Elveţia degaja o forţă calmă şi o siguranţă care-l răneau. Stătea în

profil: frunte înaltă, calmă, nas puternic şi regulat, gură îngustă, bărbie proeminentă. Apoi hainele descopereau un grumaz puternic şi un tors musculos; pe cap, de unde răzbeau câteva şuviţe de păr ondulat, purta un clop de ţăran din vechea Elveţie, aşa cum sunt reprezentaţi întotdeauna cosaşii, vânătorii, măcelarii, drepţi şi puternici prin credinţa lor. Dar omul era bărbierit, ceea ce îl făcea să se abată de la produsele cu imaginea lui Wilhelm Tell şi să-l apropie de secolul nostru. Şi greutatea metalului, inscripţia lungă care încununa personajul: CONFOEDERATIO HELVETICA. Frumuseţea frustă şi regularitatea trăsăturilor îi confereau bărbatului o forţă senină care agrava solitudinea lui Jean Calmet.

Plăti furios şi aruncă moneda în buzunarul vestonului.

CONFOEDERATIO HELVETICA. Mergea să predea o lecţie de latină. Profilul bărbatului îi revenea în minte, insolent, batjocoritor. De ce îşi repeta textul impertinent în simplicitatea lui calmă? Asta era, descoperi el cu groază, latina era limba paternă. Limba sacră, limba puterii şi a indestructibilului. Şi el, Jean Calmet, peste câteva momente avea să citească din latină, să traducă, să comenteze, să pună iar în circulaţie limba aceea. Gândac de umezeală, limax, avea să se caţăre pe monumentul etern, să-şi târască labele murdare, mandibulele, solzii, balele pe piatra sfântă! „Dar cine eşti tu, Jean Calmet, ca să îndrăzneşti a insulta casa tatălui tău? Crezi că vei pătrunde în ea vreodată? Ea rezistă! Se apără! Te domină, fortăreaţa! Din înaltul istoriei, din profunzimile vigorii ei, te priveşte şi vede sărmana ta dimensiune de insectă la baza ei, căznindu-te să-i ronţăi pielea pietrelor”.

Doborât, Jean Calmet asculta glasul cumplit tunând în urechile lui. Profesor de latină! „Profesor de latină? Stăpân cât timp eşti acolo. Dar nu ţi-e un pic ruşine, Jean Calmet, tu, al şubred, să îndrăzneşti a te agăţa de oracolul meu? Eşti întinat. Fără suflu. Şi de ani de zile îndrăzneşti să-mi murdăreşti zidurile, să-ţi însuşeşti părţi din casa mea. Limba tatălui, Jean Calmet! N-ai să mai pătrunzi

acolo! N-ai dreptul, mă auzi? Ea este a celor tari, limba asta. Aparţine puternicilor pământului!”

Jean Calmet se opri. Grupuri de elevi, îmbrăcaţi în culori vii, treceau pe lângă el privind spre înalt. Se întoarse: la vreo treizeci de metri venea François Clerc. Să-i vorbească? Să-i ceară ajutor? La ce bun? François Clerc n-a ştiut niciodată ce-i teroarea. N-ar înţelege. Îşi preda cursurile, crea, era generos şi puternic. Jean Calmet porni din nou şi, când ajunse în piaţeta Catedralei, coti rapid la dreapta şi se adăposti câteva momente în holul cinematecii.

„Nu pot. Nu pot să mă duc acolo, îşi spunea. În dimineaţa asta e Vergiliu, al treilea an. Nu pot”.

Ieşi, se asigură repede că nu-l vede nimeni, dădu fuga la Pomme de Pin şi din bistrou telefonă la gimnaziu că e bolnav în dimineaţa aceea, că va fi cu siguranţă şi sâmbătă şi că va reveni luni, fără îndoială. Doamna Oisel îi aminti că proba scrisă de bacalaureat începea luni la ora opt şi că de mai multe săptămâni fusese desemnat să supravegheze una dintre clase. Jean Calmet promise că vine şi închise telefonul.

Era liber. Începu să respire.

Brusc, simţi nevoia să se asigure că cenuşa doctorului stătea încuiată după gratiile columbariului. „E cum nu se poate mai mort, ticălosul, îşi spuse el. O grămăjoară de cenuşă. Eu n-am să mă las să ajung o mână de praf”. Şi, pe străzile însorite, coborî spre crematoriu.

Se simţea aproape bine când ajunse la cimitir.

Iedera strălucea pe zidurile bătrâne. Jean Calmet porni pe alee. Vrăbii zburau pe deasupra ierbii. Mierle ţopăiau printre tufele de stânjenei şi de trandafiri. Jean Calmet se opri să se uite la ele. Când îşi reluă mersul, un jet de apă îl stropi în trecere; şi iar vrăbii, iuţi şi drăgălaşe, scăldându-şi aripile în apa scânteietoare.

La capătul drumului se profilau coşurile crematoriului.

Jean Calmet urcă treptele unei scări, pe dreapta, şi îi apăru columbariul. Se apropie. Grilajul era închis. Mai

întâi, ca orbit, nu desluşea decât forme vagi în umbră. Apoi văzu: în fundul nişei se ridica urna mare de marmură pestriţă. Aplecându-se, Jean Calmet putu să citească inscripţia cu toată certitudinea:

DOCTOR PAUL CALMET 1894 – 1972

Bun. În privinţa asta avea linişte. Dar dacă glasul îl ataca din nou? Dacă ochiul îi scormonea în inimă? Urna era închisă după gratii, dar părea că doctorul se afla în aer, viclean, infailibil şi mai mobil acum, când era mort. Cuvintele lui îi tunau în craniu şi-i răsunau în vise. Privirea îi străpungea creierul, îi împovăra mişcările, râdea de intenţiile lui cele mai secrete. Devorat de viu, Jean Calmet făcu un gest de dezgust şi se întoarse spre grădină. Soarele devenise alb, căldura creştea. Străbătu cimitirul şi ieşi în stradă.

De parcă ar fi vrut să-i adune pe ai lui într-un album de familie inutil şi disperat, luă un taxi şi coborî la poarta din Peupliers. Nu intră imediat. Făcu înconjurul casei, ajunse la lac prin livadă şi se întoarse pe lângă şirul de lauri. Ferestrele de jos erau deschise. Sus, la dreapta, sub acoperiş, obloanele camerei erau închise. Cu atât mai bine. Ochii doctorului încetaseră să străpungă zidurile. Jean Calmet se revăzu prostrat, în umbră, prefăcându-se că citeşte, aşteptând ca dintr-un minut în altul privirea sau glasului să-l scoată din ascunzătoarea lui şi să înceapă circul. Dar obloanele cabinetului erau şi ele închise, şi încercă o satisfacţie care îi aduse inima la loc. Ajunse la intrare şi sună. Mama lui îi deschise şi se lumină.

— Jean, tu eşti, Jean, dragul mamei. Eşti liber azi?

Jean Calmet nu răspunse. Îşi sărută mama, intră în vestibul şi recunoscu de îndată mirosul copilăriei lui, izul de dezinfectant, de medicamente şi de mere de iarnă care urca din subsol. Se întoarse spre femeia bătrână şi o cuprinse în braţe: o grămăjoară de oase deformate, chipul făinos de paiaţă, fruntea ridată, rozalie la tâmple, unde şuviţele de păr întinse cu grijă lăsau să se vadă pielea străbătută de firicele roşii.

Sufrageria era în întregime luminată de soarele de la

ora unsprezece. Limba lungă a pendulei bătea în cutia cu geamuri. Masa lucea. Pe perete, faianţa era de o curăţenie perfectă şi în faţa ferestrei, pe un fotoliu, se vedea o broderie pe care mama lui o lăsase din mână la auzul soneriei. „Se luptă, îşi spuse Jean Calmet. Încearcă să reziste. Singurătatea, vârsta, nu contează. E adusă de spate, nu mai doarme, totuşi îşi face menajul. Munceşte, mănâncă în fiecare zi. Sunt sigur că-şi aduce farfuriile pe masa mare. A rezistat toată viaţa, în felul ei, fără un cuvânt, aparent resemnată, şi poate că asta e decenţă sau orgoliu? Nu cere niciun ajutor de la nimeni”. Privea cu dragoste curăţenia, lucrul întrerupt de pe fotoliu, şi când femeia bătrână se aşează din nou, el îşi trase un scaun lângă al ei şi-i luă mâna cu blândeţe.

— După cum vezi, îmi fac de lucru, dar obosesc imediat.

Venele de pe mână erau proeminente, albăstrii, vârsta îşi pusese amprenta pe pielea zbârcită. Începură să vorbească de munca lui, de gimnaziu. Ea îi transmitea veşti despre fraţii şi surorile lui. Primise vizita pastorului. Nu se ducea la slujbă decât o duminică pe lună.

Jean Calmet se uită la fotografiile nepoţilor lui – mama tocmai le primise: căuta asemănări, regăsea amintiri, vorbea de livadă unde nimeni nu culesese cireşele, avea de gând, în toamna asta, să doneze recolta de mere spitalului.

— Fiindcă nu le mănâncă nimeni. Spuse ea gânditoare. Ridică ochii spre Jean Calmet:

— Prâslea al meu, spuse ea, şi ochii cenuşii, ochii spălăciţi, ochii obosiţi căutau cu îngrijorare în ochii fiului ei.

Jean Calmet îşi feri privirea şi se ridică. Făcu câţiva paşi, se uită la orologiu de parcă îl vedea pentru prima dată, la lemn, la cadran, la mecanismul care se zărea sub faianţa pictată printr-o deschidere dreptunghiulară.

Urcă la etaj, deschise uşa camerei lui, dar nu aprinse lumina. În fundul încăperii, vag luminată dinspre coridor, zări un pat de copil, o masă, o bibliotecă mică unde

rămăseseră câteva din cărţile de atunci. Trecu prin faţa dormitoarelor fraţilor lui, prin faţa camerei celor două surori. O deschise şi fu cuprins de nelinişte: ce căuta el printre spectrele alea? strigăte, plânsete, hohote de râs răsunau pe palierul pustiu. În fundul camerei surorilor lui, pe o comodă, luceau jalnic câteva păpuşi. Sfios, stinse lumina, păpuşile dispărură, închise uşa fără zgomot. Trecu prin faţa cabinetului – CONSULTAŢII zilnic de la ora 13 la 19, cu excepţia zilei de joi dădu să intre, bătu în retragere şi se întoarse la mama lui care nu se mişcase de la locul ei.

Se aplecă spre ea şi-i dădu o sărutare rapidă pe frunte. Ea se ridică pentru a-l conduce. Îi va propune oare să rămână la masă? Nu îndrăznea. Tăcea. Articulă un la revedere, Jean Calmet îi ură sănătate, îi apucă din nou mâna şi i-o sărută. Îl însoţi până la uşă:

— Să te întorci curând!

Luă troleibuzul şi urcă la Rovéréaz fără să se oprească în vreo cafenea, de frică să nu îl zărească vreun elev sau cineva de la secretariat.

Două zile înainte de moartea lui, Jean Calmet tot nu ştia ce avea să i se întâmple. Era sâmbătă, 16 iunie. Se trezi devreme, ca de obicei, dar în dimineaţa aceea gândul îndatoririi ce o avea de îndeplinit îl împinse numaidecât la masă, unde deschise cartea de telefon.

Ideea îi venise în noaptea aceea, între două vise: trebuia să-i scrie lui Bloch. Trebuia să-i explice despre Mollendruz. Să-i povestească drama. Să nu-i ascundă nimic din tulburarea profundă a acelor ultime săptămâni. Bloch va înţelege, îl va scuza şi astfel ruşinea va fi spălată, iar el, Jean Calmet, va înceta să-şi mai sfâşie inima la gândul cuvintelor nedemne.

Luă un plic şi scrise adresa de mână:

Domnul Jacques Bloch.

Farmacist 7, Strada Teatrului, 1005 Lausanne.

Apoi începu scrisoarea.

Dragul meu Bloch, scrise el, dar cuvintele nu-i veneau. Dragă, după injuria de acum câteva seri? Bloch va rupe scrisoarea abia deschisă! Nu. Bloch era un om bun.

Bloch ştia. Trebuia să aibă încredere în Bloch. Era un fost coleg de şcoală, totuşi nu putea să refuze explicaţia pe care i-o dădea limpede. Jean Calmet citi cele scrise şi continuă:

Dragul meu Bloch, Ai fost mirat, fără îndoială, alaltăieri seară, pe podul Bessières şi se opri din nou. Mirat... Era puţin zis. Trecuseră patru mii de ani de când era înjurat Bloch. Verii lui din Polonia sfârşiseră în cuptoare. La Paris, bunicul lui purtase steaua galbenă. Mirat? Atunci cum era să-l ardă încă o dată, să-l tortureze, să-l deporteze, să-i distrugă toţi copiii, toată rasa? Să-i vorbească de Mollendruz? Dar ce amestec avea Mollendruz în treaba asta? Jean Calmet era netrebnicul. El, care nu fusese în stare să ţină piept câtorva ore ridicole. El, pe care îl bântuia în somn fotografia lui Hitler. El, care crezuse că se răzbună pe umilinţa lui degradând prima persoană ce-i ieşea în cale, fugind de la Therese. El, mizerul, care începea din nou să mănânce ovrei, pentru că îl turbase slăbiciunea lui. „Cuptor-căpcăun, gândi Jean Calmet. Mengele-căpcăun. Mollendruz liliac-căpcăun. Vampir fleşcăit. Jean Calmet-căpcăun. Şi eu din răzbunare. Ce josnicie!”

Luă iar tocul şi se strădui să continue:

pe podul Bessières, auzind cum te făceam...

Nu, e cu neputinţă. Doar n-o să scrie porcăriile astea. Trebuia să fie mai concis. Să nu pomenească nimic. Să lanseze un cuvânt, un strigăt din inimă. „Bloch va şti să citească printre rânduri. Îşi va da seama că sunt nefericit. Nu pe tine te vizam, Jacques Bloch, asupra mea mă înverşunam. O să scriu în după-amiaza asta. Rupse foaia şi puse plicul la vedere pe birou. Lipi şi un timbru, dar nu ştia că scrisoarea nu va fi trimisă niciodată şi că plicul va sfârşi sub sigiliile judecătorului de pace, cu timbrul lui cu tot, printre planurile lecţiilor de latină şi ultimele circulare adresate profesorilor de limbi clasice din gimnaziu.

După-amiază, liber fiind, coborî în oraş şi se duse să se bărbierească la domnul Liechti. Era plăcut să stea întins pe fotoliu, să fie săpunit îndelung, să simtă lama alunecând

pe pielea lui, fâşâind.

N-o să-i scrie lui Bloch.

Hoinări pe străduţele din Palud.

Trecând pe la Louve, ezită să intre la Pernette şi până la urmă renunţă: probabil că avea clienţi sâmbăta – italieni, spanioli, se simţi în plus, continuă să rătăcească, dar regretă mai multe ore trupul gras, lucios şi roşul de buze ca de rodie. La un chioşc din piaţa centrală cumpără Satiricon, format carte de buzunar, şi-l aruncă într-o gură de canal o sută de metri mai departe. Îşi reamintise că nu avea dreptul că întineze latina. N-avea chef să lupte pentru a se convinge de contrariu.

Se întoarse acasă.

Hoinăreala pe străzi îl ostenise. Dârdâia, deşi era cald. Adormi imediat.

În noaptea aceea nu avu vise, cel puţin aşa crezu, şi se trezi complet odihnit.

A doua zi, duminică, 17 iunie, la sculare, Jean Calmet se masturbă şi când ajunse să simtă o biată plăcere, îşi aminti de glumele camarazilor din timpul armatei: „E mai simplu decât să ai de-a face cu o femeie. Nu-i nevoie să fie chiar aşa de tare. Oricum e mai puţină oboseală”. Râsete. Dar ei, ei aveau neveste. Dezgustător. Cu degete lipicioase, Jean Calmet intră în sala de baie şi se privi pe furiş în oglindă.

Se culcă din nou.

Când se trezi, clopotele bisericilor băteau şi îşi imagină grupurile de credincioşi aşteptând în piaţa din faţa bisericii, pastorul în veşminte liturgice ieşind din sacristie şi urcând domol treptele altarului, naosul rece de unde se înălţau cântări. Îşi petrecu ziua fără să facă nimic. „Să-i scriu lui Bloch? Lasă, mâine”. Nu-i scrise nici Theresei, deşi avusese o vagă intenţie. „Cu ea, totul e pierdut. La ce bun să-i explic ce n-am ştiut să-i spun iubind-o?” Apoi simţi dorinţa s-o revadă din întâmplare pe drumul gimnaziului. Oare l-ar saluta? Păi sigur, ar veni spre el, în jurul lor ar fi arbori şiroind de lumină, vânt, albastrul cerului deasupra acoperişurilor şi o terasă unde

să se aşeze şi să bea o bere. Ar fi prieteni. Vara ar fi lungă. Şi în toamna asta, la începerea şcolilor, ar judeca lumea cu o privire limpede.

În ziua morţii lui, care era luni, 18 iunie, Jean Calmet nu se ridică din pat. Evident, nu putea să ştie că ultima lui zi sosise. Totuşi i se arătară semne pe care unul mai isteţ sau un om mai puţin nesigur ar fi izbutit să le interpreteze mai limpede.

De exemplu, nu telefonă la gimnaziu şi, pentru cineva atât de conştiincios ca el, această lipsă de politeţe elementară reprezenta o prostie de neiertat.

Şase şi jumătate. Era culcat în pat, pe spate, se simţea istovit, visa cu ochii deschişi. Ce va face toată dimineaţa? Nimic, chiar aşa, nu va face nimic. Să telefoneze totuşi? Nu avea putere. Imposibil. Un gust de salivă scârboasă. O oboseală fosforescentă ca după un marş lung pe timp de noapte.

Oare visase? Nu-şi mai aducea aminte. Niciun coşmar. Febră deloc. O mâzgă albă.

Îşi luă sexul în mâna dreaptă, gândindu-se la camarazii lui din armată. Oricum, e mai puţină obositor. Mai simplu.

Dar fără ruşine de data asta.

Batistă de hârtie mentolată.

Între somn şi trezie.

Ceva mai târziu se sculă, dar nu se îmbrăcă. Rămase în pijama: o pijama gri cu dungi albastre, din nailon, un dar de Crăciun de la mama lui. Mergea în pijama dintr-o încăpere în alta, cu picioarele goale, lăsându-şi peste cărţi şi hârtii o privire prin care nu trecea nimic.

Ridicase storurile, iar grădinile din Rovéréaz aruncau în apartament o lumină verde. Se făcuse şapte şi jumătate. Oamenii grăbeau spre oraş. Jean Calmet nu se clintea din loc. Alt semn. Minute lungi, rămase în faţa ferestrei privind cum se mişcau frunzele şi păsărelele într-un desiş de aluni din capătul aleii de la intrare. Pe urmă se aşează la birou şi mişcă din loc nişte stilouri pe o sugativă.

Era ora opt când intră în sala de baie. Deschise

briciul.

Lama sclipea pe capacul de metal. O scoase, închise briciul şi-l puse la loc în cutia lui albastră.

Luă lama şi se întoarse să se întindă pe pat.

O clipă, o privi în lumină, cu mâna întinsă. Lama îşi profila conturul dreptunghiular ale cărui margini luceau. Din clipa aceea acţionă cu repeziciune, cu o hotărâre surprinzătoare pentru cineva care tărăgănase gestul zile întregi.

Ţinând lama strâns între două degete ale mâinii drepte, o apăsă pe încheietura stângă şi cu tăişul mângâie uşor tendoanele şi artera proeminentă, la doi centimetri de palmă. Lama era foarte ascuţită. Jean Calmet simţi metalul tăind pielea, se cutremură fără voia lui şi îşi privi braţul: o mică linie roşie se umplea de sânge acolo unde trecuse lama. Nu o puse pe noptieră, aşa cum îşi dorea cu tărie.

În clipa aceea se hotărî destinul lui.

Brusc, o forţă extraordinară pe care o concentra într-un singur punct apăsă lama, o înfundă în încheietura stângă şi tăie lent artera radială şi carnea.

Apoi o smulse din rană, apucă lama între degetele mâinii stângi şi tăie încheietura dreaptă.

Grijuliu, lăsă lama însângerată pe măsuţă, lângă veioză şi cărţi.

Spre marea lui surpriză, sângele nu ţâşnise. Supura, cald, gros, era ca o aspirare care-l gâdila pe uşoara arsură a celor două răni. Băgă de seamă că nu gândea: îndeplinea de un minut gesturi a căror precizie îl absorbise. Îşi dădu toată silinţa. Sângele nu curgea destul de repede, trebuia să-l ajute. Lăsă mâinile să-i atârne pe lângă pat, imobile, în timp ce două pârâiaşe stacojii se prelingeau din încheieturi pe palme şi picurau pe degete.

Jean Calmet aştepta şi gândurile lui se precipitară cu o limpezime acută. Era o traversare, o trecere unde se înfiora ca într-o văgăună de umbră. Îi apăreau figuri, locuri: faţa arsă de soare a unei tinere zărite într-o cafenea, tricota, avea la gât bijuterii arabe din metal împletit. Verret prostrat în cancelarie. Un arici cu botul

lucios sub lună. Livada din Lutry. Un şarpe orb fusese tăiat în două de o coasă şi cele două bucăţi arămii se contorsionau la soare…

Gândul îi reveni la încheieturi. Sângele aproape că nu mai curgea. Începea să se coaguleze, sigur, din cauza aerului uscat din dimineaţa aceea de vară, şi Jean Calmet îşi aminti că trebuia să-şi cufunde braţele în apă caldă pentru a favoriza scurgerea.

Când se ridică, cele două pârâiaşe roşii filtrau din nou, dar observă cu dezgust că sângele se adunase în două băltoace lipicioase pe pardoseală şi se întrebă cine va curăţa mai curând sau mai târziu. I se făcu rău. Se întrebă dacă mai putea să meargă. O aripă neagră, dureroasă, îi străbătea creierul ca o migrenă, cleşti îl muşcau mai sus de cot şi de coapse.

Cu pumnii întinşi înaintea lui, reuşi să ajungă în sala de baie şi îngenunche în faţa căzii. Sângele murdărise mânecile pijamalei. Jean Calmet le sumeţi şi deschise robinetul de apă caldă. Pe faianţă căzură picături de sânge şi se risipiră în stele pe albul curat. Robinetul făcea un zgomot infernal. Jean Calmet reduse volumul şi-şi cufundă încheieturile în apă. Acum sângele ţâşnea. Toată cada era stropită în roşu. Trebui să facă un efort extrem ca să rămână în genunchi, cu torsul drept, cu braţele întinse, în timp ce robinetul continua să-i sfredelească craniul şi tot felul de zgomote îl loveau ca ecoul unui oribil tumult: lacul ce lua cu asalt zăgazul, la Lutry, nopţile de furtună, clopotele oraşului vechi şi fântâna din piaţeta Marelui Consiliu unde porumbei vin să bea apă şi să se scalde, seara, când hârşâitul scaunelor şi râsetele adorm inima şi memoria mai sigur decât oboseala unei zile. Dar şi el aţipea. Avea impresia că se boltea deasupra faianţei acoperit cu sigilii de un roşu închis. Deşi încerca să se ridice, cădea din nou, iar braţele, mereu întinse, atârnau acum ca două greutăţi insuportabile. Nu mai simţea de mult ţârâitul apei pe încheieturi. Nu mai simţea sângele fugind din el. Închise ochii. Era gata să adoarmă. Uşor. Să doarmă.

Pe punctul să-şi piardă cunoştinţa, se apucă de marginea căzii. Aţintindu-şi ochii pe faianţă, văzu sângele în dâre stacojii, într-o reţea roşie, indescifrabilă, dâre care se roteau, se întâlneau, se întretăiau, se amestecau ca nişte constelaţii ilizibile. „Steaua! Steaua galbenă! gândi el. Din nou ea!” şi se întrebă dacă Bloch îi va ierta vreodată măgăria de pe podul Bessières. Apoi îl strigară surorile lui. El se juca în fundul grădinii. Era timpul gustării. Urca spre terasă cu un efort infinit, traversând livada, sprijinindu-se de pomi ca să se odihnească, cu ochii închişi, şi simţea clătinarea ramurilor deasupra capului. Meri. Erau nişte meri şi piţigoii lui Simon cântau în frunzişul sclipitor.

Se prăbuşea, îşi lăsă braţele să atârne pe marginea căzii; acum sângele izvora în jeturi mici, cu o iuţeală surprinzătoare. Înnebunit, Jean Calmet încercă să se ridice, să scape din capcana acelei încăperi înspăimântător de sonore, să strige după ajutor, repede! Repede! Încercă să-şi apropie braţele ca să se ridice: imposibil. Căzu la loc. Şi lacrimile începură să-i curgă pe obraji, avea ochii plini de sare arzătoare, plângea, sughiţa ca un copil disperat. Măcar să închidă apa! Dar braţele nu se mai supuneau. Capul cădea, lacrimile se amestecau cu sângele pe faianţă şi hohotele puternice îi implântau acum dureri violente în fundul gâtlejului. Văzu o adunare de tineri frumoşi care îi zâmbeau, era la cafeneaua Evêché, apoi într-o clasă cu pereţi galbeni, îşi aminti de Isabelle care slăbea văzând cu ochii. Apoi, epuizat, se prăbuşi ca în mormântul lui.

Aşa a murit Jean Calmet.

I-au trebuit douăzeci şi cinci de minute.

În Cetate, chiar în momentul acela, începea bacul. Jean Calmet fusese înlocuit în grabă. Unul dintre decani distribuise subiectele în locul lui şi supraveghea sala 17 de la catedra lui plină de pete vechi de cerneală. În penultimul rând, Marc blestema de pe acum traducerea din Tacit pe care Jean Calmet o alesese fără prea mare convingere.

La o sută de metri depărtare, Therese se trezea în

odăiţa ei. Ziua se filtra prin jaluzele. Zi de iunie, cuvertura făcută ghem era aidoma unui bulgăre de aur.

La Lutry, doamna Calmet se sculase de multă vreme. Mestecase o bucăţică de pâine, băuse ceai, făcuse curat, apoi se îmbrăcase şi se pieptănase. Acum şedea pe fotoliul ei, nemişcată, şi privea în lumina ferestrei.

SFÂRŞIT

1
2
3
4
5 Tu, drag copil, vino, hai cu mine, Cu plăcere voi juca frumoase jocuri cu tine… (n. red.).
6
7
8